

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2023

Przewodnicząca zespołu redakcyjnego: Iwona Smarsz

Redaguje zespół: Aneta Szczepaniak-Głębocka
Małgorzata Derwich-Pawela
Anna Wawrzyniak
Izabela Wielicka

Skład i łamanie: Ewa Oleszek

ISSN 0238-9142

Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu
60-819 Poznań, ul. Prusa 3
tel. 61 664 08 79

e-mail: poradnik@wbp.poznan.pl
<http://www.wbp.poznan.pl>

WIELKOPOLSKA

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Instytucja kultury Samorządu Województwa Wielkopolskiego

A-5 315 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ	
oprac. Izabela Wielicka	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
<i>Jerzy Nowosielski – artysta poszukujący</i> – Mikołaj Paczkowski	16
<i>Fast fashion, slow fashion – współczesne wyzwania mody, czy z etyką jej po drodze</i> – Anna Wawrzyniak.....	25
Środowisko wielkopolskiej kultury:	
<i>Ocalić od zapomnienia. Witold Kotzur i Sonia Manthey we wspomnieniach córki</i> – Małgorzata Derwich.....	32
Bibliografie osobowe:	
<i>Helena Gordziej</i> – oprac. Izabela Wielicka.....	44
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
<i>Wisława Szymborska – cytaty i wyklejanki, czyli zabawy słowem i obrazem</i> – Małgorzata Derwich.....	52
<i>Hello Kitty, Pikachu i Totoro, czyli poznajemy Japonię</i> – Anna Wawrzyniak	63
<i>Zdaniem bibliotekarza</i> – oprac. Izabela Wielicka	71
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	78
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego..	85
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	118
V. KRONIKA.....	120

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Rocznice 2023 ogłoszone przez Sejm RP:

Rok Wojciecha Korfańtego
Rok Pawła Edmunda Strzeleckiego
Rok Aleksandra Fredry
Rok Aleksandry Piłsudskiej
Rok Maurycego Mochnackiego
Rok Jadwigi Zamoyskiej
Rok Jerzego Nowosielskiego

Rocznice 2023 ogłoszone przez Senat RP:

Rok Mikołaja Kopernika
Rok Jana Matejki
Rok Wisławy Szymborskiej
Rok Włodzimierza Przerwy-Tetmajera
Rok Pamięci Bohatek i Bohaterów Getta Warszawskiego

Rocznica 2023 ogłoszona przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego:

Wielkopolski Rok Wisławy Szymborskiej

Lektura Narodowego Czytania w 2023 roku:

„Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej
– w 160. rocznicę powstania styczniowego

Wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń w III kwartale 2023 roku.

L i p i e c

1 VII	– Światowy Dzień Architektury obchodzony w Polsce
1 VII	– Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości
2 VII	– Międzynarodowy Dzień UFO

- (245) 2 VII 1778 – Zm. Jan Jakub Rousseau, pisarz i filozof francuski (ur. 28 VI 1712)
- (100) 2 VII 1923 – Ur. Wisława Szymborska, poetka, eseistka, krytyk literacki, tłumaczka, laureatka Nagrody Nobla w 1996 r. (zm. 1 III 2012)
- (140) 3 VII 1883 – Ur. Franz Kafka, pisarz austriacki pochodzenia żydowskiego, związany z Pragą (zm. 3 VI 1924)
- (80) 4 VII 1943 – Zm. Władysław Sikorski, generał, Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych, premier Rządu RP na Uchodźstwie podczas II wojny światowej (ur. 20 V 1881)
- (95) 5 VII 1928 – Ur. Janusz Andrzej Krasiński (właśc. Janusz Krasny-Krasiński), prozaik, dramatopisarz, reportażysta, autor słuchowisk radiowych i adaptacji teatralnych (zm. 14 X 2012)
- (45) 5 VII 1978 – Koniec misji statku kosmicznego Sojuz 30 z Polakiem Mirosławem Hermaszewskim na pokładzie
- (15) 5 VII 2008 – Zm. Yukio Kudo, japoński poeta, eseista, tłumacz literatury polskiej (ur. 20 III 1925)
- 6 VII – Dzień Rady Prawnego
- (130) 6 VII 1893 – Zm. Guy de Maupassant, pisarz francuski (ur. 5 VIII 1850)
- (60) 7 VII 1963 – Zm. Stanisław Miłostan, działacz ruchu robotniczego związany z Wielkopolską (ur. 13 IV 1902)
- (200) 9 VII 1823 – Ur. Henryk Rodakowski, malarz portrecista (zm. 28 XII 1894)
- (95) 10 VII 1928 – Ur. Maria Dernałowicz, pisarka, historyk literatury, edytor (zm. 26 IV 2009)
- 11 VII – Światowy Dzień Ludności
- 11 VII – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa na Wołyniu
- (95) 11 VII 1928 – Ur. Helena Gordziej, poetka, pisarka, związana z Poznaniem (zm. 7 III 2023)

- (80) 11 VII 1943 – Mord ludności polskiej na Wołyniu dokonany przez nacjonalistów ukraińskich
- (15) 11 VII 2008 – Zm. Jerzy Koenig, polski krytyk teatralny, publicysta, rusycysta (ur. 21 XI 1931)
- 12 VII – Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej
- (85) 12 VII 1938 – Ur. Wincenty Różański, poeta wielkopolski (zm. 3 I 2009)
- (15) 13 VII 2008 – Zm. Bronisław Geremek, polityk, historyk-mediewista, minister spraw zagranicznych (ur. 6 III 1932)
- (120) 14 VII 1903 – Ur. Irving Stone, pisarz amerykański, autor beletryzowanych biografii (zm. 26 VIII 1989)
- (105) 14 VII 1918 – Ur. Ingmar Bergman (właśc. Ernst Ingmar Bergman), szwedzki reżyser filmowy i teatralny (zm. 30 VII 2007)
- (55) 14 VII 1968 – Zm. Konstantin Paustowski, pisarz rosyjski (ur. 31 V 1892)
- 15 VII – Światowy Dzień bez Telefonu Komórkowego
- (115) 15 VII 1908 – Ur. Henryk Zygalski, matematyk i kryptolog zespołu, który złamał szyfr Enigmy (zm. 30 VIII 1978)
- (80) 15 VII 1943 – Przysięga żołnierska I Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki złożona w Sielcach nad Oką
- (115) 18 VII 1908 – Ur. Jan Śpiewak, poeta i tłumacz (zm. 22 XII 1967)
- (15) 18 VII 2008 – Zm. Wojciech Skalmowski (pseud. Maciej Broński), eseista, krytyk literacki, orientalista, językoznawca, związany z Poznaniem, od 1968 r. na emigracji (ur. 24 VI 1933)
- (130) 19 VII 1893 – Ur. Władimir Majakowski, poeta rosyjski (zm. 14 IV 1930)
- 20 VII – Międzynarodowy Dzień Szachów
- (135) 20 VII 1888 – Ur. Emil Zegadłowicz, poeta, powieściopisarz, dramaturg, związany z Poznaniem (zm. 24 II 1941)

- (125) 20 VII 1898 – Ur. Leopold Infeld, fizyk, współpracownik Alberta Einsteina (zm. 15 I 1968)
- (130) 21 VII 1893 – Ur. Hans Fallada (właśc. Rudolf Ditzen), pisarz niemiecki (zm. 5 II 1947)
- (420) 22 VII 1603 – Zm. Łukasz Górnicki, poeta, pisarz polityczny, tłumacz, sekretarz króla Zygmunta Augusta i jego bibliotekarz (ur. 1527)
- (145) 22 VII 1878 – Ur. Janusz Korczak (właśc. Henryk Goldszmit), lekarz, pedagog i pisarz żydowskiego pochodzenia (zm. 7 VIII 1942, daty urodzin i śmierci niepewne)
- (65) 22 VII 1958 – Zm. Michał Zoszczenko, pisarz radziecki (ur. 10 VIII 1895)
- 24 VII – Święto Policji
- (90) 24 VII 1933 – Ur. Jerzy Harasymowicz, poeta (zm. 21 VIII 1999)
- 28 VII – Światowy Dzień Wirusowego Zapalenia Wątroby
- (25) 28 VII 1998 – Zm. Adam Hollanek, pisarz i publicysta, autor utworów sensacyjnych i fantastycznonaukowych (ur. 4 X 1922)
- (25) 28 VII 1998 – Zm. Zbigniew Herbert, poeta, eseista, dramatopisarz (ur. 29 X 1924)
- (205) 30 VII 1818 – Ur. Emily Jane Brontë, poetka i pisarka angielska (zm. 19 XII 1848)
- (170) 30 VII 1853 – Ur. Julian Fałat, malarz, pedagog (zm. 9 VII 1929)
- (160) 30 VII 1863 – Ur. Henry Ford, przemysłowiec amerykański, pionier motoryzacji (zm. 7 IV 1947)
- (70) 31 VII 1953 – Zm. Kornel Makuszyński, powieściopisarz, krytyk teatralny, poeta, publicysta, autor książek dla dzieci i młodzieży (ur. 8 I 1884)
- (15) 31 VII 2008 – Zm. Gerard Górnicki, prozaik, publicysta, autor sztuk scenicznych (ur. 13 VIII 1920)

S i e r p i e ń

- (75) 1 VIII 1948 – Zm. Adam Wodziczko, botanik, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, związany z Wielkopolską (ur. 8 VIII 1887)
- 2 VIII – Dzień Pamięci o Zagładzie Romów
- (250) 3 VIII 1773 – Zm. Stanisław Konarski (właśc. Hieronim Franciszek Konarski), pijar, działacz polityczny i społeczny, publicysta, poeta, dramaturg (ur. 30 IX 1700)
- (15) 3 VIII 2008 – Zm. Aleksandr Isajewicz Sołżenicyn, rosyjski pisarz i historyk, laureat Nagrody Nobla w 1970 r., dysydent, więzień łagrów (ur. 11 XII 1918)
- 5 VIII – Święto Bambińskie obchodzone corocznie w Poznaniu w pierwszą sobotę sierpnia
- (115) 5 VIII 1908 – Zm. Walery Antoni Wróblewski, działacz rewolucyjny, dowódca w powstaniu styczniowym, generał Komuny Paryskiej (ur. 27 XII 1836)
- (95) 6 VIII 1928 – Ur. Andy Warhol (właśc. Andrew Warhol), amerykański artysta, malarz, przedstawiciel pop-artu (zm. 22 II 1987)
- (85) 7 VIII 1938 – Zm. Konstantin Stanisławski (właśc. Konstantin Aleksiejew), rosyjski reżyser, aktor, wykładowca, teoretyk teatru (ur. 17 I 1863)
- (125) 10 VIII 1898 – Ur. Tadeusz Dołęga-Mostowicz, pisarz (zm. 20 IX 1939)
- (95) 10 VIII 1928 – Ur. Jerzy Janicki, pisarz, dramaturg, scenarzysta i dziennikarz (zm. 15 IV 2007)
- (130) 11 VIII 1893 – Ur. Kamil Giżycki, prozaik, podróżnik, etnograf (zm. 19 IV 1968)
- (90) 11 VIII 1933 – Ur. Jerzy Grotowski, reżyser, pedagog, teoretyk i reformator teatru (zm. 14 I 1999)

- (175) 12 VIII 1848 – Zm. George Stephenson, wynalazca lokomotywy parowej (ur. 9 VI 1781)
- 13 VIII – Międzynarodowy Dzień Leworęcznych
- (160) 13 VIII 1863 – Zm. Eugéne Delacroix, malarz francuski, przedstawiciel romantyzmu w sztuce europejskiej (ur. 26 IV 1798)
- (150) 13 VIII 1873 – Ur. Józef Haller, gen. broni Wojska Polskiego, Naczelný Dowódca Wojsk Polskich walczących po stronie Ententy (zm. 4 VI 1960)
- (90) 13 VIII 1933 – Ur. Rosław Szaybo, polski fotograf, plakacista, projektant okładek płyt i książek (zm. 21 V 2019)
- (65) 14 VIII 1958 – Zm. Frederic Joliot-Curie, francuski fizyk, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie chemii w 1935 r., którą otrzymał wraz z żoną Iréne Curie (ur. 19 III 1900)
- 15 VIII – Święto Wojska Polskiego
- (165) 15 VIII 1858 – Ur. Edith Nesbit, powieściopisarka i poetka angielska (zm. 22 IV 1924)
- (85) 15 VIII 1938 – Ur. Janusz Zajdel, pisarz, autor fantastyki naukowej (zm. 19 VII 1985)
- (15) 16 VIII 2008 – Zm. Anna Świderkówna, historyk literatury, filolog klasyczna, papirolog, bibliстка, tłumaczka, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, popularyzatorka wiedzy o antyku i Biblii (ur. 5 XII 1925)
- 19 VIII – Światowy Dzień Fotografii
- (100) 19 VIII 1923 – Ur. Andrzej Braun, polski pisarz, poeta, reportażysta (zm. 9 XI 2008)
- (80) 20 VIII 1943 – Zm. Tadeusz Zawadzki (pseud. Zośka), harcmistrz, podporucznik Armii Krajowej (ur. 24 I 1921)
- (165) 21 VIII 1858 – Ur. Wacław Sieroszewski, powieściopisarz i nowelista (zm. 20 IV 1945)
- (65) 22 VIII 1958 – Zm. Roger Martin du Gard, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1937 r. (ur. 23 III 1881)

- 23 VIII – Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu
- (130) 23 VIII 1893 – Zm. Michał Elwiro Andriolli, polski rysownik, ilustrator i malarz (ur. 2 XI 1836)
- (100) 23 VIII 1923 – Ur. Zofia Posmysz-Piasecka, pisarka, scenarzystka (zm. 8 VIII 2022)
- (125) 24 VIII 1898 – Zm. Kazimierz Stanisław Gzowski, polski i kanadyjski inżynier, budowniczy mostów, dróg, linii kolejowych i portów w Kanadzie, przedsiębiorca, polityk, prawnik, filantrop, działacz społeczny (ur. 5 III 1813)
- (115) 25 VIII 1908 – Zm. Alexandre Becquerel, fizyk francuski, laureat Nagrody Nobla w 1903 r. (ur. 15 XII 1852)
- (105) 25 VIII 1918 – Ur. Leonard Bernstein, kompozytor, pianista i dyrygent amerykański (zm. 14 X 1990)
- (125) 26 VIII 1898 – Ur. George Gershwin, pianista i kompozytor amerykański (zm. 11 VII 1937)
- (110) 26 VIII 1913 – Ur. Boris Pahor, słoweński pisarz (zm. 30 V 2022)
- (85) 26 VIII 1938 – Zm. Teodor Axentowicz, herbu Gryf, polski malarz, rysownik i grafik pochodzenia ormiańskiego, profesor i rektor Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (ur. 13 V 1859)
- 28 VIII – Święto Lotnictwa Polskiego
- (75) 28 VIII 1948 – Ur. Vonda Nell McIntyre, amerykańska autorka powieści i opowiadań z gatunku science fiction (zm. 1 IV 2019)
- (105) 29 VIII 1918 – Ur. Czesław Michniak, pisarz i dziennikarz, związany z poznańskim środowiskiem literackim (zm. 25 III 2012)
- (85) 30 VIII 1938 – Ur. Dorota Terakowska, pisarka, dziennikarka (zm. 4 I 2004)
- (45) 30 VIII 1978 – Zm. Henryk Zygalski, matematyk i kryptolog zespołu, który złamał szyfr Enigmy (ur. 15 VII 1908)

- (10) 30 VIII 2013 – Zm. Seamus Heaney, irlandzki poeta, laureat Nagrody Nobla w 1995 r. (ur. 13 IV 1939)
- 31 VIII – Święto Wolności i Solidarności
- 31 VIII – Święto Kawalerii Polskiej
- (115) 31 VIII 1908 – Ur. William Saroyan, amerykański prozaik i dramaturg (zm. 18 V 1981)

W r z e s i e ń

- (140) 2 IX 1883 – Ur. Rudolf Weigl, polski biolog, wynalazca pierwszej na świecie skutecznej szczepionki przeciw tyfusowi płamistemu (zm. 11 VIII 1957)
- (50) 2 IX 1973 – Zm. John Ronald Reuel Tolkien, pisarz i literaturoznawca angielski, autor powieści fantasy (ur. 3 I 1892)
- (420) 3 IX 1603 – Ur. Jan Jonston, polski przyrodnik szkockiego pochodzenia, historyk, filozof, pedagog, lekarz, pisarz medyczny i przyrodniczy (zm. 8 VI 1675)
- (365) 3 IX 1658 – Zm. Oliver Cromwell, wódz i polityk angielski (ur. 25 IV 1599)
- (140) 3 IX 1883 – Zm. Iwan Turgieniew, pisarz rosyjski (ur. 9 XI 1818)
- (75) 4 IX 1948 – Ur. Zbigniew Andrzej Judycki, historyk, biograf i promotor Polonii, dziennikarz, autor publikacji biograficznych, wydawca (zm. 25 I 2023)
- (20) 5 IX 2003 – Zm. Kir Bułyczow (właśc. Igor Wsiewołodowicz Możejko), rosyjski historyk i pisarz fantastyki naukowej (ur. 18 X 1934)
- (35) 6 IX 1988 – Zm. Stefan Themerson, polski powieściopisarz, autor książek dla dzieci, eseista, fotografik i filmowiec (ur. 25 I 1910)
- (25) 6 IX 1998 – Zm. Akira Kurosawa, japoński reżyser, scenarzysta i producent filmowy (ur. 23 III 1910)

- (5) 7 IX 2018 – Zm. Szarlota Pawel (właśc. Eugenia Joanna Pawel-Kroll), graficzka, rysownicza i scenarzystka komiksowa, ilustratorka (ur. 4 XI 1947)
- 8 IX – Międzynarodowy Dzień Walki z Analfabetyzmem
- 8 IX – Międzynarodowy Dzień Piśmiennictwa
- (115) 8 IX 1908 – Ur. Franciszek Witaszek, lekarz, działacz ruchu oporu, związany z Wielkopolską (zm. 8 I 1943)
- (80) 8 IX 1943 – Zm. Julius Fučík, czeski pisarz, publicysta, działacz polityczny (ur. 23 II 1903)
- (195) 9 IX 1828 – Ur. Lew Tołstoj, pisarz rosyjski (zm. 20 XI 1910)
- (185) 11 IX 1838 – Ur. Adam Asnyk, poeta, dramaturg (zm. 2 VIII 1897)
- 12 IX – Święto Wojsk Lądowych
- (340) 12 IX 1683 – zwycięstwo wojsk polskich i austriackich pod wodzą króla Jana III Sobieskiego nad Turkami w bitwie pod Wiedniem, tzw. odsiecz wiedeńska
- (200) 12 IX 1823 – Ur. Kornel Ujejski, poeta, publicysta (zm. 19 IX 1897)
- (220) 13 IX 1803 – Ur. Maurycy Mochnacki, krytyk literacki, publicysta (zm. 20 XII 1834)
- (85) 13 IX 1938 – Ur. Janusz Głowacki, prozaik, dramaturg, scenarzysta, felietonista i eseista, autor słuchowisk radiowych (zm. 19 VIII 2017)
- (5) 13 IX 2018 – Zm. Tadeusz Drewnowski, filolog, dziennikarz, literaturoznawca (ur. 1 XII 1926)
- (45) 14 IX 1978 – Zm. Zenon Kosidowski, pisarz, redaktor, związany z Poznaniem (ur. 22 VI 1898)
- 15 IX – Międzynarodowy Dzień Demokracji
- 16 IX – Ogólnopolski Dzień Bluesa
- 17 IX – Dzień Sybiraka
- (160) 17 IX 1863 – Zm. Józef Korzeniowski, poeta, powieściopisarz, nowelista i dramaturg (ur. 19 III 1797)

- (85) 17 IX 1938 – Zm. Bruno Jasieński (właśc. Wiktor Zysman), poeta, prozaik, dramaturg (ur. 17 VII 1901)
- (140) 18 IX 1883 – Ur. Ludomir Różycki, kompozytor (zm. 1 I 1953)
- (115) 19 IX 1908 – Ur. Mika Toimi Waltari, pisarz fiński (zm. 26 VIII 1979)
- (80) 19 IX 1943 – Ur. Janusz Lech Kondratiuk, polski reżyser i scenarzysta (zm. 7 X 2019)
- (145) 20 IX 1878 – Ur. Upton Sinclair, pisarz amerykański (zm. 26 XI 1968)
- (100) 20 IX 1923 – Ur. Marian Koszewski, regionalista i historyk, związany z Kościanem (zm. 16 X 2006)
- 21 IX – Światowy Dzień Choroby Alzheimerera
- 21 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju
- 22 IX – Dzień bez Samochodu
- (115) 23 IX 1908 – Zm. Jadwiga Łuszczewska (pseud. Deotyma), poetka i powieściopisarka (ur. 1 VII 1834)
- (50) 23 IX 1973 – Zm. Pablo Neruda, poeta chilijski, laureat Nagrody Nobla w 1971 r. (ur. 12 VII 1904)
- 25 IX – Dzień Budowlańca
- (135) 25 IX 1888 – Ur. Stefan Mazurkiewicz, matematyk, kryptolog (zm. 19 VI 1945)
- (135) 26 IX 1888 – Ur. Thomas Stearns Eliot, anglo-amerykański poeta i dramaturg, laureat Nagrody Nobla w 1948 r. (zm. 4 I 1965)
- (45) 26 IX 1978 – Zm. Jan Parandowski, prozaik, eseista, tłumacz (ur. 11 V 1895)
- 27 IX – Światowy Dzień Turystyki
- 27 IX – Dzień Polskiego Państwa Podziemnego
- (220) 27 IX 1803 – Ur. Prosper Mérimée, francuski pisarz i dramaturg, historyk i archeolog (zm. 23 IX 1870)

- (165) 27 IX 1858 – Ur. Michał Kajka, poeta ludowy, działacz mazurski (zm. 22 IX 1940)
- 28 IX – Światowy Dzień Morza obchodzony corocznie w ostatni czwartek września
- 28 IX – Międzynarodowy Dzień Powszechnego Dostępu do Informacji
- (150) 28 IX 1873 – Ur. Waław Berent, pisarz, tłumacz (zm. w XI 1940)
- (20) 28 IX 2003 – Zm. Elia Kazan (właśc. Elia Kazandzoglous), amerykański pisarz pochodzenia greckiego, reżyser teatralny i filmowy (ur. 7 IX 1909)
- 29 IX – Dzień Kuriera i Przewoźnika
- 29 IX – Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania
- (200) 29 IX 1823 – Ur. Władysław Syrokomla (właśc. Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz), poeta, tłumacz (zm. 15 IX 1862)
- (135) 29 IX 1888 – Ur. Janina Porazińska, autorka książek dla dzieci i młodzieży (zm. 2 XI 1971)
- (115) 30 IX 1908 – Zm. Karol Józef Teofil Estreicher (starszy), polski historyk literatury i teatru, krytyk literacki, bibliograf, wieloletni dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, nazywany „ojcem bibliografii polskiej” (ur. 22 XI 1827)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Mikołaj Paczkowski

JERZY NOWOSIELSKI – ARTYSTA POSZUKUJĄCY

Jerzy Nowosielski bezsprzecznie należy do najoryginalniejszych artystów dwudziestego wieku. Jego sztuka, głęboko osadzona w kulturze Europy Środkowo-Wschodniej, ze względu na podejmowaną tematykę, stała się atrakcyjna dla odbiorców na całym świecie. Nowosielski intrygował erudycją, talentem oraz wszechstronnością. Obok malarstwa, z którym jest dziś najsilniej kojarzony, zajmował się także architekturą, przygotowywał scenografie teatralne, pisał o teologii i teorii sztuki, wykladał na krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Dorobek artysty jest więc ogromny i niezwykle zróżnicowany. Istotną rolę w kształtowaniu się indywidualnego charakteru jego twórczości odegrały doświadczenia biograficzne malarza, nierozzerwalnie związane z tragicznymi wydarzeniami dwudziestego wieku.

Choć Nowosielski przyszedł na świat w Krakowie (z miastem tym malarz będzie związany przez prawie całe życie), jego korzenie wykraczały daleko poza Małopolskę. Ojciec Jerzego był bowiem Łemkiem obrządku greckokatolickiego, pochodzącym z położonej na wschodzie wsi Odrzechowa. Matka natomiast, wychowana w religii katolickiej, miała korzenie niemieckie. Chłopiec chodził więc do rzymskokatolickiej szkoły, przystąpił do Pierwszej Komunii, a jednocześnie – w tajemnicy przed matką – ojciec zabierał go do cerkwi oraz uczył języka ukraińskiego. Przyszły malarz od dziecka był więc zawieszony pomiędzy różnymi kulturami i religiami, co z całą pewnością miało istotny wpływ na jego późniejsze fascynacje twórcze:

Pamięci rodzinnego domu będzie zawdzięczać Nowosielski głębokie przekonanie, że najbardziej twórcza jest sytuacja pogranicza: konieczność ciągłego definiowania własnej tożsamości. Życie w izolacji oznacza zastój i skostnienie, zderzenie kultur zaś – to wymiana myśli, potrzeba tolerancji, a zarazem wyrazistości przekonań¹.

¹ K. Czerni, *Nowosielski*, Kraków 2006, s. 8.

Jerzy wychowywał się w rodzinie inteligenckiej, w której ważną rolę odgrywała literatura oraz muzyka. Wraz z rodzicami regularnie był w kinie, teatrze czy muzeum. Zainteresowanie malarstwem rozbudził w nim jednak dopiero architekt Władysław Jachimowicz w roku 1938. Chłopak, przed wybuchem wojny, zdążył jeszcze ukończyć gimnazjum i zdać „małą maturę”. Po ataku hitlerowskich Niemiec na Polskę rodzina Nowosielskich decyduje się na wyjazd do Lwowa. Nie przebywają tam jednak długo: po wkroczeniu Sowietów miasto zupełnie się zmienia, zaczyna panować głód i coraz większy terror. W listopadzie wracają więc do Krakowa, gdzie Jerzy rozpoczyna naukę w Staatliche Kunstgewerbeschule. Była to, utworzona przez Niemców na bazie dawnej Akademii Sztuk Pięknych, szkoła rzemiosła artystycznego. W założeniu miała ona mieć charakter ściśle zawodowy i kształtować praktyczne umiejętności warsztatowe, w praktyce jednak polscy profesorowie realizowali program przedwojennej Akademii. Choć Nowosielski nie ukończył pełnego kursu (zrezygnował po drugim roku), uczestnictwo w zajęciach pozwoliło mu rozwinąć umiejętności artystyczne oraz poznać wielu życiowych przyjaciół, a także przysłał żonę.

Jerzy zrezygnował z nauki w Instytucie Sztuk Plastycznych w 1942 roku. Przejawiana od dzieciństwa fascynacja kulturą prawosławną sprawiła bowiem, że przyszły artysta zdecydował się na wstąpienie do klasztoru. Niemal roczny pobyt w Ławrze Uniowskiej pod Lwowem należy jednak rozpatrywać także w kontekście ówczesnej sytuacji politycznej – Nowosielskiemu, jako pełnoletniemu mężczyźnie, groziła perspektywa mobilizacji. Nowicjat w monasterze studentów oznaczał konieczność podporządkowania się surowej regule zakonu, łączącej pracę z modlitwą i postem. Dawał jednak także możliwość poznania technicznych zasad ikonopisania oraz obcowania z ikonami najwyższej klasy, zgromadzonymi w lwowskim muzeum. Choć instytucja ta została zamknięta przez Niemców, młody mnich, dzięki znajomości z ówczesnym dyrektorem Świącickim, uzyskał szansę poznania kolekcji, która wywarła na nim kolosalne wrażenie. Z tego okresu Jerzy przywiezie także traumatyczne wspomnienie o likwidacji lwowskiego getta. Dramatyczne doświadczenia czasu wojny znajdą odbicie we wczesnej twórczości malarza, na przykład w przejmującym obrazie *Krzyk* z 1943 roku.

Podczas malowania fresków w bolechowskiej cerkwi Nowosielski zachorował na zapalenie stawów, co stało się pretekstem do opuszczenia monasteru i powrotu do domu. Zakończyło to definitywnie jego przygodę z klaszturem – w tym okresie Jerzego dotknął kryzys wiary, z którym artysta będzie się mierzył przez kolejne lata. Przyjazd do Krakowa to odnowienie dawnych znajomości oraz zawieranie nowych. Młodzi artyści skupiają się wtedy wokół Tadeusza Kantora i jego idei podziemnego Teatru Niezależnego. Z czasem twórcy ci sami

zaczną określać się mianem Grupy Młodych Plastyków, w 1957 roku przekształconej w Grupę Krakowską II. Wśród nich był również Jerzy, a jego młodzieńcze obrazy znalazły się na pierwszej konspiracyjnej wystawie, zorganizowanej w 1943 roku. Pod koniec wojny Nowosielski przez przypadek (za powrót do domu po godzinie policyjnej) trafił do obozu przejściowego przy ul. Prądnickiej, który dość szybko opuścił wykupiony przez rodzinę. Epizod ten jednak zauważalny jest w malarstwie z tamtego czasu, w którym obóz pojawia się jako jeden z dominujących tematów.

W 1945 roku Jerzy rozpoczyna studia na krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, jednak także tym razem szkoły nie ukończy. Krótki epizod uczelniany jest jednak ważny ze względu na zawartą wtedy przyjaźń z Tadeuszem Różewiczem. Poeta stanie się dla malarza jedną z najbliższych osób². W tym okresie nadal znajduje się on w orbicie Tadeusza Kantora, który – otrzymawszy zatrudnienie w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych – proponuje Nowosielskiemu stanowisko swojego asystenta. Możliwość podjęcia stałego zatrudnienia była niezwykle ważna dla młodego twórcy, borykającego się z problemami finansowymi. W 1948 roku w krakowskim Pałacu Sztuki odbyła się I Wystawa Sztuki Nowoczesnej, na której zaprezentowano dzieła 36 artystów, wśród nich także Jerzego Nowosielskiego. Młodzi nie akceptowali przedwojennej szkoły kolorystycznej, która zdominowała ówczesne kształcenie akademickie, poszukiwali więc nowego języka, najpełniej wyrażającego ich doświadczenia. Jak stwierdza Krystyna Czerni:

Obrazy Młodych Plastyków z tego czasu wypełnia abstrakcyjna, geometryczna sieć. Charakterystyczny rytm kompozycji: kryształiczny podział przestrzeni łamiącej się w kłujące, pryzmatyczne płaszczyzny – w pewnym momencie staje się jakby szyfrem pokolenia. Podobnie malują: Wróblewski, Nowosielski, Tarasin, Kantor, Skarżyński, Stern, Lenica. Estetyka „nowoczesnych” formuje się w opozycji do kolorystów: od harmonii barw bardziej interesuje ich linia, od płaszczyzny – przestrzeń³.

Wystawa, będąca swoistym manifestem nowego pokolenia twórców, wzbudziła kontrowersje wśród publiczności i odbywała się w atmosferze skandalu. Stała się ona także ostatnim niezależnym głosem polskich plastyków przed nastaniem epoki realizmu socjalistycznego, ogłoszonego jako oficjalnie obowiązujący kierunek na Zjeździe Plastyków w Katowicach (1949). W tym samym roku zmiany nastąpiły również w życiu prywatnym Nowosielskiego,

² Świadectwem bliskiej relacji poety i malarza jest ich wymieniana przez dziesięciolecia korespondencja, zob.: T. Różewicz, Z. i J. Nowosielscy, *Korespondencja*, oprac. K. Czerni, Kraków 2009.

³ K. Czerni, *Nietoperz w świątyni. Biografia Jerzego Nowosielskiego*, Kraków 2018, s. 110.

który 3 stycznia wziął ślub z malarką Zofią Gutkowską. Ta świetnie zapowiadająca się artystka, także należąca do „nowoczesnych”, zrezygnowała z własnych ambicji twórczych, wspierając męża, z którym tworzyli udany związek przez ponad pięćdziesiąt lat.

Powojenna rzeczywistość okazywała się jednak coraz bardziej opresyjna. Nowosielski, któremu w tym okresie blisko było do idei lewicowych, szybko porzuca nadzieje wiązane z zachodzącymi przemianami. Dzieje się tak za sprawą brutalnego postępowania nowych władz z kościołem greckokatolickim (jego faktyczną delegalizacją). Choć artysta definiował się ówczesnie jako ateista, silnie przeżył przejęcie przez katolicki zakon salezynów krakowskiej cerkwi św. Norberta i całkowite zniszczenie jej historycznego wystroju. Nie bez znaczenia pozostawały również coraz silniejsze próby narzucenia twórcom estetyki socrealistycznej. Młodzi początkowo próbowali walczyć o resztki swobody, szybko zrozumieli jednak, że władza nie zamierza pójść na żadne kompromisy. W 1950 roku z pracy na uczelni zwolniony został Tadeusz Kantor. Nowosielski, przeczuwając, że czeka go podobny los, sam podejmuje decyzję o odejściu.

Kolejny etap w życiu artysty nierozzerwalnie powiązany jest z Łodzią, do której przeprowadził się w 1950 roku. Wraz z żoną uciekają przed wszechogarniającą doktryną socrealizmu do teatru lalkowego. Zofia zajmuje się przygotowaniem scenografii i kukiełek dla łódzkiego teatru „Arlekin”, Jerzy natomiast otrzymuje posadę kierownika artystycznego Państwowej Dyrekcji Teatrów Lalek. Urzędnicze stanowisko nie odpowiada młodemu artyście, dlatego porzuca je już po sześciu miesiącach. Po przeprowadzce Nowosielski nie rezygnuje z malarstwa, choć jego obrazy – jako odbiegające od obowiązującej ideologii – nie są przyjmowane na Ogólnopolskie Wystawy Plastyczne. Łódź ze swoją charakterystyczną architekturą stała się dla malarza niezwykle inspirująca, co sam wspominał po latach:

Mało kto zdaje sobie sprawę, jak piękne jest (być może jeszcze piękniejsze) to miasto. Dziwne, bo zanim tam jeszcze wyjechałem – miałem przecucie, że da mi ono wiele radości. Ale kto naprawdę cieszy się drewnianymi domkami i wysokimi, malowanymi płotami? Kto zauważył na wiosnę bielone krawężniki? Dla mnie, dla malarza było to takie ważne, że to miasto nie narzucało jakiegś zbyt sformułowanej, zbyt świadomej sobie estetyki, kiedy przyjechałem tu z „historycznego” i pięknego Krakowa. Odetchnąłem z ulgą⁴.

Miejskie pejzaże Nowosielskiego z tego okresu zapełniają się więc ulicami o specyficznym układzie, fabrycznymi kominami i torami tramwajowymi. Wczesne

⁴ J. Nowosielski, *O Łodzi i przyszłości malarstwa*, w: tegoż, *Zagubiona bazylika. Refleksje o sztuce i wiersze*, oprac. K. Czerni, Kraków 2013, s. 416.

lata pięćdziesiąte to także czas wzmożonego zainteresowania cielesnością, wyrażaną przede wszystkim w aktach. Obok obrazów przedstawiających wykonujące ćwiczenia, rozebrane gimnastyczki, artysta tworzy także mroczne, sadomasochistyczne wręcz płótna i rysunki. Kobięce ciała są na nich prezentowane w nienaturalnych pozach, zwykle splecione, czasem wręcz torturowane. Ten perwersyjny splot erotyzmu i okrucieństwa często interpretowany jest w kontekście wojennej traumy. Być może był on także związany z zagubieniem religijnym artysty, który po latach deklarowanego ateizmu znów zaczął zbliżać się do wiary. Erotyzm w twórczości Nowosielskiego przynależy bowiem sferze *sacrum*. Akt pozostawał istotnym dla malarza gatunkiem, choć z czasem jego wizje złagodniały i stały się bardziej wysublimowane.

Łódzki etap w życiu Jerzego to wreszcie początek pracy nad polichromiami w cerkwiach. Artysta zaczynał jako pomocnik uznanego malarza prawosławnego Adama Stalonego-Dobrzańskiego. Wspólnie ozdobili między innymi świątynie w Gródku, Białymstoku-Dojlidach czy Jeleniej Górze. Zbiegło się to w czasie z ponownym przystąpieniem Nowosielskiego do prawosławnej wspólnoty, które nastąpiło w 1954 roku. Przechodząc obok łódzkiej cerkwi katedralnej doznał on wtedy epifanii. Wykonywanie kolejnych polichromii (wraz z innymi twórcami, ale też według własnych projektów) były dla artysty źródłem satysfakcji, cieszyły się również coraz większym uznaniem środowiska artystycznego. Los nie był jednak zbyt łaskawy dla wczesnych realizacji sakralnych twórcy – wiele z nich zostało z czasem zamalowanych lub zniszczonych przez błędy konserwatorskie.

Odwilż, która nastąpiła po śmierci Stalina, bardzo szybko objęła życie kulturalne w Polsce, co istotnie wpłynęło na karierę artystyczną Nowosielskiego. Już w 1954 roku jego obrazy zaczynają pojawiać się w galeriach, a Muzeum Narodowe w Warszawie zakupuje jedno dzieło artysty do swoich zbiorów. Kolejny rok przynosi pierwszą indywidualną wystawę w łódzkiej siedzibie Związku Polskich Artystów Plastyków. Prawdziwym przełomem jest jednak rok 1956 i wzbudzająca ogromne emocje *Wystawa ośmiu*. Wśród tytułowej ósemki łódzkich twórców znalazł się także Jerzy Nowosielski. Wydarzenie, chłodno przyjęte przez publiczność, dla krytyki stanowiło przełomowe wystąpienie młodej generacji. Nazwisko malarza zaistniało w środowisku artystycznym, a jego twórczość prezentowały kolejne galerie. To również czas, gdy obrazy Nowosielskiego wyruszają poza żelazną kurtynę i są eksponowane w Berlinie, Paryżu, Brukseli czy Nowym Jorku. Za granicę wyjeżdża wreszcie sam artysta, uczestnicząc w XXVII Biennale w Wenecji. W 1957 roku Nowosielskiemu udaje się uzyskać posadę wykładowcy w łódzkiej Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych, najpierw w pracowni projektowania tkanin dekoracyjnych, a po roku w pracowni malarstwa. W tym okresie podejmuje się również innych

zadań: wykonuje ilustracje prasowe oraz dzieła w Miejskim Biurze Projektów jako osoba odpowiedzialna za kolorystykę fasad budynków.

W malarstwie artysty z lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych stale dominują wizje abstrakcyjne, wyrastające z jego wcześniejszych związków z surrealizmem. Powstają obrazy urzekające doborem barw oraz przestrzennym rozmieszczeniem prostych figur (trójkątów, prostokątów, trapezów), takie jak *Pożar* (1948), *Abstrakcja* (1958) czy *Zaproszenie do cyrku* (1965). Umiejętność postrzegania świata w kategoriach abstrakcyjnych miała ogromny wpływ na całą twórczość Nowosielskiego, co dostrzec można w układzie kompozycyjnym, dominującej roli linii, spłaszczeniu formy czy zabiegach geometryzacji. Artysta podkreślał przy tym, że ten rodzaj sztuki również przepelniony jest metafizyką. Nowosielski przez lata malował więc, niejako obok siebie, płótna abstrakcyjne i figuratywne, stale poszukiwał jednak miejsca wspólnego. Okazała się nim ikona. Zdaniem Jerzego Madeyskiego:

Oscylowanie między figuratywizmem a abstrakcją było bolesnym zmaganiem. A właśnie ikona jako jedyna konwencja plastyczna dawała idealną możliwość połączenia obu typów obrazowania, syntezy obu wizji, obu wariantów aspiracji duchowych. Ikona jest doskonale abstrakcyjna i jednocześnie dokładnie precyzuje środki działania i wyrazu plastycznego wobec widzialnego, ewokuje go i potwierdza. Ikona też ustanowiła system działań plastycznych, podstawiania motywów abstrakcyjnych pod określone elementy przedmiotowe⁵.

W swojej teorii ikony Jerzy Nowosielski zwracał uwagę, że posiada ona tradycję zarówno greckiej figuracji, jak i wyrastającej z kultury islamskiej abstrakcji. Podkreślał także teologiczny wymiar sztuki abstrakcyjnej, postulując wręcz wprowadzenie jej do miejsc kultu. Ikonopisarstwo traktował przy tym niezwykle poważnie, zależało mu, aby jego dzieła mogły być wykorzystywane w trakcie liturgii. Podkreślał znaczenie kanonu, jednocześnie jednak zaznaczał, że ikona nie może zostać sprowadzona do ciągłego powtarzania, musi ulegać ewolucji, aby przemawiać do współczesnego odbiorcy znanymi mu środkami wyrazu. Erudycyjna znajomość tradycji artystycznej pozwalała Nowosielskiemu odwoływać się w malarstwie sakralnym do niezwykle szerokiej palety inspiracji, sięgającej zarówno Wschodu, jak i Zachodu, kultury ludowej i artystycznej, czasów archaicznych i sztuki awangardowej. Co znaczące, także twórczość sakralna artysty nie jest jednorodna, a jej przekształcenia wynikały ze zmian zachodzących w samym autorze, który nieustannie starał się rozwijać swój warsztat.

⁵ J. Madeyski, *Twórczość Jerzego Nowosielskiego*, w: tenże, D. Kaźmierska-Nyczek, T. Nyczek, *Jerzy Nowosielski*, Warszawa 1992, s. 20.

Pogłębiona refleksja na temat znaczenia i wymowy ikony jest w przypadku Nowosielskiego nierozzerwalnie związana z jego zainteresowaniem teologią. Fascynację myślą religijną rozbudził w nim prawosławny teolog i poeta, ks. Jerzy Klinger, choć tematyka ta ciekawiła malarza już od lat młodości. Swoje przemyślenia ogłaszał drukiem przede wszystkim na łamach miesięcznika „Znak”. Szerokim echem odbiły się rozmowy artysty z dziennikarzem i znawcą prawosławia Zbigniewem Podgórcem, opublikowane najpierw w tym czasopiśmie, a następnie zebrane w dwóch książkach⁶. Nowosielski także w teologii nie bał się wykraczać poza ustalone schematy, odważnie stawiając pytania i poszukując na nie odpowiedzi. Nie ograniczał się przy tym wyłącznie do prawosławia, ale korzystał również z dorobku innych wyznań. Interesował go zwłaszcza dziedzictwo chrześcijaństwa sprzed schizmy, o którym posiadał ogromną wiedzę.

Kolejne zmiany w życiu artysty następują w roku 1962, kiedy decyduje się na powrót do rodzinnego Krakowa. Rok wcześniej uzyskuje na tamtejszej Akademii Sztuk Pięknych dyplom ukończenia studiów artystycznych, którego brak skutkowało utratą posady na łódzkiej uczelni. Krakowska ASP wykorzystuje okazję, żeby przejąć uznanego już wtedy malarza. Tutaj Nowosielski będzie nauczał aż do roku 1993, uzyskując wcześniej tytuł profesora zwyczajnego. Przeprowadzka do Krakowa to także odnowienie dawnych znajomości z Grupy Młodych Plastyków. Artyści decydują się na jej reaktywację, tym razem pod nazwą Druga Grupa Krakowska. Oficjalnie rozpoczęła ona działalność w 1957 roku, a jej siedzibą stały się piwnice pałacu Krzysztofora, w których zorganizowano galerię. Fenomen grupy polegał na jej długowieczności (formalnie nigdy nie została rozwiązana), przy jednoczesnym braku spójnego programu oraz podobieństw w twórczości należących do niej plastyków.

W kolejnych latach pozycja artysty tylko się umacnia, a jego wystawy w kraju i za granicą stają się znaczącymi wydarzeniami kulturalnymi. Jerzy Nowosielski podejmuje się również monumentalnych realizacji sakralnych, które wykonuje także poza Polską (na przykład polichromia w greckokatolickiej cerkwi we francuskim Lourdes). Nie zawsze jednak spotyka się wyłącznie z aprobatą – zdarza się bowiem, że jego sztuka wzbudza kontrowersje, a projekty ostatecznie nie zostają wykonane. Ekumeniczne podejście do teologii oraz czerpanie ze spuścizny awangardy sprawia, że artystyczna wizja razi niekiedy miejscowego kapłana lub parafian. Inne współpracy układają się z kolei wzorowo. Powstają wtedy prawdziwe arcydzieła sztuki religijnej, jak choćby wystrój kościoła pw. Opatrzności Bożej w podwarszawskiej Wesolej, aranżacja

⁶ Zob.: Z. Podgórzec, *Wokół ikony. Rozmowy z Jerzym Nowosielskim*, Warszawa 1985; Z. Podgórzec, *Mój Chrystus. Rozmowy z Jerzym Nowosielskim*, Białystok 1993.

dawnego kościoła ewangelickiego na cerkiew w Górowie czy polichromia wykonana w kościele pw. Ducha Świętego w Nowych Tychach. Jednak za *opus magnum* artysty z całą pewnością uznać należy cerkiew pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Białym Borze. Ta greckokatolicka świątynia w pełni zrealizowana została według projektu Jerzego Nowosielskiego (architektonicznie wspierał go Bogdan Kotarba). Malarz, mimo podeszłego wieku, całkowicie zaangażował się w ten projekt, dbając o jego perfekcyjne wykonanie. Cerkiew zachwyca ascetycznością i sugestywnym doбором barw. Jest to artystyczne *credo* Mistrza.

Zmarły w 2011 roku Jerzy Nowosielski przez całe życie był artystą pełnym sprzeczności. Od dziecka rozdarty między Wschodem a Zachodem, w twórczości określany jako „dwujęzyczny”, ze względu na posługiwanie się abstrakcją oraz figuratywnością, w malarstwie balansujący między tym co święte i tym, co świeckie. Jego dorobek, tak różnorodny formalnie, pozostał przy tym zaskakująco spójny estetycznie i ideowo. Mimo odnoszonych za życia sukcesów i uznania krytyki pozostał jednak twórcą stale poszukującym, dzięki czemu nieustannie ewoluowała jego sztuka. Dziś poszukiwania Jerzego Nowosielskiego, utrwalone w malarstwie, pisarstwie czy architekturze, pomagają odpowiadać na nurtujące pytania dwudziestego pierwszego wieku nam, odbiorcom.

Bibliografia

1. Czerni K., *Malarska „dwujęzyczność” Jerzego Nowosielskiego. Związki między abstrakcją a ikoną w monumentalnych projektach sakralnych*, „Sacrum et Decorum” 2020, nr 13.
2. Czerni K., *Nietoperz w świątyni. Biografia Jerzego Nowosielskiego*, Kraków 2018.
3. Czerni K., *Nowosielski*, Kraków 2006.
4. Madeyski J., Kaźmierska-Nyczek D., Nyczek T., *Jerzy Nowosielski*, Warszawa 1992.
5. Nowosielski J., *Zagubiona bazylika. Refleksje o sztuce i wiersze*, oprac. K. Czerni, Kraków 2013.
6. Podgórzec Z., *Mój Chrystus. Rozmowy z Jerzym Nowosielskim*, Białystok 1993.
7. Podgórzec Z., *Wokół ikony. Rozmowy z Jerzym Nowosielskim*, Warszawa 1985.
8. Różewicz T., Nowosielscy Z. i J., *Korespondencja*, oprac. K. Czerni, Kraków 2009.

9. Szturc W., *Jerzy Nowosielski. Malarz i teolog monastyczny*, w: *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich. Seria V: Monastycyzm i mistycyzm w literaturze, kulturze i języku Słowian*, red.: Lilia Citko, Jarosław Ławski, Krzysztof Rutkowski, Białystok 2021.
10. Zimnica-Kuzioła E., *Sacrum w twórczości Jerzego Nowosielskiego*, „Kultura – Media – Teologia” 2016, nr 25.

Mikołaj Paczkowski – absolwent filologii polskiej i kulturoznawstwa, obecnie doktorant na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół historii literatury i kultury artystycznej XX wieku (ze szczególnym uwzględnieniem dwudziestolecia międzywojennego), komparatystyki literackiej i kulturowej oraz kontekstów antropologicznych w literaturoznawstwie.

Anna Wawrzyniak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

FAST FASHION, SLOW FASHION
– WSPÓŁCZESNE WYZWANIA MODY,
CZY Z ETYKĄ JEJ PO DRODZE

Promocje, przeceny, wyprzedaże, bezpłatne zwroty, ponadto szybko zmieniające się trendy i ogłaszane co miesiąc nowe kolekcje sprawiają, że częstotliwość zakupów wzrasta. Kupujemy impulsywnie: jeszcze jedną sukienkę, bluzkę czy parę spodni, bardziej zainteresowani tym, co jest „na czasie” i niską ceną niż jakością produktu. Tanie ubrania z mniejszym żalem można wyrzucić na śmietnik (gdy materiał nie wytrzyma próby czasu lub fason jest już nieaktualny) i zastąpić nowymi. Wpadamy w machinę wielkich koncernów odzieżowych, które wprowadzając kolekcje, szybko je przeceniają (często zawyżając pierwotną cenę, by zarobić na obniżkach) i po wyprzedaży natychmiast wypuszczają następne, prezentowane jako bardziej atrakcyjne i ogłaszane przez czasopisma modowe jako niezbędny „must have”. I tak, w krótkim czasie wracamy do sklepów, zwiększając sprzedaż i wspierając model biznesowy fast fashion.

Model **fast fashion** jest właściwie odpowiedzią na oczekiwania, pragnienie posiadania współczesnego konsumenta: chcemy ciągle więcej i więcej i równocześnie szybciej, lepiej, taniej. Dokładniej fast fashion, czyli szybka moda, jest pojęciem dotyczącym określonych praktyk producenckich i sprzedażowych stosowanych przez niektóre marki odzieżowe (np. Zara, H&M). Zjawisko to polega na masowym produkowaniu odzieży, będącej tańszą kopią najnowszych trendów z wybiegu, przy jak najniższym koszcie i szybkim dostarczaniu do sklepów, póki jest na nie popyt (przy czym trendy zmieniają się błyskawicznie). Słowo „fast” odnosi się w tym przypadku do tempa produkcji, cyklu życia produktu, stale zmieniającego się popytu i zysku firmy odzieżowej. Branża odzieżowa, by osiągnąć jak największe dochody wytwarza ubrania „jednorazowego użytku”, do noszenia wyłącznie w danym sezonie. Wpływa na klienta, by po wprowadzeniu na rynek nowej kolekcji poczuł dyskomfort i jednocześnie potrzebę ponownego zakupu. Oczywiście nie da się produkować tanich ubrań na masową skalę bez konsekwencji dla środowiska czy sposobu pracy zatrudnionych ludzi. Korzyści finansowe dla firm odzieżowych są jednak tak duże,

że model fast fashion jest nadal praktykowany mimo etycznych dylematów i zastrzeżeń, co do zrównoważonego przebiegu produkcji.

Jakie są więc najbardziej widoczne **efekty działania fast fashion**?

Na pewno wpływ na **zanieczyszczenie środowiska**. Sposób produkcji ubrań daleki jest od metod przyjaznych środowisku i zazwyczaj przebiega w fabrykach zlokalizowanych w krajach, gdzie przepisy środowiskowe nie są zbyt restrykcyjne. Nagminnie stosuje się toksyczne barwniki do tekstyliów, chemikalia, wybielacze na bazie chloru albo formaldehydy, by zapobiec gnicieniu się materiału. Do uprawy bawełny zużywa się duże ilości środków owadobójczych i nawozów sztucznych. Szacuje się, że przemysł tekstylny spuszcza do wód światowych około 40 do 50 tys. ton różnych związków rocznie. Generalnie branża modowa przyczynia się do olbrzymich problemów środowiskowych – od zużycia gigantycznej ilości wody i odpowiedzialności za jej niedobór w niektórych regionach świata, po emisję gazów cieplarnianych w związku z globalnym łańcuchem dostaw tak zorganizowanym, by każda rzecz mogła pokonać od 15 do nawet 50 tys. km.

Kolejny problem to **tony odpadów**. Używane przez krótki czas ubrania, wytwarzane w nadmiarze, zazwyczaj kończą swój los na wysypisku albo w spalarni. Nadruki ze sztucznych barwników i aplikacje na odzieży z tworzyw sztucznych albo wcale nie ulegają rozkładowi, albo proces ten trwa bardzo długo. Słaba jakość wykonania, wykorzystanie tanich i sztucznych materiałów skracają żywotność odzieży. Już po kilku praniach materiał przeciera się, mechaci, traci kolor i trafia do kosza. Przykładowo w Wielkiej Brytanii statystycznie każdy jej mieszkaniec wyrzuca w ciągu roku około 30 kg ubrań. Model fast fashion jest również synonimem bezpłatnych zwrotów. Około 30% zakupów online jest zwracana i większość z nich trafia na wysypisko. Uważa się, że w 2020 roku w samych Stanach Zjednoczonych usunięto w ten sposób 2,6 mln ton zwrotów.

Fast fashion wpływa na rodzaj produkcji ubrań, co najczęściej odbija się **kosztem ludzi, którzy je szyją**. Fabryki firm odzieżowych znajdują się w krajach rozwijających się – Kambodży, Pakistanie czy Bangladeszu, gdzie siła robocza jest najtańsza. Według szacunków The Clean Clothes Campaign osoby pracujące przy szyciu T-shirta otrzymywały zaledwie 3% ceny, którą płacił konsument. Normą jest, że pracownicy otrzymują niewielkie wynagrodzenie, pracują w fatalnych warunkach, pozbawieni podstawowych praw czy zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Według brytyjskiego czasopisma „The Independent” przez ostatnie 15 lat aż 250 tys. pracowników zakładów tekstylnych w Indiach popełniło samobójstwo...

Lockdown, zamknięcie sklepów podczas pandemii wcale nie zastopowało zakupowego szaleństwa – wręcz przeciwnie, połączenie sprzedaży online z możliwością bezpłatnych zwrotów zwiększyło liczbę nowych klientów, bezre-

fleksyjnie kupujących kolejne produkty. Można zatem stwierdzić, że za popularnością modelu fast fashion stoją nie tylko marki odzieżowe zachęcające do nabywania coraz nowszych ubrań, ale też konsumenci, którzy pomimo „pełnej szafy” kupują bez opamiętania, spełniając swoje zachcianki niż faktyczne potrzeby. Zakładając ubrania, niewielu ludzi zastanawia się, kto je zrobił, w jakich warunkach, jakimi zasadami kieruje się konkretna marka. Trudno zmienić nawyki zakupowe, lecz mimo to można zauważyć, że w świecie mody pojawił się ruch przeciwny nadmiernej konsumpcji, dla którego istotne są takie wartości, jak etyka zatrudnienia w przemyśle tekstylnym, ochrona środowiska, prymat jakości nad ilością.

Ruch ten zwany **slow fashion** ma obecnie coraz więcej zwolenników, nie tylko wśród aktywistów, świadomych konsumentów, lecz również w środowisku branży modowej – projektantów czy lokalnych producentów.

Dla producentów reprezentujących model slow fashion priorytetem jest jakość produktów i uniwersalność, ponadczasowość fasonów i kolekcji, które pojawiają się raz na kilka miesięcy lub rzadziej. Wysoka klasa tkanin i szycia sprawiają, że ubrania są droższe, ale trwalsze i można je użytkować latami. Ważne jest też branie odpowiedzialności za warunki pracy i dobrostan pracowników, a także świadomy wybór znacznie droższych, ale naturalnych, ekologicznych czy pochodzących z recyklingu materiałów. Model slow fashion cechuje dbałość o ubranie na każdym etapie produkcji oraz troska o środowisko – zastąpienie szkodliwych chemikaliów, zmniejszenie ilości odpadów i zużycia zasobów poprzez recykling odzieży.

Zmiana modelu biznesowego w sektorze mody nie jest możliwa bez **przekształcenia podejścia konsumentów do zakupów**. Ważnym elementem ruchu slow fashion jest edukowanie kupujących i proponowanie prostych rozwiązań modowych do zastosowania we „własnej szafie” (np. garderoba kapsułowa, czyli stworzenie niewielkiego, bazowego zestawu ubrań, którego elementy współgrają ze sobą i pozwalają na niezliczone łączenia). Generalnie świadome zakupy to pierwszy krok w stronę odpowiedzialności za otoczenie i sprzeciwu wobec destrukcyjnego modelu fast fashion. Wśród porad, jak wprowadzić zasady slow fashion do naszego życia wymienić można: kupuj mniej i rzadziej, ale rzeczy lepszej jakości i od sprawdzonych marek; przestań polować na wyprzedaże w „sieciovkach”; czytaj metki; wybieraj ubrania z naturalnych, organicznych tkanin; zrób porządek w swojej szafie; spróbuj używać swoich rzeczy dwa razy dłużej niż obecnie; zanim wyrzucisz stare ubrania, daj im drugie życie. Zasadniczo second handy, jak i sklepy z wyselekcjonowanymi ubraniami z „drugiej ręki” stają się coraz bardziej popularne, na co zapewne wpływa cena, ale i jakość, oryginalność starszych fasonów oraz pozytywny wpływ tej formuły na środowisko.

Jak będzie wyglądać przyszłość? Czy model fast fashion „wyjdzie z mody”? To trudne i złożone pytanie. Na pewno dużym problemem dla firm odzieżowych segmentu fast fashion jest zmiana produkcji, logistyki i dystrybucji. Branża modywa jest przede wszystkim wielomiliardowym biznesem, który na pierwszym miejscu stawia zysk, a niekoniecznie etyczne działania. Punktem zwrotnym może okazać się świadomy konsument, który wymusi na przemyśle modowym potrzebę zrewidowania dotychczasowego modelu w kierunku utrzymania klienta cechującego się wrażliwością ekologiczną i odpowiedzialnością społeczną.

Proponowane zestawienie bibliograficzne odnosi się do dwóch zagadnień przemysłu odzieżowego: fast fashion i slow fashion. Omówiona tematyka uwzględnia pozycje zwarte, artykuły opublikowane w latach 2007-2023 oraz netografię.

I. Fast fashion

a. Pozycje zwarte

1. EKONOMIA i międzynarodowe stosunki gospodarcze / redakcja Aleksandra Kuźmińska-Haberla, Sebastian Bobowski. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2019. – 166 s.
Przekształcenia na rynku odzieżowym związane z globalizacją i nasilającym się trendem fast fashion / Roksana Kowalska, s. 43-57
2. MODOPOLIS : dlaczego to, co nosimy, ma znaczenie / Dana Thomas ; przełożyła Hanna Pasierska. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2021. – 436 s.
3. POWIĘKSZENIE i intensyfikacja w kulturze / redakcja naukowa Brygida Pawłowska-Jądrzyk. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe UKSW, 2022. – 490 s.
Wpływ fast fashion na hiperkonsumpcję / Barbara Orzeł, s. 475-490
4. ROZKOSZNA zaraza : o rządach mody i kulturze konsumpcji / redakcja Tomasz Szlendak, Krzysztof Pietrowicz. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2007. – 131 s.
5. WARTOŚCI, moda, innowacje : zachowania konsumenckie z perspektywy społecznej i ekonomicznej / redakcja Aleksandra Perchla-Włosik, Joanna Wardała. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2018. – 324 s.
6. WYBRANE zagadnienia z zakresu ekonomii i zarządzania / redakcja Joanna Kozłowska, Monika Iwaniuk. – Lublin : Wydawnictwo Naukowe Tygiel Sp. z o.o., 2021. – 240 s.

Digital fashion – ekologiczna alternatywa dla fast fashion / Dorota Kuźniarska, s. 124-140

7. WYZWANIA współczesnych organizacji : aspekty praktyczne / redakcja naukowa Piotr Bartkowiak, Maja Sajdak. – Poznań : Uniwersytet Ekonomiczny – Zakład Graficzny, 2016. – 358 s.

Offshoring produkcji jako przewaga konkurencyjna w warunkach fast fashion / Anna Krasnowska, s. 319-327

8. ZARZĄDZANIE / redakcja Marek Krasieński. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, 2019. – 142 s.

Koncepcja „fast-fashion” jako sposób kierowania przedsiębiorstwem branży odzieżowej / Martyna Grzelak, s. 50-54

9. ZNACZENIE ekonomii we współczesnym świecie / redakcja naukowa Artur Borcuch, Mariusz Tomczyk. – Łódź ; Kielce : ArchaeGraph Wydawnictwo Naukowe, 2020. – 360 s.

Postawy konsumentów na rynku odzieżowym : od fast fashion do slow fashion / Arkadiusz Ułażka, s. 287-299

10. ŻYCIE na miarę : odzieżowe niewolnictwo / Marek Rabij. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B., 2016. – 219 s.

b. Artykuły

1. FAST fashion – przyszłość branży mody? / Katarzyna Sempruch-Krzemińska. W: Marketing i Rynek. – 2014, nr 2, s. 25-31
2. FAST fashion i powrót z rajy / Przemysław Lutkiewicz ; rozm. Wojciech Matusiak. W: Gazeta Wyborcza. – 2015, nr 131, s. 25
3. FAST fashion z perspektywy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji : zagadnienia wybrane / Zuzanna Kamińska. W: Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej. – 2021, z. 3, s. 133-147
4. MA BYĆ mniej odpadów i trwalsza elektronika / Anna Słojewska. W: Rzeczpospolita. – 2022, nr 75, s. A1, A16
5. MODA: zwolnić, proszę. Przemysł mody od podszewki / Joanna Bojańczyk. W: Do Rzeczy. – 2019, nr 4, s. 88-89
6. PROCES zakupu odzieży fast fashion / Katarzyna Sempruch-Krzemińska. W: Marketing i Rynek. – 2014, nr 3, s. 18-24
7. SZYBKA moda, szybka reakcja / Marta Mitek. W: Dziennik Gazeta Prawna. – 2018, nr 34, s. A22-A23

II. Slow fashion

a. Pozycje zwarte

1. ETYKA w modzie czyli CSR w przemyśle odzieżowym / Magdalena Płonka. – Warszawa : mskpu – Międzynarodowa Szkoła Kostiumografii i Projektowania Ubioru, 2013. – 260 s.
2. MARKETING (r)evolution : nowe techniki, pomysły, rozwiązania / redakcja naukowa Hanna Hall. – Rzeszów : Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, 2017. – 286 s.
Slow fashion rewolucja dla konsumpcjonizmu / Joanna Kwiecień, s. 135-141
3. MASZ wszystko, czego potrzebujesz : jak zachować równowagę w świecie zakupów i konsumpcji? / Tara Button ; przełożyła Natalia Wiśniewska. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2019. – 434 s.
4. MEDIALNY obraz rzeczywistości / redakcja Bartosz Kowalczyk, Piotr Łuszczkiewicz, Magdalena Zdrowicka-Wawrzyniak. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza : Wydawnictwo Naukowe Silva Rerum, 2016. – 315 s.
Slow fashion na polskich blogach modowych / Magdalena Szulc, s. 227-241
5. ODPOWIEDZIALNA moda : guilt-free przewodnik po slow fashion / Katarzyna Zajączkowska. – Kraków : Znak Koncept, 2022. – 334 s.
6. PRZYSZŁOŚĆ e-commerce dla fashion & beauty / Kamila Gębik. – Wrocław : Kammedia Kamila Gębik, 2023. – 215 s.
7. SLOW fashion / Monika Szymor. – Warszawa : Moc Media, 2021. – 172 s.
8. SLOW fashion : moda rewolucja / Joanna Glogaza. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2015. – 216 s.
9. SLOW fashion – na śmiecenie w imię mody nie dajemy naszej zgody / Megan Anderson, Genna Campton & Carolyn Ang. – Łódź : Studio Koloru, 2022. – 22 s.
Książka obrazkowa dla dzieci
10. UKRYTA konsumpcja : wpływ na środowisko, z którego nie zdajesz sobie nawet sprawy / Tatiana Schlossberg ; przełożyła Anna Halbersztat. – Warszawa : Marginesy, 2021. – 350 s.
11. WYCHODZĄC z mody : praktyczny przewodnik po slow fashion / Joanna Glogaza. – Warszawa : Style Digger Joanna Glogaza, 2020. – 367 s.
12. ZMIENIĆ świat raz jeszcze : jak wygrać walkę o klimat / Tomasz S. Markiewka. – Warszawa : Wydawnictwo Czarna Owca, 2021. – 255 s.

b. Artykuły

1. CITTASLOW pod Poznaniem / Sławomir Szymański. W: *Gazeta Wyborcza*. – 2023, nr 70, s. 10
2. ETYKA w szafie / Magdalena Płonka ; rozm. Agata Grabau. W: *Przebieg*. – 2013, nr 23, s. 49-51
3. KONSUMPCJONIZM kontra „Zero waste” / Rafał Chojnacki. W: *Bliza*. – 2020, nr 1, s. 13-19
4. MNIEJ luksusu, więcej eko / Magdalena Płonka ; rozm. Michał Zaczyński. W: *Wysokie Obcasy*. – 2013, nr 30, s. 18-21
5. MNIEJ posiadasz, więcej masz / Katarzyna Burda. W: *Newsweek*. – 2018, nr 33, dod. *Słow*, s. XI-XIII
6. MODA etyczna : paradoksy nowego trendu / Alicja Raciniewska. W: *Kultura Współczesna*. – 2012, nr 3, s. 138-151

Netografia

<https://fashionbiznes.pl/co-dzis-oznacza-fast-fashion-jak-szybka-moda-zmieniala-sie-na-przestrzeni-lat/>

<https://maskup-makeup.pl/co-to-jest-fast-fashion/>

<https://www.money.pl/gospodarka/realny-koszt-fast-fashion-tanie-marki-zalewaja-swiat-6737892357704512a.html>

<https://klimat.rp.pl/walka-o-klimat/art37969141-tony-ubran-w-tym-z-polski-zasmieca-biedne-kraje-fast-fashion-niszczy-ziemie>

<http://www.olabakowska.com/5-kobiet-opowiada-5-mitow-fast-fashion/>

<https://jackobbuczynski.com/blog/fast-fashion-skad-wziela-sie-moda-na-szybka-mode/>

<http://www.olabakowska.com/local-global/>

<https://jestemslow.pl/magazyn/wkreceni-w-fast-fashion>

<https://www.slowfashionpolska.com/magazine>

https://www.ekonsument.pl/a67188_czy_slow_fashion_uratuje_swiat.html

<https://instytutprawobywatelskich.pl/moda-na-jakosc-kontra-fast-fashion/>

ŚRODOWISKO WIELKOPOLSKIEJ KULTURY

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA

WITOLD KOTZUR I SONIA MANTHEY

WE WSPOMNIENIACH CÓRKI

– *Sztuka przestała być ważna, tylko biznes się liczy. A ja chciałabym powiedzieć o życiu artystycznym Poznania. O moich rodzicach; i nie tylko o nich* – **Iwona Kotzur** powtarza przy każdym spotkaniu. I dodaje: – *O ludziach, których skrzywdzono... niepamięcią.*

W cyklu „Środowisko wielkopolskiej kultury” i my chcemy „ocalić od zapomnienia” takie postaci, jak **Witold Kotzur** i **Sonia Manthey**. Za sprawą ich córki Iwony, nadal aktywnej aktorki, obecnie Teatru Muzycznego w Poznaniu, staje się możliwe, by zasięgnąć informacji „u źródła”. Bowiem – na próżno szukać tych nazwisk w Internecie, przez wyszukiwarki; bardziej wprowadzą w błąd, niż podadzą właściwy trop. Trzeba znać słowa-klucze, np. poznańska filharmonia czy opera. Ale nawet wtedy informacje są „śladowe”. Dlatego tak ważnym miejscem jest poznańskie mieszkanie córki przy ul. Słowackiego, które stało się izbą pamięci po jej – wspomnianych już – rodzicach artystach, po mężu aktorze (Lech Gwit); są też pamiątki dotyczące naszej rozmówczynie, z pierwszego wykształcenia historyczki sztuki, oraz syna-aktora, Kuby Gwita. To kopalnia wiedzy i wymarzone archiwum dla zainteresowanych życiem artystycznym (nie tylko) Poznania.

Historię rodziny Kotzurów śledzimy tropem wiersza Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego „**Ocalić od zapomnienia**”^{*} (rozświetlonego przez śpiewaną interpretację Marka Grechuty z zespołem Anawa); pasuje do ich pogmatwanych losów.

Ile razem dróg przebytych?

Ile ścieżek przedeptanych?

Witold Kotzur urodził się 24 lutego 1914 roku w Austrii, a właściwie w księstwie Karyntii, w miejscowości Laasdorf, czyli w monarchii austro-węgierskiej, podobnie jak jego młodszy brat Gerhard. Po zakończeniu I wojny światowej rodzina Kotzurów wróciła do niepodległej Polski, a konkretnie – od

1920 roku związała swoje losy z Poznaniem. Tutaj uzdolnieni muzycznie bracia kontynuowali edukację: Witold ukończył Konserwatorium Muzyczne w klasie skrzypiec u prof. Zdzisława Jahnkego (Gerhard został pianistą), a następnie rozpoczął studia muzykologiczne pod kierunkiem prof. Łucjana Kamińskiego; wybuch II wojny światowej przeszkodził mu w uzyskaniu dyplomu magisterskiego.

Sonia, a właściwie Zofia **Manthey** przyszła na świat w Poznaniu 7 maja 1921 roku. Gdy miała niespełna rok, wraz z rodzicami wyjechała do Francji, a dokładnie do ojcowskiej Alzacji (był też epizod paryski), gdzie – już jako Sophie, wreszcie Sonia – mieszkała przez 16 lat. Świetnie opanowała język francuski, więc wiele osób sądziło, że właśnie we Francji przyszła na świat. „*Jest na równi Francuzką jak i poznanianką*” – redaktor Czesław Kubalik tak rozpoczynał „malowanie” jej *Żywego portretu* w „Głosie Wielkopolskim”.

Ponadto – Sonię Manthey zapamiętano przede wszystkim jako śpiewaczkę (sopran liryczny „*o niepowtarzalnym brzmieniu i barwie*”), tymczasem najpierw uczyła się tańca – *przez dwa lata na studiach baletowych*, w Strasburgu.

Panna Manthey wróciła do Polski w 1937 roku z powodu choroby mamy (skądinąd Wielkopolanki z Mieściska koło Wągrowca). W Poznaniu kształciła się dalej – w szkole baletowej Maksymiliana Statkiewicza przy poznańskiej Operze, gdzie jeszcze przed wojną zdążyła wystąpić w polskiej prapremierze „*Harnasiów*” Karola Szymanowskiego (9 IV 1938 r.).

Właśnie w Poznaniu, w teatrze operowym, spotkały się *ścieżki przedeptane* tych dwojga artystów. I to podczas okupacji niemieckiej. Gdy wybuchła wojna, poznańska opera została przekształcona w Teatr Rzeszy (Reichsgau-theater), a konkretnie w jego „większą” część, czyli Grosses Haus (mniejszą stanowił był Teatr Polski). Polscy artyści w nim statystowali, czyli tworzyli tak zwaną Naszą Statysterię (Towarzystwo Statysterii) [ratowali też cenne polskie archiwa tej instytucji].

– *Możliwość oficjalnego zatrudnienia w Teatrze była dla wielu z nich sposobem na wywiązanie się z obowiązku pracy (obejmującego każdego, kto ukończył 12. rok życia, w przypadku kobiet – 14.)* – pisze Katarzyna Liszkowska w Kronice Miasta Poznania poświęconej tańcowi. I wymienia, że *do stałego grona statystów, uczestniczących w większości spektakli, należeli m.in. Zygmunt Bajon, Gerhard Kotzur, czy bracia Kornel i Przemysław Michałowscy, a wśród kobiet m.in. Sonia Manthey i Zofia Zarzycka*. Cytuje także wspomnienie Soni: „*inscenizację operetki Freda Raymonda „Błękitna maska”, w której reżyser Otto Kuhlmann zatrudnił statystki w charakterze „żywych kandelabrow”, każąc im w czasie spektaklu trzymać przez kilkanaście minut i w nieruchomej pozycji stylizowane świeczniki*”.

Jako się rzekło – w teatrze panna Manthey poznała o 7 lat starszego kawalera, Witolda Kotzura. Zaiskrzyło. Na unikatowym zdjęciu zbiorowym z 1942 roku stoją w barokowych perukach, wtuleni w siebie, uśmiechnięci...

Tak opisywał ten czas Czesław Kubalik: *„Podczas okupacji [Sonia] odnajduje siebie w młodym środowisku przyszłych poznańskich artystów. Dom Gerharda i Witolda Kotzurów przy ul. Piaskowej stał się nie tylko kuźnią talentów Józefa Kaliszana, Konrada Drzewieckiego i – właśnie! – Soni Manthey, ale równocześnie rodziła się w nim idea przyszłej Filharmonii Poznańskiej oraz... miłość do Witolda Kotzura.*

Wkrótce, już jako małżeństwo, Kotzurowie dzielić będą *dole i niedole artystycznego i ludzkiego bytowania*. A w dniu, gdy wojska radzieckie rozpoczęły ostateczny szturm na Cytadelę (ostatni punkt niemieckiego oporu w Poznaniu), czyli 22 lutego 1945 roku, urodziła się pierwsza córka Witolda i Sonii, Iwona.

***I znów upór, żeby powstać,
i znów iść i dojść do celu.***

Nowe życie urodziło się nie tylko młodym małżonkom – rodziła się nowa powojenna rzeczywistość dla Polski, dla miast, takich jak Poznań, które powoli powstawały z ruin. Ludzie próbowali odbudować swoje domy i... życie.

W przypadku Kotzurów sprawy prywatne zawsze wiązały się z życiem artystycznym. Bracia Witold i Gerhard nie ustawali w krzewieniu idei Filharmonii Poznańskiej. Choć już w okresie międzywojnia na afiszach używano tej nazwy, to określała ona tylko objazdową orkiestrę symfoniczną, a nie instytucję z prawdziwego zdarzenia. Bracia Kotzurowie przewodzili sekcji muzycznej, przedwojennego jeszcze, Towarzystwa Współpracy Kulturalnej w Poznaniu, które w salach Muzeum Wielkopolskiego (później Narodowego) organizowało wieczory o tematyce filozoficzno-społecznej, ilustrowane muzyką kameralną. *„Podczas jednego z takich wieczorów powstał pomysł założenia Towarzystwa Filharmonii Robotniczej, którego inauguracyjne zebranie odbyło się w maju 1946 roku”* – napisał w swojej historii Filharmonii Poznańskiej (1947-1997) Alojzy Andrzej Łuczak.

Słynny „prezes prezesów” Pro Sinfoniki w innym miejscu nazywa Witolda Kotzura „współorganizatorem” Filharmonii Poznańskiej. I właśnie o przywrócenie ojcu takiego „statusu” walczy córka Iwona Kotzur. – *Ojciec zabiegał o powstanie poznańskiej Filharmonii, był wiceprezesem jej pierwszego Zarządu, a później też wiceprezesem poznańskiego oddziału SPAM (Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków), który współtworzył. Współorganizował Biuro Koncertowe oraz – z Norbertem Karaśkiewiczem – grupę „Pro Musica” (pierwotnie Pro*

Sinfoniki). Przyczynił się do tego, że Konkurs Wieniawskiego pozostał w Poznaniu. A dzisiaj nikt już o tym nie pamięta! – żali się.

Współorganizacja instytucji to nie wszystko. Witold Kotzur przyłożył też swój smyczek do pierwszego, historycznego koncertu, który odbył się 10 listopada 1947 roku i jest uważany za oficjalną inaugurację działalności Filharmonii Poznańskiej – wykonały go połączone orkiestry dwóch instytucji kultury: nowo powstałej Filharmonii Robotniczej oraz Teatru Wielkiego w Poznaniu, pod batutą Stanisława Wisłockiego; solistą był Raul Koczalski.

Również pierwszy „Album jubileuszowy Państwowej Filharmonii Poznańskiej” ukazał się pod „naczelną” redakcją Witolda Koczura – 1 grudnia 1957 roku, czyli na dziesięciolecie tej instytucji. Później, w kolejnych, wydawanych co dekadę, wydawnictwach jubileuszowych, można obserwować... zanikanie pamięci. Może zaważył przymiotnik „Robotnicza”? Określenie to było najpierw wstydliwie tłumaczone (np. w „Sześciu dekadach z Polihymnią”) „wiadomymi względami” historycznymi i politycznymi po II wojnie światowej, a bracia Kotzurowie „usprawiedliwiani”, że choć „*ideowo i organizacyjnie związani z partią robotniczą*”, to stanowili „*rodzaj katalizatora, ułatwiającego działania zarządu*”. W „70. odsłonach Filharmonii” nazwa „*Filharmonia Robotnicza*” pojawia się tylko jako cytata z listu wspomnianego Raula Koczalskiego. Kotzurowie nie występują już w żadnej „konfiguracji”; zostali całkowicie pominięci.

A co z Sonią? Pomimo macierzyństwa nie przestała być artystką. Po wojnie wśród zgłaszających się „*do Zygmunta Wojciechowskiego, który od lutego 1945 roku rozpoczął odbudowywanie substancji zespołów Opery Poznańskiej*” Liszkowska jako pierwszą wymienia *Sonię Manthey-Kotzur*. Co więcej – pani Kotzurowa zaczęła rozwijać swój talent śpiewaczy, który najpierw dostrzegł jej mąż. Postanowiła zrobić to po poznańsku, czyli solidnie, więc naukę śpiewu pobierała u profesora Ludwika Sulikowskiego, a następnie wstąpiła na Wydział Wokalny Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Poznaniu. Córka Iwonka miała wtedy 3 lata. Pięć lat później Sonia Manthey-Kotzur legitymowała się już dyplomem *artysty muzyka w zakresie śpiewu operowego* i to „z odznaczeniem”! Jakby tego było mało, swój dar sceniczny rozwijała, kończąc też – jako eksternistka – studia dramatyczne.

To wszystko jednak nie wystarczyło, by zdobyć wymarzony, stały angaż w gmachu pod Pegazem. Redaktor Kubalik konstatuje: „*Nie ma tylko szczęścia do poznańskiej Opery, która w jej przypadku uparcie chce dowieść aktualności przysłowia „cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie...*”

***Ile listów, ile rozstań,
ciężkich godzin w miastach wielu?***

Skoro w rodzinnym Poznaniu nie mogła rozwijać kariery śpiewaczki, Sonia zainicjowała artystyczne podróże, które wiązały się z „*pasmem koncertów i sukcesów artystycznych*”, między innymi z „*ARTOS-em*” (ówczesną Estradą Poznańską).

Iwona Kotzur pokazała mi notes, w którym odczytałam skrupulatne zapiski jej matki od początku 1947 do końca 1951 roku. Artystka obliczyła, że w ciągu pięciu lat wystąpiła w 87. bezpłatnych i stu płatnych koncertach, za które zarobiła łącznie 9 tys. 116 zł (a Kubalik twierdził, że „*Nie lubiła rachunków i chyba do końca życia nie nauczy się systematyczności!*”). Czy to duża suma? – nie nam rozsądzać. Bardziej chodzi o tę olbrzymią liczbę koncertów, które Sonia Manthey uświetniała swoim uczestnictwem. Robią wrażenie zebrane programy, spisane trasy koncertów, w których wymienione są liczne miejscowości (np. Koszalin, Kraków, Łódź, Opole, Szczecin, Zielona Góra), z kim współpracowała (m.in. z francuską Rewią na Łodzie, w latach 60. XX wieku) oraz bogaty repertuar.

Specjalnością Sonii Manthey stały się szczególnie „*perfekcyjnie i stylowo interpretowane*” utwory z repertuaru francuskiego: „*od trubadurów przez berzeretki* aż po aktualne przeboje*”. Później dołączyła do nich pieśni brazylijskie czy... staroportugalskie. Córka Iwona wspomina, że mama znów rzetelnie się do nich przygotowywała, biorąc lekcje poprawnej wymowy u profesora Navratilowa z ulicy Niegolewskich.

Kubalik opisywał: „*Poza Francją, zwiedziła Bukareszt w 1953 roku, gdzie, jako jedyna artystka z Poznania, występowała na Festiwalu Młodzieży*”. A kolejny Głosowy recenzent, Andrzej Chylewski, zdokumentował że: „*W latach 1955-1975 Sonia Manthey brylowała na koncertach filharmonicznego Biura Koncertowego*”. Natomiast krytyk muzyczny, Tadeusz Szantruczek, w innej gazecie, recenzował te koncerty: „*stała się niezastąpioną solistką spotkań z muzyką (...), zdobywając dla muzyki (i dla siebie!) serca i umysły młodych i najmłodszych słuchaczy – przyszłych melomanów*. Jednocześnie ubolewał, że „*Sonia nie pozostawiła nagrań, które w pełni oddawałyby jej sztukę wykonawczą, niepowtarzalne brzmienie i barwę głosu*”.

Należy jeszcze dodać twórczą aktywność Soni Manthey w Teatrze Młodego Widza (Marii d'Alfonse), występy w radiu (i – dodaje córka – *pierwszą nagrodę w konkursie* tamże) oraz telewizji. Chylewski uwiecznił też fakt, że „*Kulminacyjnym punktem jej francuskiej specjalizacji był koncert zamówiony przez telewizję w związku z wizytą w Polsce w 1967 roku samego Charlesa de Gaula*”.

* berzeretka – 1.«utwór liryczny w poezji francuskiej XVIII w., o tematyce sielankowej, miłosnej; też: lekka, sentymentalna piosenka o podobnej tematyce» 2. «*skoczny taniec w szybkim tempie, modny w XVI w.*» (za: Słownik Języka Polskiego PWN <https://sjp.pwn.pl/sjp/berzeretka;2443609.html>)

**Oczy twe jak piękne świece,
a w sercu źródło promienia...**

Do „odpowiednich studiów artystycznych” oraz „wspaniałego głosu” dziennikarze dołączali też opis pozaartystycznych „wyjątkowych wprost warunków na śpiewaczkę” Soni Manthey. A były to: „oryginalna uroda, młodość oraz wdzięk osobisty”. Trudno nie przyznać im racji – z gazetowych szpalt i zdjęć z tamtego okresu artystka spogląda dużymi, „migdałowymi” oczami; lekko się uśmiecha. Miała też świetną figurę – była zgrabna i szczupła. Zapewne to zasługa jej tanecznej i pływackiej (sic!) przeszłości (w swoim czasie biła pływackie rekordy; upodobanie do pływania zaszczepiła też córce Iwonie).

W dodatku „Sonia Manthey naprawdę kocha ludzi. Lubi towarzystwo i jest lubiana” – charakteryzował artystkę Kubalik i stwierdzał, że jedyną jej wadą zdaje się być tylko to, że pozostała „łatwowierną. Po prostu ufa i wierzy ludziom”. Głosowy „portrecista” podpisałby się zapewne pod słowami Gałczyńskiego: **Więc ja chciałbym twoje serce/ ocalić od zapomnienia**. Od siebie dodał refleksję: „*Tkwią w niej predyspozycje do podniosłości życia. Najlepiej wypoczywa w pracy (...) pilnie ćwiczy (– Rozśpiewywała się od piątej rano! – dodaje córka) i pracuje*. Jednak konstatował smutno: „*jej największe osiągnięcia artystyczne [opera!] nie zostało jeszcze spełnione*”.

Artystyczna szlachetność oraz prawość nie ułatwiały też życia Witoldowi Kotzurowi. Gdy jego brat Gerhard został pełniącym obowiązki wicedyrektora (zastępcy dyrektora i kierownika artystycznego, Tadeusza Szeligowskiego) poznańskiej Filharmonii, żeby uniknąć posądzenia o nepotyzm, skrzypek przeszedł do zespołu instrumentalnego Teatru Wielkiego.

– *Rodzice byli życzliwi, uczynni; udzielali konsultacji muzycznych, działali i występowali często nieodpłatnie, po prostu za zwykłe „dziękuję”* – mówi Iwona Kotzur. Gdy próbowała dociec, dlaczego o nich tak niewiele się pisze, nie wspomina w almanachach, usłyszała: „*Twoi rodzice byli za dobrzy i za uczciwi*”. Autorem tych słów był wspominany już Tadeusz Szantruczek, w swoim czasie (lata 90. XX wieku) również dyrektor poznańskiej Filharmonii oraz przyjaciel domu Kotzurów.

**A tyś lot i górność chmur,
blask wody i kamienia...**

A był to „dom – konkretnie: mieszkanie przy ul. Engla (później Niegolewskich) – otwarty (niemal przez całą dobę!)” – pisał redaktor Szantruczek – „*dla artystów i intelektualistów, dla dyskusji o wielkim i „wysokim” Poznaniu. Bywali tam: Marcela Hildebrandt-Pruska, Henryk Czyż, Stanisław Hebanowski, Józef*

Kaliszan, Zdzisław Kępiński, Kornel Michałowski, Stanisław Mrowiński i wielu innych, równie znaczących w profilu nie tylko powojennego Poznania.

Iwona Kotzur o każdym z wyżej wymienionych artystów snuje swoją opowieść, dodając do tego grona jeszcze braci Wańkowiczów: Tomasza, który mieszkał w Poznaniu i Melchiora, z którym ojciec utrzymywał listowny kontakt.

W takim domu wyrastała. W domu pełnym obrazów (moją uwagę zwraca piękna akwarela z Łagowa – jak się okazuje autorstwa... Witolda Kotzura!), fotografii, kolaży i afiszów, gdzie toczono były burzliwe, ale kulturalne dyskusje o Poznaniu, na przykład – o architekturze. Tymi dyskusjami i w ogóle atmosferą rodzinnego domu oraz faktem, że rodzice dbali o jej edukację artystyczną, tłumaczy swoje zainteresowanie historią sztuki; no i aktorstwem.

– *Aktorskie zapędy mam po mamie! Ale także po mamie mamy, czyli babci, rewelacyjnej Hirminci (odgrywała rolę Hermenegildy Kociubińskiej z Teatryku Zielona Gęś K.I. Gałczyńskiego, co później weszło też do mojego „repertuaru”)* – przyznaje Iwona, zwana w domu Iwą.

Nawet osoby postronne zauważają, że „trzynastoletnia córeczka Iwonka” ma aktorski dryg oraz jest „podobna z rysów do Sonii”. Wydaje się, że odziedziczyła po matce szczególnie oczy i... w ten sposób także *ocala ją od zapomnienia*. Chociaż oczy dorosłej Iwony są bardziej poważne, nawet „chmurne”. Zatem: ...**Chciał[a]bym [również] oczu twoich chmurność/ ocalić od zapomnienia.**

To nie jedyne podobieństwo. Można powiedzieć, że Sonia Manthey z *pieśnią na ustach* zwiedziła świat i że ten gen „podróżniczy” (czy też niespokojnego artystycznego ducha, który nie pozwala pozostać w jednym miejscu) także odziedziczyła po matce Iwona. Choć studia (– *Fantastyczne!*) z historii sztuki odbyła jeszcze w Poznaniu, to gdy jednak zdecydowała się poświęcić aktorstwu, rozpoczęły się jej peregrynacje po kraju. Skromnie licząc – 12 przeprowadzek, między innymi do Torunia, Kalisza, Olsztyna, Katowic, Zielonej Góry...

Ile w trudzie nieustannym wspólnych zmartwień, wspólnych dążeń?

Ale po kolei. Pod koniec lat 60. XX wieku Iwona Kotzur pojechała do Warszawy, gdzie chciała zdawać na wydział estradowy uczelni teatralnej. (Wspomina, że na korytarzu spotkała Michała Grudzińskiego, wówczas studenta 2. czy 3. roku, który – wskazując drogę na salę egzaminacyjną – powiedział jej, że ma ładny głos). W komisji zasiadali m.in. Aleksander Bardini i Ryszarda Hanin... Nie przyjęli jej, podobno ze względu na wiek (uznali, że była „za stara”, mając zaledwie 22 lata i pół roku!).

Aktorskie szlify zdobywała u słynnej Leokadii Serafinowicz, czyli w Teatrze Lalki i Aktora „Marcinek” w Poznaniu. – „*Wesele*” *Wyspiańskiego – to było moje*

pierwsze przedstawienie – wspomina. Pomimo pozytywnego odbioru, została zwolniona po okresie próbnym. – *Szykowali miejsce dla kogoś innego* – wzdycha. Wkrótce Serafinowicz znów do niej zadzwoniła i zaproponowała zastępstwo. Adeptka Kotzur zgodziła się i z powodzeniem zastąpiła niedysponowaną koleżankę. Ale historia się powtórzyła: pomimo obietnicy etatu, Kotzurówna znów została „na lodzie”. Oburzeni sytuacją koledzy podsunęli jej Teatr Baj w Toruniu. Pojechała tam i 11 stycznia 1971 roku (pamięta dokładnie) zaczęła oficjalnie pracę. W toruńskim teatrze poznała przyszłego męża, o 7 lat starszego, Lecha Gwita. W sumie z Toruniem była związana przez 3 lata (z przerwą na urodzenie w Poznaniu, w 1972 roku, syna Kuby) i zdała eksternistyczny egzamin; w ten sposób stała się dyplomowaną aktorką-lalkarką.

Mąż Lech dostał angaż w Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie. Iwona pojechała za nim. Grała w „Czerwonym Kapturku”. Jednak została zmuszona porzucić pracę. – *U taty zdiagnozowano stan przedzawałowy, wkrótce – w marcu 1974 roku – zmarł z powodu wylewu (miał zaledwie 60 lat), a syn był chorowity* – tłumaczy swoją decyzję.

Tymczasem Lech Gwit dostał pracę w Kaliszu. Gdy sytuacja rodzinna unormowała się, żona Iwona dołączyła do niego. – *Znów byłam adeptką!* – cieszyła się aktorka, również z tego, że... nie dostała się przed laty do szkoły teatralnej. – *Zdobyłam doświadczenie teatralne w praktyce, ale pozostałam sobą; nie naśladowałam żadnego wykładowcy* – podkreśla.

Iwona Kotzur dobrze wspomina kaliski teatr pod kierownictwem Andrzeja Wanata i Kaję Nogajównę, swoją mistrzynię. W 1976 roku zdała eksternistyczny egzamin, tym razem jako aktorka dramatyczna; pochwalił ją sam Jan Świdorski (aktor, wykładowca i mistrz wielu pokoleń aktorskich, m.in. wspomnianego Michała Grudzińskiego). Mogła już poczuć się pełnoprawną aktorką i rozwinąć skrzydła, lecz... Na drodze stanęła kariera męża. – *Wolałam Kalisz, bo blisko Poznania, ale w Olsztynie doceniali męża.*

Konkretnie – docenił Krzysztof Rościszewski, polski reżyser teatralny i dyrektor, za którym podążyło aktorskie małżeństwo. Wkrótce wraz z nim Olsztyn zamienili na Katowice i tamtejszy Teatr Śląski. – *W Katowicach był duży zespół i – przynajmniej dla mnie – niewiele możliwości grania (jedna rola przez rok).* Niezadowolony z nowego dyrektora katowicki zespół po roku (1977-1978) skłonił go do odejścia i powrotu do Olsztyna. Lech Gwit również tam pojechał. – *Mąż przeniósł się do Olsztyna, a ja zostałam w Katowicach – z powodu syna Kuby, który rozpoczął klasę skrzypiec w szkole muzycznej. Chociaż prawie wcale nie grałam, nie żałuję tego czasu – zrobiłam dwuletni kurs pantomimy* – wspomina I. Kotzur.

Aktorka dojechała do Olsztyna w 1979 roku. – *Znowu pół roku minęło i... nic – jedynie rola statystki w chórze w „Antygonie”.* Dopiero, gdy przyszli inni

reżyserzy, dali możliwość rozwoju także Iwonie Kotzur. – *Duniaszę zagrałam w „Wiśniowym sadzie” (po latach pamiętał mnie w tej roli i pochwalił reżyser Mikołaj Grabowski), radczynię w „Weselu”...*

Częste zmiany teatrów, przeprowadzki nie służyły związkowi, dziecku, ani pracy zawodowej aktorki. Niewątpliwie na karierę żony wpływ miał mąż. – *Był wychowany w rodzinie patriarchalnej... Uważał, że z synem przeszkadzamy mu w karierze.*

Z Olsztyna Iwona Kotzur przeniosła się do Elbląga, do tamtejszego teatru. – *Zatrudnił mnie ówczesny dyrektor teatru, Stanisław Tym. Stworzył bardzo dobrą atmosferę w teatrze, napisał sztukę „Ciemny grylaż”, w której grałam... Gdy nastał dyrektor Sopoćko, nie zatrudnił nikogo z zespołu Tyma.*

Kotzurówna najmilej wspomina teatr w Zielonej Górze – po nim pozostał jej „Czart lubuski” (rzeźba-nagroda wita każdego, kto wchodzi do pokoju) oraz oprawiona w rzeźbione deseczki księga z okazji „Benefisu Iwony Kotzur”. – *To jedyny teatr, który mnie uznał, docenił – twierdzi. Tam był „Ślub” Gombrowicza i wiele innych (fot.).*

Dobre wspomnienia wiążą ją też z Teatrem Polskim w Poznaniu za dyrekcji Waldemara Matuszewskiego, a także ze współpracą z Teatrem w Gnieźnie i jego ówczesnym dyrektorem Tomaszem Szymańskim. Po zmianie dyrekcji zwolniono ją z poznańskiego Teatru Polskiego. – *A ja nie mogłam bez teatru żyć! – mówi Iwona Kotzur.*

Zarzykowała i zgłosiła się do Teatru Muzycznego w Poznaniu. – *Zatrudnił mnie Daniel Kustosik. I jestem tutaj do dzisiaj. Nigdy by nie przypuszczała, że z tym teatrem los zwiąże ją najdłużej, bo aż na 22 lata. Grała w bardzo różnym repertuarze, ale szczególnie ceni sobie „Wesele Figlary” (2011) Juliusza Kublą, bowiem dzięki temu przedstawieniu kontynuowała współpracę z twórcą „Blubrów Starego Marycha”. Wcześniej wygłaszała w Radiu „Merkury” (obecnie Radiu Poznań) gwarowe gawędy „Mówi Bogucha, kto chce, niech słucha” tego samego autora.*

W Teatrze Muzycznym nadal gra, choć przekroczyła już wiek emerytalny. Twierdzi, że to dzięki temu, że zawsze była aktorką charakterystyczną, a poza tym „zagra wszystko – nawet kota, świnię czy krowę”. Na scenie przy ulicy Niezłomnych ma inne wyzwania – można ją zobaczyć na przykład w spektaklach „Skrzypek na dachu” (Jente; fot.) albo w „Zakonnicy w przebraniu”.

Iwona Kotzur współpracowała też z innymi instytucjami. W poznańskim teatrze Ba-Ku zagrała w spektaklu „Ćma”; wcieliła się w rolę ociemniałej poetki u schyłku życia, Kazimieri Iłakowiczówny. Tak ją recenzował portal *kultura-poznan* (11.01.2012 r.): – *Trudno wyobrazić sobie bardziej odpowiednią kandydatkę do tej roli – jako jedyna osoba z ekipy spotkała Iłkę osobiście. Traf chciał, że w latach sześćdziesiątych w Teatrze Polskim, na premierze „Ziemi roz-*

dartej”, jedyne dramatu Iłakowiczówny na poznańskiej scenie, zajęła miejsce na widowni obok pewnej, starszej już, pani. Aktorka do dziś wśród pamiątek przechowuje opis przedstawienia z autografem Iłły.

W bogatym domowym archiwum Iwony Kotzur można też znaleźć kilka kartonów „wyklejanek” jej autorstwa, które „od zawsze” wysyła z różnych okazji rodzinie, przyjaciółom i znajomym, przede wszystkim tym „teatralnym”. Znajduje czas i na to artystyczne zajęcie, choć gdy tylko w Teatrze Muzycznym wznowią przedstawienie z jej repertuaru, trudno umówić się z nią na rozmowę – pilnie ćwicy, przygotowuje się (jak mama, Sonia!) do nowych zadań.

Ostatnio spotkania utrudniały też problemy zdrowotne pani Iwony: zaćma, zastawka. Ale aktorka nie poddaje się – walczy z przeciwnościami i próbuje „robić swoje”, bo uwielbia, gdy dużo się dzieje. Szczególnie, jeśli chodzi o wydarzenia kulturalne. Sama też planuje wydarzenie – choć przeszkodziła jej już pandemia i kłopoty zdrowotne „odgraża” się, że wkrótce zaprosi do „Łazęgi Poznańskiej”, by opowiedzieć, jak to drzewiej wiele się działo w życiu artystycznym Poznania. I **ocalić** je w ten sposób **od zapomnienia...**

* Konstanty Ildelfons Gałczyński: „**Ocalić od zapomnienia**” (śpiew Marek Grechuta, Anawa):

Ile razem dróg przebytych?

Ile ścieżek przedeptanych?

Ile deszczów, ile śniegów

wiszących nad latarniami?

Ile listów, ile rozstań,

ciężkich godzin w miastach wielu?

I znów upór, żeby powstać,

i znów iść i dojść do celu.

Ile w trudzie nieustannym

wspólnych zmartwień, wspólnych dążeń?

Ile chlebów rozkrajanych?

Pocałunków? Schodów? Książek?

Oczy twe jak piękne świece,

a w sercu źródło promienia,

Więc ja chciałbym twoje serce

ocalić od zapomnienia. (...)

A tyś lot i górność chmur,

blask wody i kamienia.

Chciałbym oczu twoich chmurność

ocalić od zapomnienia.

Bibliografia:

a. Pozycje zwarte

1. 70 odsłon Filharmonii / Anna Plenzler. – Poznań : Filharmonia Poznańska, 2017. – 163 s.

2. CONRAD Drzewiecki : reformator polskiego baletu / Stefan Drajewski. – Poznań : Dom Wydawniczy REBIS, 2014. – 390 s.
3. FILHARMONIA Poznańska 1947-1997 / Alojzy Andrzej Łuczak. – Poznań : Wydawnictwo Ars Nova, 1997. – 215 s.
4. KLUB Od nowa 1958-1970 / red. Danuta Książkiewicz-Bartkowiak. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania, 2011. – 298 s.
5. SZEŚĆ dekad z Polihymnią / Zespół pod red. Anny Plenzler. – Poznań : Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szeligowskiego, 2007. – 197 s.

b. Artykuły

1. BALET w Poznaniu podczas II wojny światowej / Katarzyna Liszkowska. W: Kronika Miasta Poznania : Taniec. – 2017, nr 2, s. 98-106
2. GALERIA żywych portretów : Sonia Manthey / Czesław Kubalik. W: Głos Wielkopolski. – 1958 (18 VIII)
3. KRONIKA Pro Sinfoniki / Alojzy Andrzej Łuczak. W: Zeszyt Muzyczny nr 5 – Pro Sinfonika III stopnia, Piąty koncert. – 1973 (17 III), nr 5, s. 282, 294-295
4. NIE ze wszystkim Witold Kotzur umarł... / Tadeusz Szantruczek. W: Zeszyt Muzyczny – Pro Sinfonika III stopnia : Dziewiąty Koncert. – 1974 (22 VI), nr 9, s. 508-511
5. OPERA kameralna : Pro Musica / Zdzisław Szostak ; rozmawiała Małgorzata Derwich. W: Kronika Miasta Poznania : Odwilż'56. – 2005, nr 3, s. 145-149
6. PORTRET z pamięci : Sonia Manthey (1921-2007) / Andrzej Chylewski. W: Głos Wielkopolski. – 2007, nr 63, s. 36
7. SONIA Manthey : pożegnanie (1921-2007) / Tadeusz Szantruczek. W: Gazeta Wyborcza (Poznań). – 2007, nr 65, s. 10
8. WITOLD Kotzur. W: [Program] XVI Koncert Symfoniczny – XXXIII Koncert z cyklu Musica Viva. – 1974 (22 III), nr 23, s. 14-15

c. Netografia

<https://filharmoniapoznanska.pl/o-filharmonii/historia-i-patron/>
<https://www.poznan.pl/mim/wortals/cik/news,1200/illa,49403.html>

Sonia Manthey

(fot. z archiwum I. Kotzur)

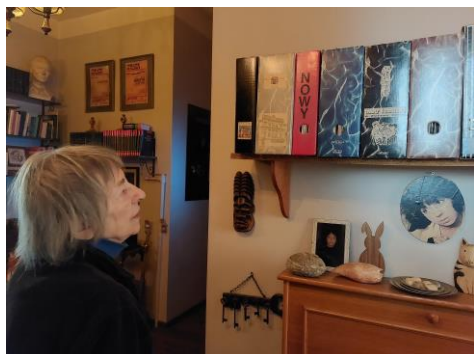

Witold Kotzur

Iwona Kotzur w latach 90.

(fot. Cz. Łuniewicz)

Iwona Kotzur w swoim mieszkaniu...

(fot. M. Derwich)

...i w roli Jente

(fot. z archiwum I. Kotzur)

Iwona Kotzur z Juliuszem Kublem

(2 × fot. M. Derwich)

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

oprac. Izabela Wielicka

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

Helena Gordziej
(1928-2023)

(Fot. Zbigniew Gordziej)

Helena Gordziej – ur. 11 lipca 1928 r., zm. 7 marca 2023 r., poetka, pisarka, tłumaczka i animatorka kultury.

Urodziła się i wychowała w Poznaniu – w rodzinie Stanisława Nowaka, stolarza, i Józefy z domu Rożek. Dużo czasu w dzieciństwie spędzała w Bolechowie – podpoznańskiej wsi, gdzie mieszkali jej dziadkowie ze strony matki. W czasie II wojny światowej, podczas okupacji niemieckiej, uczyła się na tajnych kompletach. Po wyzwoleniu kontynuowała edukację w Poznaniu – w humanistycznym Liceum im. Klaudyny Potockiej (1944-46) oraz w przyrodniczym Liceum im. Generałowej Zamoyskiej (1947-48). Pracę zawodową rozpoczęła w 1949 r. jako pielęgniarka. Później, przez około 30 lat, była urzędniczką administracji państwowej – w różnych wydziałach Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu. W 1950 r. wyszła za mąż za oficera Wojska Polskiego Michała Gordzieja, z którym miała dwóch synów: Zbigniewa (również poetę) i Leszka.

Pierwszy wiersz napisała, mając 11 lat, podczas okupacji niemieckiej, w proteście przeciwko przemocy i napaści na ojczyznę. Długo pisała „do szuflady”, traktując poezję jako hobby. Przełomem był rok 1970, kiedy koleżanka z pracy wysłała jej wiersz na konkurs poetycki dotyczący Poznania i Wielkopolski, ogłoszony przez Polskie Radio i Telewizję. Dostrzeżono wówczas jej talent i wyróżniono.

Jako literatka zadebiutowała w 1973 r. na łamach „Gazety Poznańskiej” wierszem pt. „Dla Ciebie miasto”. W periodyku tym publikowała jeszcze w ciągu

kilku następnych lat. Jej poezja ukazywała się także w „Głosie Wielkopolskim” (1974-76, 1983-84), „Gazecie Zachodniej” (1975-81), „Miesięczniku Literackim” (1977, 1979-88), „Nurcie” (1979, 1982-88) i „Tygodniku Kulturalnym” (1981-86).

Pierwszy tomik poezji Gordziejowej zatytułowany „Odchodzące pejzaże” opublikowało Wydawnictwo Poznańskie w 1979 r. Kolejne wydania jej wierszy to, m.in.: „Między nowiem a pełnią” (1983), „Sercem przy ziemi” (1985), „Spragnione źródła” (1985), „Wierność wahadła” (1987), „Siejba milczenia” (1988), „Sługi rozdroży” (1990), „Kredą i cierniem” (1991), „Po stronie słońca” (1991), „Kształty chwil” (1992), „Przedsionek milczenia” (1993), „Wchodzę w wiersz” (1993), „W obecności gwiazd” (1995), „Narastanie krzyku” (1994), „Tętnice wiosen” (1995), „Dojrzewanie czerni” (1996), „Sławni w wierszach” (1996), „Koleiną czasu” (1997), „Witraże godzin. Wybór wierszy” (1998), „Dekalog jutra” (1998), „Liturgia samotności” (1999), „W obnażonym sadzie” (2000), „Skazani na mrok” (2000), „Zanim zgaśnię dzień” (2001), „Dzień w kolorze piasku” (2002), „Czciociele nowiu” (2002), „Wariacje schodzącej planety” (2003), „W matni horyzontu” (2003), „Mszał widnokręgu” (2004), „Trzeźwy ból” (2005), „Ponaglanie świtów” (2005), „Wokanda sumień” (2006), „Zmęczone progi” (2006), „Piołunowe rozłogi” (2007), „Osaczeni zgiełkiem” (2008), „Wernisaż pamięci” (2008), „Wielka cisza” (2008), „Anatomia tworzenia” (2009), „Naznaczeni piętnem” (2009), „Kamienna saga” (2010), „Jastrzębie godzin” (2011), „W próchnicy czasu” (2011), „Jesienna etiuda” (2012), „W kleszczach traumy” (2012). Jej wiersze znajdują się także w: „Antologii Tysiąclecia Irbis” (1998), zbiorach „Klejnoty poezji polskiej” (2001, 2009), „Strofach o Wielkopolsce” (1996) oraz w almanachach i podręcznikach szkolnych.

W swojej twórczości poetka starała się dotknąć istoty bytu, zapisać życiową mądrość. Obszarem jej literackich eksploracji był człowiek, przyroda i metafizyka. Interesowały ją ludzkie zagadnienia, jak: biologia kobiety, macierzyństwo, miłość, przemijanie, starość, choroby psychiczne czy stosunki międzyludzkie. Duży wpływ na jej poezję miało dzieciństwo i czas spędzony u dziadków w Bolechowie. Bliskość przyrody, obcowanie z ludowymi gusłami i obyczajami mają swoje odbicie w wierszach Gordziejowej. Bardzo wyraźna jest w nich tęsknota za wsią, naturą i magią.

Poezje Heleny Gordziej wskazują na dużą świadomość, indywidualizm i inteligencję autorki. Cechowała ją ogromna dojrzałość i umiejętność komunikowania się z czytelnikiem. Poetka konsekwentnie podejmowała próby dotarcia do sedna poruszanych problemów. Dzięki sugestywnemu i celnemu, choć prostemu językowi, jej przekazy były plastyczne, obrazowe, mocne i trafne. *„Mamy tu do czynienia z poezją wysokiej klasy, a jednocześnie bardzo osobistą, tyle tylko, że przez sposób wypowiedzi otwartą na odbiorcę, na szerokie rzesze ludzi, którzy swoje myśli i uczucia znają lepiej i mocniej wyrażone*

w myślach i uczuciach zawartych w wierszach naszej poetki.” – charakteryzuje twórczość Gordziejowej Stefan Melkowski na okładce jej tomiku „Dzień w kolorze piasku”.

Helena Gordziej jest również autorką satyrycznego zbioru „Szczony i pindy od Chwaliszewa do Wildy” (1991), zawierającego fraszki pisane gwarą poznańską; prozy dla dzieci: „Zegarynka” (1987) i „Chodaczek i Truchcik” oraz powieści społeczno-obyczajowych z wątkami autobiograficznymi: „Bramy czasu” (2005) i „Ładny pogrzeb” (2000).

Twórczość poetki tłumaczono na języki obce: grecki, serbsko-chorwacki, czeski, niemiecki, rumuński, ukraiński, hiszpański i francuski. Sama również zajmowała się przekładami. Tłumaczyła z języka niemieckiego baśnie Hansa Christiana Andersena oraz poezję niemiecką.

Poetka aktywnie uczestniczyła w życiu literackim Poznania. Od 1976 r. była wiceprzewodniczącą Koła Młodych Pisarzy przy Oddziale Poznańskim Związku Literatów Polskich, w 1984 r. została członkiem Związku, a w 1987 r. weszła w skład zarządu Oddziału Poznańskiego jako sekretarz. Przez kilka kadencji pełniła także funkcję sekretarza Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego ZLP w Warszawie. Współorganizowała kilkanaście edycji festiwalu Międzynarodowy Listopad Poetycki, była współzałożycielką Stowarzyszenia Artystycznego Ochrony Środowiska, który przekształcono później w Stowarzyszenie Środowisk Twórczych „Ekoart”. W 1988 r. objęła w nim stanowisko wiceprezesa. Opiekowała się młodymi, początkującymi autorami i przyczyniła się do wydania kilkunastu debiutów poetyckich. Nazwana przez Wincentego Różańskiego „Matką poetów” była niezwykle ceniona w środowisku literackim.

Zmarła 7 marca 2023 r. w Poznaniu. Jej mogiła znajduje się na poznańskim cmentarzu przy ul. Lutyckiej.

Poezję Heleny Gordziej doceniali nie tylko czytelnicy i krytycy literaccy. Poetce przyznano wiele nagród i odznaczeń za służbę w administracji państwowej, a także za osiągnięcia literackie, m.in.: Nagrodę Międzynarodowego Kongresu Poetów w Lublinie im. Jana Kasprowicza, Nagrodę Funduszu Literatury, Nagrodę „Fotel Horacego” wręczoną przez kapitułę II Międzynarodowego Kongresu Poetów w Lublinie, Nagrodę XV Międzynarodowego Listopada Poetyckiego za Najlepszą Książkę Roku, Nagrodę Pracy Organicznej im. Marii Konopnickiej, Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze – Gloria Artis” przyznany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Złoty Medal „Labor Omnia Vincit” Towarzystwa im. Hipolita Cegielskiego oraz Złoty Krzyż Zasługi przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Bibliografia

a. Pozycje zwarte

1. WITRAŻE godzin (wybór wierszy) / Helena Gordziej. – Kościan : Przedsiębiorstwo Aga, Jerzy Wizerkaniuk, 1998. – 103 s.
[Wstęp] / Dariusz Tomasz Lebioda, s. 5-10
2. WSPÓŁCZEŚNI polscy pisarze i badacze literatury : słownik bibliograficzny. T. 3 / oprac. zespół pod red. Jadwigi Czachowskiej i Alicji Szalagan. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994. – 470 s.
Hasło: Gordziej Helena, s. 105-106

b. Artykuły

1. 90. URODZINY pisarki Heleny Gordziej [z Poznania] / Marek Zaradniak. W: Głos Wielkopolski. – 2018, nr 182, s. 15
2. ECHO stworzenia / Dariusz Tomasz Lebioda. W: Znaj. – 2009, nr 4, s. 162-164
3. [HELENA Gordziej] / Dariusz Tomasz Lebioda. W: Okolica Poetów. – 2004, nr 27, s. 46-47
4. KARIATYDA / (Iż). W: Wiadomości Kulturalne. – 1997, nr 19, s. 13
5. KRAINA wiecznej szczęśliwości / Dariusz Tomasz Lebioda. W: Pobocza. – 1998, nr 2, s. 15-17
6. LIRYKA blasku i wiatru / Danuta M. Lebioda. W: Temat. – 2007, vol. 8/10, s. 163-165
7. O POEZJI Heleny Gordziej / Marta Barszczewska. W: Literacka Polska. – 2002, nr 3, s. 107-113
8. O POEZJI Heleny Gordziej / Stefan Melkowski. W: PAL Przegląd Artystyczno-Literacki. – 1998, nr 12, s. 145-153
9. O POEZJI Heleny Gordziej / Stefan Melkowski. W: Poezja Dzisiaj. – 1999, nr 5, s. 8-18
10. WIELE w niewielu słowach – o poezji Heleny Gordziej / Maciej Wichnowski. W: Rokickie Wiadomości. – 1999, nr 4, s. 8-9
11. ZŁOTE gody z poezją / Małgorzata Derwich. W: Gazeta Poznańska. – 2001, nr 94 (dod. Express Poznański, s. 7)

c. Recenzje

1. DEKALOG jutra / Tomasz Dariusz Lebioda. W: Metafora. – 1999, nr 37/38, s. 258-259
Recenzja książki: Dekalog jutra / Helena Gordziej. – Poznań, [2000]

2. DLACZEGO piszę wiersze / Stanisław Franczak. W: *Koniec Wieku*. – 1999, nr 12/13, s. 109-111
Recenzja książki: *Koleiną czasu* / Helena Gordziej. – Poznań; [Warszawa], 1997
3. DYM z zielonych wianków / Magdalena Sapryk. W: *Trybuna*. – 2002, nr 235 s. 13
Recenzja książki: *Czcciele nowiu* / Helena Gordziej. – Poznań, 2002
4. JAK ŁATWO, jak przyjemnie / Jan Krzysztof Adamkiewicz. W: *Nowy Wyraz*. – 1979, nr 10, s. 90
Recenzja książki: *Odchodzące pejzaże* / Helena Gordziej. – Poznań, 1979
5. JASEŁKA na miedzy i słomie / Marek Obarski. W: *Nurt*. – 1985, nr 10, s. 23
Recenzja książki: *Spragnione źródła* / Helena Gordziej. – Poznań, 1985
6. JESTEŚ potrzebny światu / Dariusz Tomasz Lebioda. W: *Metafora*. – 1996, nr 22/23, s. 205-206
Recenzja książki: *W obecności gwiazd*. – Leszno, 1995
7. KADŹ z fermentującą metaforą / Jan Marx. W: *Poezja*. – 1979, nr 10, s. 104
Recenzja książki: *Odchodzące pejzaże* / Helena Gordziej. – Poznań, 1979.
8. [KOLEINĄ czasu] / Stanisław Franczak. W: *Koniec Wieku*. – 1999, nr 12/13, s. 109-111
Recenzja książki: *Koleiną czasu* / Helena Gordziej. – Warszawa, 1998.
9. KRAINA myśli (O jasności w świecie zakrętów) / Tomasz Agatowski. W: *Akant*. – 1998, nr 11, s. 15
Recenzja książki: *Dekalog jutra* / Helena Gordziej. – Poznań, [2000]
10. KREW z krwi pieśń z pieśni / Ted Cugow. W: *Nurt*. – 1989, nr 4, s. 30-31
Recenzja książki: *Wierność wahadła*. – Warszawa, 1987
11. KREW z krwi pieśń z pieśni / Ted Cugow. W: *Poezja*. – 1989, nr 4, s. 108
Recenzja książki: *Wierność wahadła*. – Warszawa, 1987
12. KRWAWIĄCE chwile / Dariusz Tomasz Lebioda. W: *Okolica Poetów*. – 2000, nr 6, s. 42
Recenzja książki: *Liturgia samotności*. – Poznań, 1999
13. [LITURGIA samotności] / Ignacy Stanisław] Fiut. W: *Koniec Wieku*. – 2000, nr 14/15, s. 135-137

- Recenzja książki: Liturgia samotności / Helena Gordziej. – Poznań, 1999.
14. MAŁOMÓWNA, cicha sława... / Dariusz Tomasz Lebioda. W: *Metafora*. – 1998, nr 35/36, s. 205-206
Recenzja książki: Sławni w wierszach / Helena Gordziej. – Poznań, 1996
15. METAFIZYCZNE dylematy poezji kobiecej / Ignacy Stanisław Fiut. W: *Hybryda*. – 2012, nr 19, s. 40-41
Recenzja książek: Jastrzębie godzin / Helena Gordziej. – Poznań, 2011; W próchnicy czasu / Helena Gordziej. – Poznań, 2011
16. NA WŁASNY rachunek / Wojciech Kawiński. W: *Lektura*. – 1993, nr 1-3, s. 28
Recenzja książki: Kształty chwil / Helena Gordziej. – Poznań, 1992
17. PIĘĆ odsłon poezji kobiecej / Ignacy Stanisław Fiut. W: *Koniec wieku*. – 2002, nr 17/18, s. 72-73
Recenzja książki: Zanim zgaśnie dzień / Helena Gordziej. – Poznań, 2001
18. POETKI myślą z czuciem / Ignacy Stanisław Fiut. W: *Hybryda*. – 2009 nr 13, s. 27-29
Recenzja książki: Anatomia tworzenia / Helena Gordziej. – Poznań 2009
19. POEZJA pięknej perspektywy / Dariusz Tomasz Lebioda. W: *Przeгляд tygodniowy*. – 1985, nr 45, s. 13
Recenzja książki: Spragnione źródła / Helena Gordziej. – Poznań, 1986
20. POWRÓT w tętnice ziemi / Leszek Żuliński. W: *Kultura*. – 1986, nr 32
Recenzja książki: Sercem przy ziemi / Helena Gordziej. – Poznań, 1985
21. PRZEGLĄD wydawniczy / Dariusz Tomasz Lebioda. W: *Metafora*. – 2001, nr 44/46, s. 246
Recenzja książki: Ładny pogrzeb / Helena Gordziej. Poznań, 2000
22. PRZEGLĄD wydawniczy Dariusza Tomasza Lebiody / Dariusz Tomasz Lebioda. W: *Metafora*. – 2003, nr 51/55, s. 272-273
Recenzja książki: Skazani na mrok / Helena Gordziej. – Poznań, 2000
23. PRZESZŁOŚĆ i tradycja / Tomasz Bereda. W: *Poezja*. – 1989, nr 4, s. 107
Recenzja książek: Wierność wahadła / Helena Gordziej. – Poznań, 1987 ; Siejba milczenia / Helena Gordziej. – Poznań, 1988

24. SANKTUARIUM pamięci / Dariusz Tomasz Lebioda. W: Fakty. – 1985, nr 10, s. 10
Recenzja książki: Między nowiem a pełnią. – Poznań, 1983
25. SKAZANI na mrok / Sebastian Ignacy Racz. W: Literacka Polska. – 2002, nr 1, s. 116
Recenzja książki: Skazani na mrok / Helena Gordziej. – Poznań, 2000
26. TAJEMNICA / Dariusz Tomasz Lebioda. W: Wiadomości Kulturalne. – 1995, nr 13, s. 20
Recenzja książki: Narastanie krzyku / Helena Gordziej. – Poznań, 1994
27. [W OBECNOŚCI gwiazd] / Dariusz Tomasz Lebioda. W: Metafora. – 1995/96, nr 22/23, s. 205-206
Recenzja książki: W obecności gwiazd / Helena Gordziej. – Leszno, 1995.
28. WYGNANIE z raju – temat aktualny / Maria Olchowska. W: Nowe Książki. – 1989, nr 2, s. 67-68
Recenzja książki: Wierność wahadła / Helena Gordziej. – Warszawa, 1987

d. Wywiady

1. CZASEM trzeba ukłuć strofą, bo prawda jest bolesna / Helena Gordziej; rozm. Maciej Mikulewicz. W: Polska Głos Wielkopolski. – 2008, nr 224, s. 20
2. CZY warto być poetą? / Helena Gordziej; rozm. Krystyna Moczulska-Alter. W: Okolica Poetów. – 2006, nr 33, s. 7-9
3. JESTEM konkretna / Helena Gordziej; rozm. Zygmunt Rola. W: Trybuna. – 1998, nr 19, s. 14
4. NIE ZAKŁADAM bamboszy / Helena Gordziej; rozm. Tomasz Dymaczewski. W: Dziennik Poznański. – 1998, nr 156, s. 16
5. Odczynianie krzywd / Helena Gordziej; rozm. Marek Obarski. W: Nurt. – 1987, nr 6, s. 15

e. Netografia

https://pl.wikipedia.org/wiki/Helena_Gordziej
<https://zlpinfo.eu/aktualnosci/zegnamy-helene-gordziej.html>
<http://www.zlpwlp.pl/?p=14205>
https://pisarki.fandom.com/wiki/Helena_Gordziej
<https://ksiazki.wp.pl/helena-gordziej-6149083898902657c>

<https://zlpinfo.eu/poznan/zloty-hipolit-dla-heleny-gordziej.html>

<https://lebioda.wordpress.com/category/literatura/>

<http://www.impresjee.pl/helenie-gordziej-przyznano-medal-zasluzony-kulturze-gloria-artis/>

<https://www.youtube.com/watch?v=HhUpxsKPeoU> (video)

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

WISŁAWA SZYMBORSKA – CYTATY I WYKLEJANKI, CZYLI ZABAWY SŁOWEM I OBRAZEM

Scenariusz imprezy bibliotecznej

– *Poezja Szymborskiej nie ma metryki* – mówi Michał Rusinek, sekretarz noblistki i na dowód przywołuje fenomen sanah: „*artystka zagrała swoją kompozycję do wiersza „Nic dwa razy się nie zdarza”, a piosenka zrobiła nieprawdopodobną furorę* (36 mln odsłon na YouTube – było w marcu 2023 r., a utwór powstał jesienią 2022; wcześniej śpiewały go: Łucja Prus na Festiwalu w Sopocie w 1965 r. oraz Kora z Maanam w 1994 r.). *Teraz nawet młodzi ludzie w podstawówce pytają, kto to jest ta Szymborska.*

Proponujemy pewną formę odpowiedzi na to pytanie. Pretekst jest nie byle jaki – setna rocznica urodzin (przypada dokładnie 2 lipca) oraz ustanowiony z tej okazji Rok Wisławy Szymborskiej. Ten okrągły jubileusz jest ważny dla Wielkopolski, bowiem właśnie tutaj – w folwarku Prowent, między podpoznańskim Kórnikiem a Brinim, przysła na świat Maria Wisława (jak głosił akt chrztu), córka Wincentego Szymborskiego, zarządcy dóbr hrabiego Zamoyskiego i Anny Marii z domu Rottermund.

Chcemy zdjąć poetkę „kanonu” z wymagowanego pomnika, gdyż taki wizerunek jest bliższy oryginałowi: Wisława Szymborska była „niezwyčajna” swoją zwyczajnością oraz prostotą swojej poezji. Do tego chcielibyśmy zaakcentować niezwykle poczucie humoru Szymborskiej i odzwierciedlenie tego w jej twórczości. W tym względzie wspieramy się ponownie zdaniem Michała Rusinka, który utrzymuje, że „rok 1996 [wtedy przyznano poetce literacką Nagrodę Nobla] *był dla poezji purnonsensu i w ogóle zabaw literackich rokiem przełomowym (...)* bowiem okazało się, że *poważna poetka, nagrodzona najważniejszą nagrodą literacką świata – uprawia także twórczość niepoważną.*

Później sekretarz dodał, że fakt ten jest bardziej złożony. Bowiem „*WS (Rusinek często używa tego skrótu w biografiiach) miała niezwykle poczucie humoru, ale ono było zawsze w dwupaku z powagą*”; albo inaczej (mniej „komercyjnie”): „*powaga i humor były u niej dwiema stronami tej samej kartki*”.

Jedenaście lat po śmierci Wisławy Szymborskiej (zmarła 1 lutego 2012 r.) prawda o tym, że twórczość poważna i niepoważna przenika się w jej dziełach, a nawet: „*podział na powagę i niepoważę jest fałszywy*”, wydaje się być powszechnie znana. Potwierdza to wydawca „*Wierszy wszystkich*” Wisławy Szymborskiej, czyli wydawnictwo Znak, zastrzegając, że „*Dopiero czytając zawartość obu, [tomów; pierwszy – z poważną poezją – ukazał się w lutym, a drugi, z lżejszą twórczością, zapowiadany jest jesienią 2023 r.] będzie można docenić w pełni bogactwo świata wyobraźni Szymborskiej, jej wyjątkowy kunszt literacki*”.

Wydawnictwo Znak wyraża także nadzieję, że wiersze Szymborskiej (szczególnie z drugiego tomu) „*przypadną do gustu młodym*”. Mamy podobny cel. „Fenomen sanah” potwierdza nie tylko ponadczasowość poezji Szymborskiej, ale także podpowiada, że aby dotrzeć do młodych odbiorców, warto sięgnąć po bliskie im, współczesne „narzędzia”.

Szymborska-pionierka

Tym bardziej że te współczesne „narzędzia” znajdziemy u Szymborskiej! Znow powołamy się na sekretarza noblistki. W książce „*Nic zwyczajnego*” postawił on interesującą tezę: „*Istnieje teoria mówiąca o tym, że to ona [Szymborska] już w 1958 roku przewidziała iPady. A nawet że Steve Jobs zainspirował się jej wierszem przy projektowaniu tego urządzenia*”.

Chodzi o wiersz „*Nagrobek*” opublikowany w „*Życiu literackim*”, który znalazł się później w tomie *Sól* (1962 r.), a zaczyna się tak:

*Tu leży staroświecka jak przecinek
autorka paru wierszy. Wieczny odpoczynek
racyła dać jej ziemia, pomimo, że trup
nie należał do żadnej z literackich grup.*

W jaki sposób „*staroświecka jak przecinek autorka*” mogłaby stać się „inspiracją” dla Steva Jobsa? Gdzie wizja iPada? Otóż, w finale wiersza z końca lat 50. XX wieku poetka apeluje, jak na starożytnych epitafiach: „*Przechodniu, wyjmij z teczki mózg elektronowy [podkreślenie nasze] / i nad losem Szymborskiej podumaj przez chwilę*”. Pisarz i sekretarz noblistki konstatuje: „*A przechodnie? Wyjmują teraz z teczek mózgi komputerowe i robią nimi zdjęcia grobu*”; autentycznego grobu zmarłej Wisławy Szymborskiej, na który co pewien czas ktoś podrzuca tę rymowanekę... A „*to przecież nie jest tekst użytkowy*” – ironizuje MR.

Chociaż teza o iPadzie to żart, a Szymborska była „*z innej epoki*”, wręcz „*nie lubiła urządzeń elektronicznych*”, wiersz nie tylko potwierdza jej poczucie

humoru (nawet na tak zwane „poważne” tematy), ale także podsunął nam myśl o kolejnych przykładach pionierskiej roli twórczości Szymborskiej. [Chodzi o prekursorskie pomysły, a nie – wytykane jej – wczesne wiersze, które tworzyła w okresie stalinizmu. Choć poetka miała cywilną odwagę przyznawać się do tej twórczości, to jednak nie chciała wznowień; wiersze ukazały się dopiero po jej śmierci (*Czarna piosenka*, 2014). Wcześniej jednak niektóre z nich zdążyły wejść do kanonu, np. słynna „*Gawęda o miłości ziemi ojczystej*” (z tomiku „*Pytania zadawane sobie*”, 1954 r.), która „w podręcznikach języka polskiego miała swoje miejsce niezależnie od zmian ustrojowych”]. Można zaliczyć do nich też „*Wyznania maszyny czytającej*” (z ostatniego, pośmiertnie wydanego tomiku „*Wystarczy*”, 2012 r.), w którym poetka zahacza o zagadnienie sztucznej inteligencji (SI, z angielskiego skrót AI). Robot *Numer Trzy Plus Cztery Dzielone Przez Siedem* ma tylko problem z uczuciami, duszą i słowem „jestem”. Czyż to nie jest bliskie współczesnym rozważaniom o dziełach artystycznych wykonywanych przez AI?

Wyklejanki, czyli... memy

Podążając dalej pionierskim tropem, dołączamy wkład Szymborskiej w stworzenie... memów. Cóż to jest mem? Młodym nie trzeba tłumaczyć. Dla tych nieco starszych lub niezorientowanych podajemy definicję (na podstawie dziełnika „*Rzeczpospolita*” z końca 2021 roku): *Memy są błyskawicznym i emocjonalnym komentarzem do bieżącej sytuacji, ale mogą mieć też charakter ponadczasowy*; mają formę grafiki lub zdjęcia, na których umieszcza się komentarz: ironiczny, sarkastyczny lub krytyczny do tematu lub osoby, która na nich widnieje. I jeszcze ważna uwaga: *Samo zdjęcie jeszcze nie jest memem, dopiero dodanie komentarza sprawia, że się nim staje*.

Tymczasem Szymborska swoje memy, czyli autorskie wyklejanki, zaczęła „produkować” – jak tłumaczyła – z powodu braku ładnych pocztówek – pod koniec lat 60. XX wieku (co prawda nie w sieci, a w tradycyjnej korespondencji). Rusinek datuje wyklejanki Szymborskiej jeszcze wcześniej – znalazł przykłady w jej listach z początku lat 50. XX wieku, a nawet ich źródła doszukał się w „*jej péle-mêle* z czasów gimnazjalnych*”.

**pêle-mêle* – czyt. pell-mell, tłum. (przysłówek): jedno na drugim, w nieładzie, (rzeczownik) nieład, groch z kapustą. W gimnazjum Wisława miała gruby czarny zeszyt, w którym pisała po jednym pytaniu na stronie, na które koleżanki wpisywały różne odpowiedzi – wychodził z tego taki „groch z kapustą”, czyli właśnie *pêle-mêle*, jak sama nazwała z francuska tę „twórczość”.

Ze względu na wyklejanki w biografii Szyborskiej ważne są też jej uzdolnienia plastycznie. Ilustrowała między innymi szkolną kronikę, ćwiczenia do angielskiego („*A New English Manual*” Jana Stanisławskiego, prywatnie ojca jej gimnazjalnej koleżanki) oraz książkę dla dzieci swojego męża, Adama Włodka pt. „*Mruczek w butach*”. Funkcjonuje też „legenda”, która „*głosi, iż zanosząc pierwszy wiersz do redakcji „Dziennika Polskiego”, powiedziała sobie, że jeśli wiersz nie zostanie przyjęty do druku – nie będzie dalej próbować pisać, ale zajmie się ilustrowaniem*”.

Oczywiście, z perspektywy czasu wydaje się, że lepiej się stało, iż Szyborska wybrała literaturę, jednak zdolności plastyczne przydawały się, gdy „*bawiła się w artystkę*”.

– *Pod koniec roku, najczęściej w listopadzie, WS prosiła, żebym przez kilka dni nie umawiał jej żadnych spotkań, bo... „będzie artystką”. Tworzyła wówczas kolaże – pisał Rusinek. – Nie wolno było do niej przychodzić nie tyle ze względu na twórcze skupienie artystki, ile z uwagi na technikę, jaką się posługiwała. Podłoga w całym mieszkaniu zasłana była wycinkami z gazet i starych katalogów. Szyborska chodziła nad nimi jak bocian, dobierała w pary, wybuchwała śmiechem i naklejała na kartoniki. Tak powstawały wyklejanki.*

Używała do tego celu specyficznego „materiału graficznego”: katalogów przedwojennych sklepów wysyłkowych, starych magazynów (czasopism) oraz współczesnej prasy. Największym problemem był... *porządny klej* (znajomi przywozili jej mazidło aż z Niemiec!) i *odpowiedni kartonik* (tzn. odpowiedniej grubości – dostarczany był Szyborskiej aż ze Szwecji). Na kartoniku należało dopisać lub nakleić odpowiedni tekst – czyli obraz uzupełnić słowem, najlepiej „w oparach absurdu”, purnonsensu, ironii lub po prostu sięgnąć po arsenał – znanych jej i lubianych przez nią – „zabaw literackich”.

Ponownie wesprzemy się zdaniem eksperta [M. Rusinka]: „*Jej zabawy literackie nie są żadną przeciwwagą ani opozycją do jej wierszy. Można je raczej rozumieć jako swoiste uzupełnienie czy raczej przedłużenie tych samych zabiegów artystycznych w innej poetyce (purnonsensu, absurdu), w innych gatunkach, a także innej dziedzinie sztuki (jak na przykład tworzonych przez nią kolażach-wyklejankach)*”.

Jak wspominaliśmy, kolaże-wyklejanki pojawiły się pod koniec lat 60. w korespondencji – konkretnie z pisarzem Kornelem Filipowiczem, z którym Szyborska była w wieloletnim związku. Korespondencja między nimi zintensyfikowała się, gdy poetka musiała wyjechać do sanatorium w Zakopanem. Planowany kilkutygodniowy pobyt przedłużył się do kilku miesięcy, prawie pół roku, czyli do końca 1968 roku. Oto przykłady wyklejanek z tej korespondencji:

Na przedwojennej, podkolorowanej pocztówce „*Z powinszowaniem imienin*”, przedstawiającej młodą parę, Szymborska dopisała dialog [nawiązujący do wcześniejszej pocztówki od KF z informacją, że pod nieobecność poetki „odświeżył i przemeblował jej mieszkanie” oraz obrazkiem przedstawiającym... królewską sypialnię w Wilanowie]:

ONA: *A gdzie baldachim, kochanie?* [fakt – olbrzymie łożo nie posiada baldachimu]

ON: *Już zamówiłem u najlepszego tapicera w Łomży.*

Listy Szymborskiej i Filipowicza wzbogacały też fikcyjne postaci, w które wcielali się korespondenci, a wśród nich m.in. hrabina Heloiza Lanckorońska i jej plenipotent Eustachy Pobóg-Tulczyński [Eustachy to jedno z imion metrykalnych Filipowicza, rodzina legitymowała się herbem Pobóg, a jego ojciec urodził się w Tulczynie – dziś Ukraina].

Na pocztówce z widokiem szczytów *Tatr* [Giewont] Szymborska dopisała dialog:

– *Panie Tulczyński! Quel malheur!* (tłum. jaka szkoda) *Parasolka spadła mi w przepaść!*

– *Już lecę po nią, pani hrabino!*

Chociaż lepiej byłoby pokazać taką wyklejankę, niż ją opisywać, spróbujemy dodać jeszcze przykłady adresowane do innych osób. Michał Rusinek dostał na Nowy Rok wyklejankę z gorylem (Szymborska miała upodobanie do mała), stojącym w drzwiach jak z XIX-wiecznego sztychu albo z bajek braci Grimm, z podpisem: „*Oto Nowy Rok już w progu. Mam nadzieję, że go pan oswoi, Panie Michale! W.S.*” Rusinek publikuje też kolaż (od francuskiego *collage*) z użyciem ilustracji retro – u stóp damy w tiurniurze kłęczy wąsaty kawaler; zamiast oświadczyń, wygłasza kwestię: „*Podrap mnie w plecy*”. Opisuje również wyklejankę, która... nie powstała, gdyż sekretarz nie był w stanie dostarczyć „artystce” zdjęcia pustyni – chciała nakleić na nim napis „Zakaz kąpieli” ze swojej kolekcji.

Oto dalszy ciąg krótkiego „know how” wyklejanki według Wisławy Szymborskiej z książki „*Nic zwyczajnego*”: „*bierzemy dwa elementy, należące do dwóch różnych porządków, zestawiamy je ze sobą i patrzymy, co się między nimi wydarzy*”. Czyli – „*jak w surrealizmie. Efekt był najczęściej komiczny*”. Taki podpis umieścił Rusinek pod kolażem WS, gdzie górna część to fragment słynnego zdjęcia [Matty’ego Zimmermana] przedstawiającego aktorkę Marilyn Monroe, stojącą nad kratką wentylacyjną nowojorskiego metra z uniesioną spodnicą [z filmu „*Słomiany wdowiec*” Billego Wildera], zestawiony z masywnymi

nogami mężczyzny z obrazu renesansowego malarza [prawdopodobnie Michała Anioła].

Proponujemy ZADANIE: **Zrób to jak Szyborska / według Szyborskiej**, czyli stworzenie własnej wyklejanki.

Co prawda Michał Rusinek powiedział podczas spotkania w Bibliotece Wojewódzkiej w Poznaniu (10 maja 2023 roku), że „*wyklejanki Szyborskiej miały nienaśladowalny, niepodrabialny styl*” [co wiązało się ze „*szkółką socrealizmu*” – pisarze, którzy tworzyli w dobie PRL, nauczyli się pisać też „między wierszami”], ale mimo wszystko namawiamy do zabawy i naśladownictwa.

Limeryki i fanfiki

Nasza Biblioteka ogłosiła z okazji stulecia urodzin Szyborskiej konkurs na limeryk, na który nadesłano 160 utworów.

Poetka złapała limerykowego bakcyła, gdy zamieszkała z mężem (wspomnianym Adamem Włodkiem) w krakowskim Domu Literatów przy ulicy Krupniczej. Vis a vis mieszkał jej „mistrz”, Maciej Słomczyński – pisarz i tłumacz, którego matka była Angielką. To ważne zastrzeżenie, gdyż w limerykach specjalizowali się angielscy, brytyjscy literaci. Zresztą nazwa tego gatunku, właściwie zabawy literackiej, pochodzi od irlandzkiego miasta Limerick, a są to *wierszyki o zabawnej, groteskowej treści* lub inaczej: rymowane anegdoty. Jednak i polscy pisarze „*nie gęś*” (Mikołaj Rej!) też się bawili, przerabiając na przykład znane wiersze romantycznych poetów.

„*Najzdolniejsza uczennica* [Słomczyńskiego, czyli Szyborska] *wyprodukowała od tamtych czasów dziesiątki limeryków*” – napisały Bikont i Szczęsna w „*Pamiętkowych rupieciach*”. Autorka pytana, w jakich okolicznościach układa limeryki, odpowiedziała we wstępie do „*Rymowanek*”, że najchętniej w podróży, a bodźcem są mijane po drodze miejscowości. Na przykład wielkopolska Słupca.

*Jest na sprzedaż miasto Słupca,
Ale nie ma na nie kupca.
Przeto młodzież w karnawale
Z żalu tam nie tańczy wcale,
A jak już, to bez hołubca.*

Z „*miastem* – a właściwie wsią – *Kłaj*” wiąże się nawet pewna „*afera*”. W „*Rymowanek*” Szyborska napisała: „*Jawnogrzesznica z miasta Kłaj/ w swoim zawodzie była „naj”./ Ale to zależało,/ czy jej się chciało, czy nie chciało – / taki już miała oby-czaj*”. Zareagowały władze gminy Kłaj, stanowczo negując istnienie

„*jawnogrzesznic*” w ich miejscowości oraz zapraszając poetkę, by poznała urokliwe miejsca w gminie i je „właściwie” opisała.

Zabawy literackie to także epitafia, czyli rymowane napisy nagrobne (dużo rzadziej uprawiane przez WS) – pisze Rusinek i podaje „literackie” przykłady z tomiku „*Błysk rewolwru*”: „*Nie pasuje tu ołtarzyk,/ bo w tym grobie Adam Ważyk*”; „*Zmarł poeta Tazio Nowak./ Mówią o nim tak i owak*” i dodaje: „*i mnie się dostało: „Tu oddał ducha Michał Rusinek./ Był to najlepszy jego uczynek*”.

Limerykowa twórczość Szymborskiej prowokuje nas do następnej analogii. Otóż, naszym zdaniem polska noblistka była też prekursorką... **fanfików***, które przecież są również formą zabaw literackich.

**fanfiki* (skrót od fan fiction, tytuł powieści oraz serialu na Netflixie) – to internetowe utwory literackie, w których wykorzystuje się świat i postaci stworzone przez innych autorów. Fani jakiegoś dzieła dopisują ciąg dalszy, tworzą alternatywne zakończenia lub nowe historie.

Rodzajem „fanfiku” może też być nierymowana zabawa wymyślona przez Szymborską. Sekretarz Rusinek opisuje ją w książce „*Szalik*” (to biografia Szymborskiej dla dzieci). Sugeruje – w duchu i naszego scenariusza – że nastolatkom też mogą się w nią bawić, „*zwłaszcza w podróży, gdy się rozładuje bateria w telefonie*”. Zasady są proste: najpierw pisze się krótkie opowiadanie, ale bez przymiotników. Nie pokazuje się tekstu reszcie współuczestników zabawy, ale prosi ich, by wymyślali *najdziwniejsze i najśmieszniejsze przymiotniki, jakie przyjdą im do głowy*. Wymyślone przymiotniki wpisuje się w puste miejsca i odczytuje tekst. Wtedy *najczęściej jest dużo śmiechu*, bo połączenia bywają absurdalne lub zabawne. Dość powiedzieć, że Szymborska nazwała tę zabawę „w zielonego trupa” na cześć tworu, który powstał podczas pierwszej gry.

I znów ZADANIE, czyli... **Zrób to jak Szymborska** w zabawie w „zielonego trupa”. Tym razem zadanie jest prostsze – wystarczy długopis (lub klawiatura komputera) i kartka papieru. Należy je wykonać, posługując się wyżej cytowaną „instrukcją”.

Teraz *lepiej*

– *Skłonność do zabaw literackich została Wisławie do końca życia* – pisał też M. Rusinek. – *Już po Noblu, będąc w pewnej restauracji, zobaczyła, że przy nazwie jakiegoś dania ktoś dopisał drżącą ręką: „okropne!” – jako przestrożę dla innych klientów. Zatem, noblistka stworzyła nowy „gatunek literacki”, który nazwała „**lepiejami**”.*

Oto przykłady:

*„Lepiej złamać obie nogi,
niż miejscowe zjeść pierogi”.*

Albo:

*„Lepiej w głowę dostać drągiem,
niż się tutaj raczyć pstrągiem”.*

Możemy więc wyznaczyć następane ZADANIE: **Zrób to jak Szymborska** – stwórz swoje „*lepiej*”. Na przykład do takich dań jak: zraz, bigos, rosół...

Wattpad z Szymborską

Kolejnym ZADANIEM według Szymborskiej może być zabawa w fikcyjną publikację wierszy noblistki na **Wattpadzie**, gdzie – tak jak na tej stronie internetowej czy aplikacji mobilnej – każdy mógłby polubić, skomentować bądź zapisać wybrany dowolny, ulubiony wiersz w „swojej” bibliotece (czyli innymi słowy – byłaby to też zabawa w nieformalny „dyskusyjny klub” wiersza, w tym przypadku – Szymborskiej).

Przykładowo – może to być nawet wiersz z „kanonu”, czyli „*Gawęda o miłości ziemi ojczystej*”:

„Gawęda o miłości ziemi ojczystej” (fragmenty)

*Bez tej miłości można żyć,
mieć serce puste jak orzeszek,
malutki los naparstkiem pić
z dala od zgryzot i pocieszeń,
na własną miarę znać nadzieję,
w mroku kryjówkę sobie wić,
o blasku próchna mówić „dnieje”,
o blasku słońca nic nie mówić.*

(...)

*Ziemio ojczysta, ziemio jasna,
nie będę powalonym drzewem.
Codziennie mocniej w ciebie wrastam
radością, smutkiem, dumą, gniewem.
Nie będę jak zerwana nić.
Odrzucam pustobrzmiące słowa.
Można nie kochać cię – i żyć,
ale nie można owocować.*

Albo:

„Kot w pustym mieszkaniu” (z tomu Koniec i początek, 1993 r.)

*Umrzeć – tego się nie robi kotu.
Bo co ma począć kot
w pustym mieszkaniu.
Wdrapywać się na ściany.*

Ocierać między meblami.
Nic niby tu nie zmienione,
a jednak pozamieniane.
Niby nie przesunięte,
a jednak porozsuwane.
I wieczorami lampa już nie świeci.

Słychać kroki na schodach,
ale to nie te.
Ręka, co kładzie rybę na talerzyk,
także nie ta, co kładła.

Coś się tu nie zaczyna
w swojej zwykłej porze.
Coś się tu nie odbywa
jak powinno.
Ktoś tutaj był i był,
a potem nagle zniknął
i uporczywie go nie ma.

Do wszystkich szaf się zajrzało.
Przez półki przebiegło.
Wcisnęło się pod dywan i sprawdziło.
Nawet złamało zakaz
i rozrzuciło papiery.
Co więcej jest do zrobienia.
Spać i czekać.

Niech no on tylko wróci,
niech no się pokaże.
Już on się dowie,
że tak z kotem nie można.
Będzie się szło w jego stronę
jakby się wcale nie chciało,
pomalutku,
na bardzo obrażonych łapach. [podkreślenie nasze – ulubione ☺]
I żadnych skoków pisków na początek

Wśród propozycji do dyskusji na Wattpadzie może być także krótki wiersz „Dłoń” („Wystarczy”, 2012), który niesie ze sobą tak wiele treści: z anatomii, historii, literatury, filozofii...

„Dłoń”

*Dwadzieścia siedem kości,
trzydzieści pięć mięśni,
około dwóch tysięcy komórek nerwowych
w każdej opuszcze naszych pięciu palców.
To zupełnie wystarczy,
żeby napisać „Mein Kampf”
albo „Chatkę Puchatka”.*

To chyba *wystarczy*, by zakończyć wywód o tym, że – parafrazując po gombrowiczowsku – *Szyborska wielką poetką była; poetką bez metryki*, nam współczesną, choć urodzoną sto lat temu; w dodatku poetką z niezwykłym poczuciem humoru...

Bibliografia:

Pozycje zwarte:

1. NAJLEPIEJ w życiu ma twój kot : listy Wisława Szymborska Kornel Filipowicz. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2016. – 441 s.
2. NIC zwyczajnego / Michał Rusinek. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2016. – 313 s.
3. PAMIĄTKOWE rupiecie : biografia Wisławy Szymborskiej / Anna Bikont, Joanna Szczęsna. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2012. – 477 s.
4. PAMIĄTKOWE rupiecie : biografia Wisławy Szymborskiej / Anna Bikont, Joanna Szczęsna. – Warszawa : Wydawnictwo Agora, 2023. – 605 s.
5. SZALIK : o Wisławie Szymborskiej dla dzieci / Michał Rusinek. – Poznań : Zygzaki Grupa Wydawnictwa Poznańskiego sp. z o.o., 2023. – 96 s.
6. WYSTARCZY / Wisława Szymborska. – Kraków : Wydawnictwo a5, 2011. – 53 s.

Artykuły:

1. KOBIETY Kórnika / Ewa Furtak. W: Gazeta Wyborcza (Poznań). – 2023, nr 56, s. 2 (dod.)
2. MICHAŁ Rusinek w Międzynarodowym Dniu Języka Ojczystego odwiedził II LO / Bartłomiej Hyпки. W: Ziemia Kaliska. – 2023, nr 52, s. 17

3. NOBLISTKA znana i nieznana / Wojciech Szot. W: *Gazeta Wyborcza*. – 2023, nr 44, s. 16-17

Netografia:

<https://sukces.rp.pl/internet/art19085151-memy-czym-sa-i-jak-ich-uzywac>

Anna Wawrzyniak
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

HELLO KITTY, PIKACHU I TOTORO,
CZYLI POZNAJEMY JAPONIĘ
Scenariusz zajęć w bibliotece

Samuraje, sushi, drzewka bonsai, superszybkie pociągi, pokemony to tylko niektóre skojarzenia dotyczące Japonii. Kraj Kwitnącej Wiśni jest postrzegany przez nas, Europejczyków, jako miejsce kontrastów, gdzie nowoczesna technologia, szersze spojrzenie w przyszłość współegzystują z tradycją, bogatym dziedzictwem i światem przyrody. Z jednej strony: minimalizm w wystroju wnętrza, niewidoczny design, użyteczność i niewymuszona prostota, filozofia zen, potrzeba wyciszenia i zadumy, z drugiej popkulturowe szaleństwo na ulicach, tłumy ludzi, wieczny gwar i ruch, ale nie chaos. Jak bardzo skomplikowana jest japońska kultura i jak Japończycy potrafią utrzymać równowagę między, wydawałoby się, wykluczającymi sferami: naturą i postępem? To właśnie w Japonii można spotkać cudownie dziwne rzeczy, czasem niezrozumiałe, a czasem zabawne, ale na pewno warte odkrycia i poznania.

Proponowany scenariusz jest zaproszeniem do podróży po Japonii: kultury, historii, języku, sposobie życia i zwyczajach Japończyków. Czas wakacyjnej laby sprzyja dalekim, egzotycznym wędrówkom, które również można zaznać w bibliotece. Jest tylko jeden warunek – zdobywanie wiedzy podczas wspólnej zabawy!

Scenariusz **Hello Kitty, Pikachu i Totoro, czyli poznajemy Japonię** skierowany jest do uczestników w wieku 7-12 lat i możliwy do zrealizowania zarówno w bibliotece, jak i przestrzeni poza budynkiem.

Liczba uczestników zajęć: 12 osób.

Elementy scenariusza:

- przywitanie i poznanie uczestników zajęć (ćwiczenie przedstawiania się po japońsku),
- quiz wiedzy na temat Japonii „Odkrywamy Japonię!”,
- warsztat origami – wykonanie zakładki do książki przedstawiającej japońskich bohaterów kreskówek: Pikachu, Hello Kitty lub Totoro,
- gra planszowa przygotowana przez uczestników zajęć, do gry na podłodze z kartami zadań opracowanymi na podstawie wcześniejszego quizu.

Aranżacja sali:

Ważną częścią scenariusza jest stworzenie odpowiedniego nastroju, nawiązującego do tematu zajęć. Można zawiesić pod sufitem dużą ilość papierowych żurawi (popularnych figur origami) lub kartek papieru – niektórych pustych, innych z narysowaną czerwoną kropką czy pojedynczymi znakami pisma kenji.

Materiały potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

- kartki A4 w kolorze żółtym, szarym, białym,
- nożyczki,
- pisaki, kredki,
- klej,
- duże rulony papieru,
- sztywne kartki z tektury,
- szeroka taśma klejąca, tzw. pakowa.

Czas trwania zajęć: ok. 2 godz.

Hello Kitty, Pikachu i Totoro, czyli poznajemy Japonię

Powitanie

Osoba prowadząca (*ubrana np. w kimono lub inne przebranie kojarzące się z Japonią*):

Konnichiwa! (*czyt. końnicła, ukłon*), Watashi wa <imię> desu (*czyt. tatasi ła ... des – jestem i podajemy swoje imię*)

Dzień dobry. Jestem <imię> i zabiorę Was w wakacyjną podróż do ..., właśnie kto odgadnie w jakim języku Was przywitałam/em?

Tak, miejsce, o którym Wam dzisiaj opowiem to **Japonia**, nazywana też **Krajem Wschodzącego Słońca** czy **Krajem Kwitnącej Wiśni**.

Wakacje sprzyjają dalekim wędrowkom, zwiedzaniu nieznanych miejsc i poznawaniu kultur zupełnie innych niż te, do których jesteśmy przyzwyczajeni. Jednym z bardziej zaskakujących miejsc na mapie świata jest właśnie Japonia. W Japonii istnieje wiele zwyczajów, tradycji, zasad etykiety, czyli sposobów zachowania się, niepodobnych i niespotykanych w innych krajach. Jednym z nich jest **ukłon**. Japończycy kłaniają się, aby się przywitać, pożegnać lub podziękować, a także okazać wdzięczność przed posiłkiem. Standardowy japoński ukłon zaczyna się od prostej postawy i w zależności od sytuacji ma trzy odśłony. Kiedy witamy się z kimś, kto jest w naszym wieku albo gdy kogoś dobrze znamy, możemy pochylić się lekko. Komuś starszemu, mniej znanemu kłaniamy się

niecو niżej. Trzeci ukłon natomiast, najbardziej oficjalny, przeznaczony jest dla osób bardzo ważnych, np. dyrektora szkoły i wtedy trzeba się mocno pochylić i wytrzymać tak kilka sekund. Dziewczyny kłaniają się zwykle trzymając ręce złożone przed sobą, a chłopcy – z rękami opuszczonymi wzdłuż ciała.

Poćwiczmy przywitanie się po japońsku. Niech każdy z Was odwróci się do drugiej osoby: spróbuje powiedzieć „dzień dobry” (czyli konnichiwa), swoje imię (watashi wa ... desu) i odpowiednio się ukloni.

Świetnie! A teraz usiądźmy i poproszę, by każdy z Was powiedział pozostałym uczestnikom dzisiejszych zajęć swoje imię oraz pierwsze skojarzenie z Japonią.

Dziękuję, zobaczcie każdy z Was ma pewne wyobrażenie o tym dalekim kraju. Manga, Godzilla, sushi, Hello Kitty, kimono, karaoke, pokemony – istnieje tak wiele elementów obecnych w naszym życiu, a pochodzących z Japonii. Japońska kultura, obyczaje, religia, styl życia, kuchnia, świat zwierząt czy roślin (wszystko tak znacząco dla nas odmienne, niekiedy zaskakujące, „dziwne” czy niezrozumiałe) w połączeniu z umiejętnością Japończyków do mieszania tradycji z nowoczesnością tworzą obraz miejsca niezwykłego pod każdym względem.

Odkrywamy Japonię!

Osoba prowadząca:

Gdzie leży Japonia? Dlaczego nazywamy ją Krajem Kwitnącej Wiśni? Jakim rodzajem pisma posługują się Japończycy? Zapraszam Was do wspólnego poznawania Japonii! Dowiemy się nie tylko o najbardziej oczywistych ciekawostkach, jak origami, kimono czy sushi, ale również o mniej znanych faktach, np. dlaczego dzieci w Japonii chcą być jak karpie?

Na początku podzielimy się na 4 grupy. Każda grupa otrzyma swój zestaw pytań, zagadnień na temat Japonii i umieszczonych na oddzielnych kartkach odpowiedzi. Waszym zadaniem będzie połączenie właściwej pary: pytania i prawidłowej odpowiedzi, a następnie odczytanie i podzielenie się z wszystkimi swoimi odkryciami, informacjami na temat Japonii i jej mieszkańców.

(Osoba prowadząca przed zajęciami przygotowuje zestaw zagadnień/pytań i odpowiedzi. Każda grupa otrzyma np. 4 pytania i na oddzielnych kartkach 4 odpowiedzi, które przyporządkuje do właściwych tematów. W celu ułożenia listy pytań i odpowiedzi proponuję skorzystać z książek: „Banzai. Japonia dla dociekliwych” Zofii Fabjanowskiej-Micyk, „Kocie ścieżki. Japonia.” Joli Jaworskiej. Ważne, by poruszane tematy były napisane w sposób zrozumiały, lekki i ciekawy dla uczestników zajęć.

Proponowana lista tematów:

- Gdzie leży Japonia?
- Co oznacza czerwony kolor na fladze Japonii?
- Czy Fudzi to zwykła góra?
- Kraj Kwitnącej Wiśni czy Kraj Wschodzącego Słońca?
- Za co kupię ulubionego pluszaka?
- Świszczące głoski, czyli jak to Polak z Japończykiem się dogada:)
- Banzai! Ale o co chodzi?
- Tradycyjny ubiór kontra Godzilla.
- Kolor paska ma znaczenie – sport w Japonii.
- Ninja, samuraj – różne oblicza japońskich wojowników.
- Wszystko o „krzaczkach”, jak potapać się w japońskim piśmie.
- Zielona, biała, czerwona... (znaczenia herbaty w życiu Japończyków).
- Co zjeść w Japonii? Ulubione potrawy Japończyków (ramen, suhsi, nigiri, tempura).
- Dzwonek, pobudka ... dzień w japońskiej szkole.
- Co oznaczają pojęcia: origami, ikebana, maneki-neko, furoshiki, haiku, manga.
- Szczęściarze. Dzień Dziecka raz w roku – nie w Japonii!
- Inemuri – przytomne drzemki.

Przykład:

Pytanie: Gumowe domy? Nie tylko w bajkach!

Odpowiedź: „Podczas zwyczajnego spaceru tego nie widać, ale japońskie domy mają szczególną konstrukcję. Nawet bardzo wysokie wieżowce zaprojektowano tak, że podczas trzęsienia ziemi zachowują się, jakby były z gumy. Chwieją się i wyginają, ale nie zawalają. Architekci i inżynierowie musieli wymyślić budynki odporne na wstrząsy, bo w Japonii ziemia trzęsie się naprawdę często. Zwykle niegroźnie, Japończycy zdążyli się do tego przyzwyczaić”. („Banzai. Japonia dla dociekliwych” Zofia Fabjana wska-Micyk, s.42)

Hello Kitty, Pikachu i Totoro, czyli papierowy zawrót głowy

Osoba prowadząca:

Na ulicach Tokio i innych dużych miast można zobaczyć młodych ludzi przebranych za ulubionych bohaterów z kreskówek i nikogo ten widok nie dziwi. Japońska młodzież uwielbia przebieranki, nietypowe i kolorowe stroje, ale oczywiście tylko poza szkołą. W szkole wszystkich obowiązują mundurki. Inspiracją do stworzenia tak oryginalnych przebrań są często filmy animowane, czyli

anime i komiksy zwane **mangą**, co dosłownie oznacza „*pędzące obrazy*”. Ciekawa/wy jestem czy Wy również kojarzycie bohaterów japońskich kreskówek? Na pewno bardzo popularną kotką, nie tylko w Japonii, jest **Hello Kitty**, która została wymyślona w 1974 roku jako wizerunek na portmonetce. Japończycy mówią, że jest **kawaii** czyli „urocza”, „czarująca”, „słodka”. Kawaii są również wszystkie gadżety z jej podobizną, a więc: plecaki, piórniki, koszulki, czapeczki, kubki, breloczki, maskotki. Inną sławną postacią znaną z filmów animowanych, komiksów i gier jest **Pikachu** – najpopularniejszy pokemon, przyjaciel Asha. Kto nie wie, jak wygląda maskotka Pikachu? Pikachu to małe stworzenie o żółtym futerku z dużymi uszami. Posiada zdolności elektryczne, których źródło znajduje się w czerwonych policzkach, a jego ogon przypomina kształtem błyskawicę. Pokemony to jedna z najbardziej ulubionych kreskówek lat 90., która nadal cieszy się dużym powodzeniem wśród najmłodszych odbiorców. Japońskie dzieci przepadają także za okrągłutkim, puszystym duszkiem **Totoro**, mieszkającym w lesie nieopodal domu pewnej dziewczynki. Totoro jest bohaterem bajki „Mój sąsiad Totoro” wyprodukowanej przez studio filmów animowanych Ghibli. W Polsce też ma swoją grupę fanów. Totoro jest dobrym duszkiem lasu, którego nietłatwo znaleźć, ale jeśli się to uda, można liczyć na wspólną fantastyczną zabawę.

Wspomniałam/em, że Japończycy lubią otaczać się swoimi ulubieńcami, czy to się za nich przebierać, czy posiadać różne przedmioty z ich wizerunkiem. Mam dla Was propozycję połączenia motywu ulubionych japońskich bohaterów ze sztuką origami. Co to jest **origami**? Najprościej mówiąc, jest to sztuka składania papierowych zabawek. Wyraz origami to związek dwóch słów, które razem oznaczają „łamanie papieru”. Moda na origami zaczęła się w Japonii około 400 lat temu i trwa do dzisiaj, a najbardziej znaną figurką jest żuraw. Jesteśmy w bibliotece, więc zaprosimy Pikachu, Totoro, Hello Kitty do naszej krainy książek i wykonamy zakładkę do książki z ich podobiznami.

Rozdam Wam wszystkie potrzebne materiały i dokładnie pokażę, jak krok po kroku stworzyć origami z Hello Kitty, Pikachu czy Tototro.

(Niezbędne materiały do wykonania zakładki:

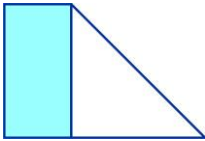
- kartki A4 w kolorze żółtym, szarym, białym,
- nożyczki,
- pisaki, kredki,
- klej.

Instrukcja:

1. Przygotuj kartkę A4.

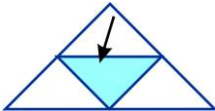
2. Złóż kartkę w ten sposób i odetnij zakreskowany prostokąt, by otrzymać kwadrat.

3. Zegnij kartkę na pół, po przekątnej, by otrzymać trójkąt.

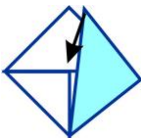
4. Odchyl jeden wierzchołek trójkąta do dołu.

5. Prawy i lewy koniec zagnij do wierzchołka zakładki.

6. Schowaj rogi do utworzonej „kieszonki”.

7. *Doklej uszy od tyłu, dorysuj oczy, nos... i gotowe!*

(wykonanie: Jagoda Zielińska)

Papier raz jeszcze – gra planszowa

Osoba prowadząca:

Mamy pięknie wykonane przez Was zakładki do książek, zrobione z papieru. Z papieru możemy wyczarować wszystko, co tylko podpowie nam wyobraźnia. Sztuka origami daje nam możliwość stworzenia różnych figurek: ptaków, zwierząt, dinozaurów, nietoperzy, serduszek, kwiatów, a nawet papierowych lodów. Chcę wam pokazać jeszcze jedno zastosowanie papieru. Duże płachty szarego papieru albo grubsze, tekturowe karty możemy wykorzystać jako planszę do gry. Zapraszam Was do stworzenia **gry planszowej** z kostką, pionkami i kartami gry – zagadkami dotyczącymi naszego dzisiejszego tematu, czyli Japonii. Podzielimy się na 4-osobowe grupy. Każda grupa otrzyma ode mnie kilka dużych rulonów papieru. Na podłodze połączymy je, sklejając taśmą wzdłuż dłuższych boków, tak by powstały sporych rozmiarów plansze/maty. Wielkość planszy jest istotna, ponieważ będziemy po niej chodzić, by przesuwac pionki. Każda grupa może ozdobić swoją planszę japońskimi symbolami, wizerunkami bohaterów z japońskich kreskówek. Wykonamy również duże kostki do gry z tektury, a pionkami mogą być na przykład plastikowe kęgle. Jeśli chodzi o **zasady gry** to stworzymy grę z ponumerowanymi, dużymi polami – od startu do mety, w kształcie węża, poruszając się o taką liczbę pól, jaka zostanie wylosowana na kostce. Wszyscy gracze startują razem (rozpoczyna ten, kto wyrzuci najwięcej oczek), a zwycięzcą jest ten kto pierwszy dotrze do mety. Aby gra nie była monotonna, muszą być oczywiście pola specjalne, które zmienią przebieg rozgrywki, wprowadzą akcję. Rysujemy na przykład 21 dużych pól, wśród których kilka kolorujemy na czerwono – będą to pola z zadaniami. Właściwie będziemy mieć dwa rodzaje czerwonych pól z zadaniami: jedno wymyślone przez Was, zapisane w specjalnym polu pod jego numerem, np.: *3 pola do przodu, wracaj na start, cofnij się o 2 pola, zrób 5 przysiadów, czekasz 2 kolejki, zrób śmieszny minę,*

pole ze strzałką do innego pola i drugie pola specjalne z przygotowanymi przeze mnie pytaniami/zadaniami nawiązującymi do ciekawostek, o których dzisiaj rozmawialiśmy.

(Osoba prowadząca przed spotkaniem przygotowuje karty z zadaniami na temat Japonii, posiłkując się ciekawostkami i informacjami zawartymi w quizie „Odkrywamy Japonię!”).

Przykłady zadań:

- *przywitaj się z odpowiednim ukłonem,*
- *jakie kolory występują na fladze Japonii?*
- *stolica Japonii,*
- *najwyższy wulkan,*
- *sztuka składania papieru to...*

Warto również wprowadzić elementy ryzyka do gry, np. pole specjalne: jeżeli wyrzucisz parzystą liczbę to idziesz do przodu, ale jeżeli nieparzystą to się cofasz, po to by jak najbardziej urozmaicić rozgrywkę.)

Zakończenie

Osoba prowadząca:

Dziękuję Wam za udział w dzisiejszym spotkaniu z Japonią. Bardzo mnie cieszy, że wspólnych śmiechów, radosnych pisków (zwłaszcza przy grze) nie było końca. Polecam japońskie komiksy i książki o tym niezwykłym kraju. Zakładki już macie! Ta podróż może trwać dalej... **Sajonara!**

Bibliografia:

1. BANZAI : Japonia dla dociekliwych / Zofia Fabjanowska-Micyk. – Warszawa : Wydawnictwo Dwie Siostry, 2015. – 159 s.
2. JAPONIA. Kocie ścieżki / tekst i ilustracje Jola Jaworska. – Warszawa : Mamania, 2021. – 132 s.
3. TOKIO / Taro Miura. – Toruń : Tako, 2014. – 101 s.

oprac. Izabela Wielicka
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

ZDANIEM BIBLIOTEKARZA

Internet umożliwia szybką i wygodną komunikację oraz dotarcie do szerokiego grona odbiorców w różnym wieku, z różnych środowisk i o różnych zainteresowaniach. Jest narzędziem, które skutecznie pomaga rozwijać i promować wszelką działalność. Zwróciliśmy się do wielkopolskich bibliotekarzy z pytaniem:

Jak biblioteki mogą wykorzystać moc Internetu?

ROBERT KUCIŃSKI
Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. Adama Asnyka w Kaliszu

(Fot. Tomasz Skórzewski)

Doświadczenia pandemiczne nie tylko pokazały nam, jak łatwo stracić odbiorcę i jak trudno go odzyskać, ale także zmusiły do znalezienia wielu ciekawych form, pozwalających na stworzenie społeczności w świecie wirtualnym. Sprawmy, aby nasze profile w mediach społecznościowych nie były beznamytnym przekazem treści promocyjnych. Mimo wielu negatywnych opinii eksponujących zagrożenia, jakie niosą ze sobą media cyfrowe, uważam, że można mądrze korzystać z Facebooka, Instagrama czy TikToka, umieszczając na swych profilach treści ważne, ciekawe, inspirujące i to przystępnie. Nie jest to łatwe, wymaga sporego zaangażowania, śledzenia trendów, zdobywania nowych umiejętności i poznawania nowych rozwiązań technologicznych, ale się „opłaca”. I nie myślę tu o marketingu kultury, którego znajomość reguł na pewno nam się przyda, ale o budowaniu marki, o tworzeniu oblicza instytucji mądrej, potrzebnej, przyjaznej.

Na profilach społecznościowych oczywiście promujemy organizowane przez siebie wydarzenia, ale czasami warto polecać inne ciekawe przedsięwzięcia z naszego miasta, regionu czy z kraju, bo nasi czytelnicy będą u nas szukać informacji o tym, co mogliby zobaczyć, w czym chcieliby uczestniczyć. Można przy wydarzeniu organizowanym przez inną instytucję wyeksponować swoje zasoby, na przykład zaprosić na premierę do teatru, pisząc ciekawostki o dramaturgu czy sztuce i zamieszczając linki do naszego księgozbioru elektronicznego.

nego. Można polecić wystawę w galerii, ale przy okazji wskazać albumy czy opracowania zajmujące się podobnym kierunkiem w sztuce.

Na profilu możemy polecać nowości wydawnicze poprzez grafiki i noty wydawnicze, ale odniesiemy większy sukces, jeśli o książce opowie w ciekawy sposób bibliotekarka. W kaliskiej bibliotece mamy już kilku vlogerów, a ich cykle zyskują popularność ponadregionalną. „Krótka piłka” Izabeli Fietkiewicz-Paszek, która poświęcona jest współczesnym poetom, ma niewiarygodne zasięgi. Znakomicie radzi sobie na Spotify „Kaliski Podcast Historyczny” nagrywany przez Monikę Sobczak-Waliś, który od początku przygotowywany był przez nas jako program o znaczeniu ponadlokalnym. Nie będę tu wymieniał wszystkich cykli filmowych realizowanych przez bibliotekarzy, ale chcę zaznaczyć wagę konsekwencji w działaniu, dzięki któremu wytwarzamy u naszych czytelników (i nie tylko) nawyk „zagłądania” na nasze profile. Temu służy na przykład nasza facebookowa kartka z kalendarza, która zwie się „Książką na każdą okazję”. Dzięki pomysłowości, wiedzy i humorowi Arkadiusza Błaszczyka możemy niebanalnie rozpoczynać każdy dzień. Jeśli już polubiliśmy TikTok, to dzięki pomysłom Izabeli Król czy Gabrieli Jaśkiewicz, na profilu „bibliotekakalisz” przekonamy się, że bibliotekarki to dowcipne kobiety, z ogromnym dystansem do siebie.

Uśmiech każdego dnia – wartość nie do przecenienia. Jeśli raz po raz usłyszycie nie tylko od znajomych: „ale się w waszej bibliotece dużo dzieje”, to nabierzecie pewności, że warto było znaleźć czas i – mimo wielu zadań związanych z podstawową działalnością placówki – przygotować coś zaskakującego.

IZABELA PUTZ

Specjalistka ds. animacji kultury Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Nowym Tomysłu

(Fot. Agata Walczak)

W naszej bibliotece media społecznościowe, komunikatory i aplikacje internetowe są idealnymi narzędziami do przełamywania barier odległościowych przy organizowaniu wydarzeń na skalę międzynarodową. Dzięki tym narzędziom zorganizowaliśmy konkurs w sieci pt. „Czytamy polskich poetów”. Aby zainteresować nim osoby o polskich korzeniach, mieszkające za granicą, zamieściliśmy ogłoszenia na odpowiednich grupach facebookowych. W konkursie wzięły udział osoby z Francji, Argentyny i Chile.

Realizowany przez nas zagraniczny projekt pt. „Hablamos polaco” również nie doszedłby do skutku, gdyby nie nowoczesne technologie. Dla uczących się języka polskiego w Domu Polskim w Santa Fe, w Argentynie, tworzyliśmy filmiki

kulturowe i lingwistyczne, aby uprzyjemnić im zgłębianie języka przodków. Idąc dalej w tym kierunku, wykorzystując aplikację Google meet, raz w miesiącu organizujemy wspólne lekcje online dla licealistów z Polski i Argentyny. Dzięki tej edukacyjnej współpracy obu szkół możemy dyskutować o ważnych problemach i interesujących zagadnieniach naszych krajów, a nawet całego współczesnego świata.

Poza międzynarodową ofertą proponujemy naszym czytelnikom i osobom zainteresowanym „książkowe polecanki” przygotowane przez bibliotekarki, bibliotekarzy i osoby cenione w naszym lokalnym środowisku. Akcja polega na nagraniu własnej recenzji wybranej książki, a następnie na udostępnieniu jej na naszej stronie www, profilu Fb oraz innych kanałach internetowych. Od lat w naszym Ośrodku Wiedzy o Regionie działa Nowotomska Galeria Internetowa, skupiająca już ponad 4 tys. starych fotografii z naszego terenu. To bardzo ceniona przez regionalistów forma utrwalenia i udostępnienia w jednym miejscu wspomnień z dawnych lat.

W obliczu fali uchodźców wojennych z Ukrainy stworzyliśmy pomocną internetową bazę materiałów edukacyjnych, która równie często odwiedzana była przez wolontariuszy, uczących ich języka polskiego. Ponadto już od lat organizujemy warsztaty programowania dla młodzieży oraz obsługi komputera i poznawania tajników Internetu dla seniorów, a 5 lat temu realizowaliśmy projekt pod nazwą: „Rozkręcamy społecznie”, w którym młodzież lokalnie zaangażowana tworzyła filmowe reklamy społeczne, m.in. na temat praw dziecka.

I tak z powodzeniem intensywnie działamy w mediach społecznościowych, korzystamy z komunikatorów i różnych atrakcyjnych aplikacji. Mamy swoje kanały na YouTube i Soundcloud, gdzie można obejrzeć realizowane przez nas akcje i wydarzenia.

KATARZYNA WOJTASZEK
Rzeczniczka prasowa Biblioteki Raczyńskich
w Poznaniu

(Fot. Ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich)

Praca w bibliotece opiera się przede wszystkim na żywym kontakcie z czytelnikiem i z książką. Jednak coraz więcej działań kulturalnych przenosi się do sieci i tam pozwala utrzymywać kontakt z użytkownikiem – tym już istniejącym i potencjalnym. Momentem, w którym zdaliśmy sobie sprawę, że internetowy kontakt z biblioteką jest bardzo ważny była pandemia. Wtedy także u nas, w Bibliotece Raczyńskich, pojawiły się nowe formy działalności, takie jak wirtualna

galeria na stronie (w której publikowaliśmy wystawy), materiały filmowe z warsztatami dla dzieci oraz z czytanimi przez bibliotekarzy wierszami i baśniami.

Działaniem, które rozpoczęliśmy w styczniu 2020 roku, a które rozwinęło się w trakcie pandemii było wprowadzenie podcastów, słuchowisk i audiobooków. Najwięcej takich form powstało w latach 2020-21, ale mamy nadzieję, że wrócimy do bardziej regularnego nadawania. Podcasty to możliwość nietypowego spotkania z czytelnikami. Jednym z naszych pierwszych był „Wszystko, co chcielibyście wiedzieć o Bibliotece”, w którym odpowiedzieliśmy na najczęstsze pytania np. według jakiego klucza ustawione są książki i dlaczego pobierane są opłaty za przetrzymanie zbiorów. Nagraliśmy też odcinek o pracownikach, których nie widać – o funkcjach poszczególnych działów w bibliotece. Kolejne podcasty były nagraniami treści naszych wystaw, m.in. o klasykach kryminału, lekturach szkolnych, modzie XIX wieku lub podróżach Edwarda Raczyńskiego. Powstawały też nowe formy: słuchowiska z pisanymi specjalnie dla nich scenariuszami. Na przypadającą w trakcie pandemii rocznicę otwarcia Biblioteki przygotowaliśmy premierę słuchowiska inspirowanego legendą o czarnym psie w budynku Biblioteki Raczyńskich, a na walentynki słuchowisko o tym, jak kochano przed wiekami na podstawie zbiorów dotyczących zasad towarzyskich i listów miłosnych z przełomu XIX i XX wieku. Tematami nowych podcastów były najczęściej wypożyczane u nas książki, lektury na wakacje lub święta oraz informacje o dzieciństwie naszego fundatora. Jeden z ostatnich podcastów opowiadał o tłumaczeniach „Alicji w Krainie Czarów”, ponieważ pierwsze polskie wydanie tej książki pt. „Alinka w Krainie Cudów” znajduje się w naszym Archiwum Dziecięcym. Podcasty, słuchowiska to dobra okazja do przedstawienia czytelnikom bibliotecznej rzeczywistości, ale także poruszenia wątków mód iterackich lub aktualnych wydarzeń w bibliotece. Jeden z odcinków poświęciliśmy „Balladynie” i potraktowaliśmy go jako zachętę do udziału w Narodowym Czytaniu dramatu Słowackiego. Tematów jest bardzo dużo, największym problem bywa czas.

Przygotowanie podcastu dzieli się na kilka etapów i wszystkie można zrealizować bibliotecznymi siłami. Najpierw jest pomysł. Ważne, by w podcaście mówić w sposób naturalny, zatem nawet jeśli ktoś nie improwizuje, a odczytuje napisany wcześniej tekst, warto go sobie parę razy przeczytać na głos, by sprawdzić, jak brzmi nasza wypowiedź. Kolejny etap to nagranie. Mamy w dziale profesjonalny dyktafon, ale technika idzie bardzo do przodu, więc wystarczy zwykły dyktafon w telefonie i mikrofon przy słuchawkach. Nagrywając warto pamiętać, że każdą rzecz można nagrać ponownie albo przyciąć w programie do obróbki dźwięku. Nie ma więc powodu, by się stresować i zaciskać gardło. Nagrane treści można obrobić w bezpłatnych programach i na stronach internetowych – z dokładnością do setnych sekundy przyciąć fragmenty, odszumiać je,

wzmacniać, montować i uzupełniać, np. dostępnymi do pobrania fragmentami muzyki lub odgłosami. Gotowy plik można wrzucić na odpowiednie serwisy lub zmienić w plik MP4 i udostępnić na YouTube. W ten sam sposób można nagrywać słuchowiska lub audiobooki. W 2020 roku, korzystając z książek z wolnego dostępu, nagraliśmy kilka przygód Sherlocka Holmesa.

Nie możemy lekceważyć możliwości, które daje sieć. Działania w Internecie pokazują, że biblioteki to instytucje idące z duchem czasu, wykorzystujące nowe możliwości kontaktu z czytelnikiem oraz sposoby promowania czytelnictwa i mówienia o literaturze. Warto spróbować, bo to także dla nas, bibliotekarzy, okazja do rozwoju i nauczenia się czegoś nowego. A także dobra zabawa!

MAGDALENA WIECZOREK

**Dyrektorka Samorządowej Biblioteki Publicznej
im. Marii z Fredrów hr. Szembekowej w Kępnie**

(Fot. Ze zbiorów SBP w Kępnie)

Niektórzy z nas pamiętają Naszą Klasę i początki Facebooka, gdzie w interakcjach liczyło się to, kogo znamy. Gdy wkroczył Instagram, założenie interakcji ze znajomymi się rozmyło. Zaczął służyć jako obrazkowy pamiętnik, wypełniony zdjęciami. TikTok wyrzucił wszystko do góry nogami, serwując nieskończony ciąg nagrań wideo i zdobywając tym samym przewagę nad pozostałymi aplikacjami. W obliczu presji Instagram wprowadził Reels, a fotki zaczęły odchodzić do lamusa. Widząc popularność TikToka i jego potencjał marketingowy, Biblioteka w Kępnie @WaszaBib.Kępno, zamieściła swój pierwszy film 2 kwietnia 2021 roku w Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci. Od początku sprecyzowano założenia: filmy ukazują się w parzyste dni miesiąca, na nagraniach zawsze jest ta sama osoba, film musi być promocją czytelnictwa z książką w roli głównej lub w tle. Wówczas swoje platformy na TikToku posiadało zaledwie 36 bibliotek.

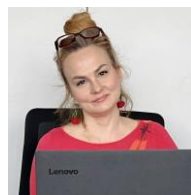
Treści publikowane na TikToku w dużej mierze są twórczym kopiowaniem. Trzeba zaznaczyć, że kopiowanie na TikToku jest swojego rodzaju hołdem dla oryginalnego twórcy. Im więcej inspiracji jego filmem, tym większe ma zasięgi. Wszyscy odbiorcy, ale głównie młodzi, mają za pośrednictwem platformy dostęp do atrakcyjnych i edukacyjnych treści. Warto jednak zweryfikować źródła, z których się korzysta. Aby dotrzeć do widza musi być interesująco, lekko i zabawnie, bo rolą bardzo krótkich nagrań jest poprawa humoru i dostarczanie rozrywki. Jeszcze dwa lata temu największą oglądalność miały filmy 15-sekundowe. Obecnie lepiej, gdy treść jest zawarta w 10 sekundach. Liczą się trendy

i przyciągnięcie uwagi od pierwszej sekundy. Zyski biblioteki budującej społeczność w social mediach to: wykraczanie poza fizyczne ściany instytucji, obecność w życiu czytelników nawet po zamknięciu, promocja podejmowanych działań, pozyskiwanie nowych czytelników, tworzenie społeczności bibliotekarzy, nawiązywanie kontaktów z całym światem, wzrost rozpoznawalności biblioteki, wzrost zaangażowania odbiorców (oglądalność i interakcja), docieranie do grupy docelowej – głównie do młodzieży, zmiana postrzegania biblioteki, zerwanie z wizerunkiem przestarzałej instytucji, edukacja odbiorców poprzez upowszechnianie czytelnictwa.

#BookTok zaczyna zmieniać rynek książki. Tysiące młodych ludzi dzieli się swoimi ulubionymi lekturami, oznaczając je tym hasztagiem. Targi książki w Poznaniu dostrzegły potencjał #BookToka i w tegorocznej edycji stworzyły specjalną strefę tiktokerów ze stoiskami i debatami, co spotkało się z ogromnym zainteresowaniem. Biblioteka w Kępnie stworzyła specjalną półkę dla bestsellerów #BookTok. Czy EMPIK również dostrzeże potencjał? Platforma TikTok może być skutecznym sposobem na zaproszenie czytelnika do biblioteki.

IZABELA PRZYŁUSKA

**Rzeczniczka prasowa Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu**

(Fot. Sebastian Gabryel)

Czas pandemii po raz kolejny uświadomił nam moc Internetu. Spotkania autorskie, dyskusje literackie, szkolenia i warsztaty organizowane przez Bibliotekę Wojewódzką zaczęły odbywać się w sieci. Okazało się, że dzięki temu, iż uczestnictwo w wydarzeniach online nie wiąże się z podróżą i opuszczaniem stanowiska pracy, więcej bibliotekarzy i odbiorców kultury z nich korzysta. Czerpiąc z tego doświadczenia nadal wiele bibliotekarskich szkoleń zawodowych organizujemy na platformach ClickMeeting i Zoom.

Co najmniej raz w miesiącu Dział Instrukcyjno-Methodyczny Biblioteki Wojewódzkiej w Poznaniu zaprasza wielkopolskich bibliotekarzy na webinary poświęcone rozwojowi kompetencji zawodowych, innowacyjnym działaniom promującym czytelnictwo, kwestiom prawnym, nowym formom pracy oraz nowościom wydawniczym. Spotkania te prowadzą specjaliści z danej dziedziny. W roku 2023, poza szkoleniami stacjonarnymi, w naszej siedzibie w Poznaniu odbyło się już 8 szkoleń online: „Storytelling. Opowieść kołem się toczy...”, „Rewolucyjne zmiany w prawie pracy”, „Co można zaliczyć do wkładu własnego? K.I.1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych NPRCz 2.0”,

„E-czytelnictwo. Wdrażanie e-booków w bibliotece”, „Źródła informacji”, „Animacje czytelnicze”, „Gra literacka – Ars Dragonia jako urban fantasy”, „Wolontariat w bibliotece. Organizacja i przepisy prawa”.

Koordynatorki Dyskusyjnych Klubów Książek w Wielkopolsce, Małgorzata Bochińska i Anna Sabiło, od 5 lat prowadzą cykl szkoleń stacjonarnych i online dla moderatorów klubów pt. „Wiedza o kulturze”. Za nami już 2 webinary: „Weź byka za rogi – rozmawiaj odważnie o książkach” oraz szkolenie online o zasadach działania w projekcie DKK.

Dwukrotnie odbyło się także spotkanie w sieci pt. „Wielkopolskie biblioteki dla Ukrainy – Forum Dobrych Praktyk”, podczas którego bibliotekarze z wielkopolskich bibliotek publicznych dzielili się swoimi doświadczeniami i pomysłami na zajęcia i warsztaty międzykulturowe, integracyjne i biblioterapeutyczne dla uchodźców z Ukrainy.

Ofertę szkolenia online dla naszych koleżanek i kolegów z regionu przygotowują także Działy Gromadzenia, Opracowania i Udostępniania Zbiorów oraz Informacji Bibliograficznej i Regionalnej. Zazwyczaj dotyczą one zagadnień, w których potrzebna jest współpraca finansowa i organizacyjna wielkopolskich bibliotek, np. „Prezentacja oferty Empik Go dla bibliotek”, „Cyfrowa Wielkopolska”. Po raz kolejny też Dział IBiR organizował na platformie e-learningowej sześciotygodniowe szkolenie dla pracowników sieci bibliotek publicznych województwa wielkopolskiego „Grafika komputerowa – podstawowa obróbka zdjęć oraz tekstów w programie GIMP”.

Dział Wydawniczy naszej biblioteki od lat współtworzy cykl spotkań autorskich „Seryjni Poeci”, które odbywają się w przestrzeni Centrum Kultury Zamek w Poznaniu. Uzupełnieniem tej oferty są nagrania filmowe rozmów z poetami, których tomiki publikuje nasze wydawnictwo, udostępnione na platformie YouTube i na fanpage’u Wydawnictwa WBPICAK. Dzięki Internetowi rozmowy z pisarzami możemy obejrzeć w dowolnym czasie i miejscu. Najnowsza rozmowa z Darkiem Foksem, autorem „Patriotki” (2023), prowadzona przez Agnieszkę Waligórę, została opublikowana na naszych mediach społecznościowych 22 maja tego roku.

Uważam, że rola Internetu, stron www, mediów społecznościowych, YouTube, w promocji czytelnictwa i kultury oraz podnoszeniu kompetencji zawodowych bibliotekarzy, jest nie do przecenienia.

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

17. Pułk Ułanów Wielkopolskich / Paweł Kochański; pod red. Adama Pleskaczyńskiego; Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział w Poznaniu. – Wyd. I. – Poznań ; Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2023. – 503 s. : fot., il., pl., portr. – (Oddziałowy Projekt Badawczy IPN Wielkopolska w Okresie XX-lecia Międzywojennego)
Bibliografia s. 492-499

100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Topoli Wielkiej. – Wyd. I. – Przygodzice : Biblioteka Publiczna Gminy Przygodzice im. Gustawa Bojanowskiego, 2023. – 32 s. : fot., mapa, portr.

AKCJA Bollwerk / oprac. Aleksandra Pietrowicz, Adam Pleskaczyński; Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Poznaniu. – Wyd. 2 popr. – Poznań : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział w Poznaniu, 2022. – 34 s. : fot., mapa, portr.

Akcja sabotażowo-dywerysyjna przeprowadzona w 1942 r. w Poznaniu przez żołnierzy Wielkopolskiego Kierownictwa Związku Odwetu Związku Walki Zbrojnej-Armii Krajowej. Dotyczy także działań III Rzeszy zmierzających do zgermanizowania Kraju Warty

BIBLIOGRAFIA zawartości „Kroniki Miasta Poznania” 1923-2022 : 100 lat „Kronika Miasta Poznania” 1923-2023 / oprac. Danuta Balcerek [i in.]. – Wyd. I. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania, 2023. – 334 s.

Indeks

CMENTARZYSKO wczesnośredniowieczne w Dziekanowicach = Early medieval cemetery at Dziekanowice / red. Jacek Wrześniński; Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. – Lednica ; Dziekanowice : Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2022. – 565 s., [1] k. tabl. złoż. luz. : fot., il., tab., wykr. + 2 płyty CD. – (Biblioteka Studiów Lednickich. Seria B1, Fontes; t. 11)

Płyty CD zawierają katalogi zabytków i plany stanowiska

Bibliografia s. 529-[566]

CZAS nadziei / Dagmara Leszkowicz-Zaluska. – Warszawa : Słowne, 2022. – 318 s. – (Dziewczyna z kamienicy; t. 1)

Akcja powieści toczy się w Pleszewie w okresie I wojny światowej

CZAS wyboru / Dagmara Leszkowicz-Zaluska. – Warszawa : Słowne, 2022. – 365 s. – (Dziewczyna z kamienicy; t. 2)

Akcja powieści toczy się w Pleszewie w latach 30. XX wieku

ELITY gospodarcze Kalisza : proces formowania się burżuazji w latach 1815-1867 / Sławomir Przygodzki; Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych. – Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2022. – 550 s. : fot., il., mapy, portr.

Bibliografia s. 509-542. Indeksy

KARCZMA pod wilkiem : sceniczny tryptyk współczesny na tle myśliwskim / Władysław Janta-Półczyński. – Poznań : na zlecenie ZO PŁ w Poznaniu : [na zlecenie] Dyrekcji Regionalnej Lasów Państwowych w Poznaniu ; Piła : [na zlecenie] Dyrekcji Regionalnej Lasów Państwowych w Pile, 2022. – [8], 81 s.

Akcja dramatu toczy się w Wielkopolsce, na pograniczu polsko-niemieckim
Reprint

KATALOG zbioru sztucznej biżuterii Muzeum Okręgowego w Koninie : [album] / Małgorzata Szuman-Gorczyca. – Konin : [Muzeum Okręgowe w Koninie], 2022. – 106 s. : fot.

Bibliografia s. 106

KIERUNEK krajobraz : Lednicki Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Piotr Basiński [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Miedzichowski Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Alicja Błoszewska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Nadwarciański Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Piotr Basiński [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Park Krajobrazowy Dolina Baryczy : [przewodnik turystyczny] / tekst Łukasz Gładysiak [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Park Krajobrazowy Dolina Kamionki : [przewodnik turystyczny] / tekst Adriana Bogdanowska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Park Krajobrazowy im. gen. Dezyderego Chłapowskiego : [przewodnik turystyczny] / tekst Kamila Budzińska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [8] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Park Krajobrazowy Promno : [przewodnik turystyczny] / tekst Jacek Cieślewicz [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka : [przewodnik turystyczny] / tekst Kamila Budzińska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Powidzki Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Piotr Basiński [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Przemęcki Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Alicja Biłoszewska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobra-

zowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Rogaliński Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Adriana Bogdanowska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [8] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Sierakowski Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Adriana Bogdanowska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Skulski Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Marta Danielewicz [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KIERUNEK krajobraz : Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy : [przewodnik turystyczny] / tekst Kamila Budzińska [i in.]. – Poznań : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, 2022. – 109 s., [4] k. tabl. luz. : fot., il., mapy, portr.

Walory przyrodnicze, kulturowe i historyczne parku

KOBIETY na pomniki! / Paulina Kirschke; red. Mikołaj Kirschke; Fundacja im. Julii Wojkowskiej. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania : Ewerro Sp. z o.o., [2022]. – 67 s. : fot., mapy, portr.

Bibliografia s. 63-64

Sylwetki działaczek z Wielkopolski. Dot. głównie XIX i 1 poł. XX w.

KONARZEWO Czartoryskich : 1925-1941 / wyb. i oprac. tekstów Aleksiej Rogozin, Aleksandra Bellwon; red. Aleksandra Bellwon. – Wyd. I. – Warszawa : Ośrodek Karta, 2022. – 403 s. : fot., portr.

Głównie zbiór listów, zapisków i fotografii rodzinnych

KONIEC srebrnej nitki / Izabela Fietkiewicz-Paszek; [obrazy Jarek Wójcik].
– Tanowo : Zaulek Wydawniczy Pomyłka, 2022. – 67 s. : fot., il., portr.
Sonety poświęcone pisarzom i pisarkom związanym z Kaliszem

KSIĄDZ Tadeusz Kopczyński (1888-1941) / Wojciech Coblewski. – Leszno :
Urząd Miasta Leszna : Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Grochowia-
ka w Lesznie, 2022. – 117 s. : fot., portr. – (Cives Nostris; t. 22)

Część tekstu w postaci faksymiliów

Współwydane z: W pierwszą rocznicę oswobodzenia ziemi leszczyńskiej
(17. stycznia 1921 r.) / Tadeusz Kopczyński

Działacz patriotyczny zamordowany w Dachau, wikariusz w parafii św. Mi-
kołaja w Lesznie oraz organizator i pierwszy proboszcz parafii w Białosiłiwu

LEDNOGÓRA : ludzie, miejsca, wydarzenia / red. Katarzyna Wielgosz. –
Gniezno : Wydawnictwo Gaudentinum, 2022. – 122 s. : fot., mapy, portr.

Bibliografia s. 119-120

Głównie dot. XIX i XX w. Dot. także okolic Lednogóry

MARIO : byłem z wami / autorem fragmentów pamiętnika, wierszy i szki-
ców jest Marcin Szotkiewicz; red. i narracja Zuzanna Czachorek. – Krotoszyn :
Fara Krotoszyn, 2023. – 158 s. : fot., il., portr.

Komendant Hufca ZHP Krotoszyn w latach 2015-2019 (1994-2022)

NOTARIUSZE kaliscy w latach 1808-1951 : [słownik biograficzny] / red.
Aleksy Piasta, Sławomir Przygodzki; Archiwum Państwowe w Kaliszu. – Kalisz :
Archiwum Państwowe w Kaliszu, 2022. – 168 s. : fot., portr.

Bibliografia s. 151-159. Indeks

OBRAZ w pamięci pokoleń : MKS Kania Gostyń 1923-2023 / tekst Stani-
sław Czajka [i in.]. – Gostyń : Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Gostyniu,
2023. – [208] s. : fot., il., portr.

ODBUDOWA kaliskich kamienic po zniszczeniach I wojny światowej : pro-
blem stylu / Mateusz Rabiega. – Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk,
2023. – 126 s. : fot., il., pl.

Bibliografia s. 107-111

ONI mieszkali w naszej okolicy : Franklinów (1914-1939) / Tomasz Grze-
lak; tłum. Maciej Kowalczyk. – Ostrów Wielkopolski : Biblioteka Publiczna im.
Stefana Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim, 2023. – 194 s. : fot., portr.

Bibliografia s. 185-192

PARAFIA Świętego Michała Archanioła w Poznaniu : w 90. rocznicę erygowania / Stanisław Kozłowski, Eugeniusz Guździół, Jarek Sieczkowski. – Wyd. I. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania : Parafia św. Michała Archanioła, 2023. – 166 s. : fot., portr.

PAULA Wężyk (1876-1963) : poetka, która pokochała Śrem / Danuta Płygawko, Ewa Bąk. – Śrem : Biblioteka Publiczna im. Heliodora Święcickiego w Śremie, 2022. – 259 s., [4] s. luz. : fot., portr., err. – (Śrem w Małych Monografiach; t. 9)

Zawiera także wybór wierszy Pauli Wężyk

Bibliografia s. 119-131. Indeksy

POWSTAŃCY wielkopolscy i żołnierze 1918-1919 roku z Pępowa i okolic / Bogusław Janik. – Wyd. I. – Poznań ; Pępowo : Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Aktywności Lokalnej w Pępowie, 2022. – 128 s. : fot., portr. – (Księga Czynu Powstańczego Mieszkańców Pępowa i Okolic; cz. 1)

Bibliografia s. 71-72

POZNAŃ retro czyli Lata 20., lata 30. XX wieku / tekst Dominika Bazaniak, Jan Szymański; rys. Gabriela Jankowiak. – Poznań : Wielkopolskie Muzeum Niepodległości w Poznaniu, 2022. – 30 s. : fot., il., portr.

PRZEWODNIK po kościele pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie / teksty Romualda Bartkowiak, Karolina Rążewska-Golik. – Czarnków : Urząd Miasta Czarnków, 2022. – 124 s. : fot., pl.

SWARZĘDZ wczoraj i dziś : album z okazji 385. rocznicy lokacji miasta = Swarzędz then and now : album commemorating the 385th anniversary of granting the town privileges to Swarzędz = Swarzędz gestern und heute : Album anlässlich des 385-jährigen Jubiläums der Stadt / zespół red. Aurelia Szafran-Bartoszek [i in.]. – Wyd. pierwsze. – Swarzędz : Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, 2023. – 112 s. : fot., mapa, portr.

Bibliografia s. 112

Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim

ŚPIEWNIK kaliski / Arleta Nawrocka-Wysocka, Anna Gałczyńska. – Kalisz : Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu, 2022. – 196 s : nuty

Pieśni tradycyjne ziemi kaliskiej z zapisem nutowym i tekstem

URNENTAL : o wojennych losach gminy Kaźmierz / Sylwia Zagórska. – Kaźmierz : U3W w Kaźmierzu, 2022. – 157 s., [2] k. tabl. : fot., mapy, portr.

W CIENIU swastyki : niemiecka okupacja w Kraju Warty / pod red. Olafa Bergmanna. – Poznań : Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych. Wielkopolski Zarząd Wojewódzki w Poznaniu : Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, 2022. – 374 s. : fot., portr.

WŁADYSŁAW Janta-Połączyński z Redgoszcy (1854-1946) / Tomasz M. Sobalak. – Wyd. I. – Poznań : [Polski Związek Łowiecki. Zarząd Okręgowy w Poznaniu], 2022. – 231 s. : fot., mapy, portr.

Bibliografia s. 226-[232]

Pisarz, społecznik, myśliwy, właściciel majątku Redgoszcz

WOKÓŁ wielkopolskich badań i inicjatyw czechoznawczych / pod red. Józefa Dobosza i Kamili Szymańskiej. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Historii ; Leszno : Muzeum Okręgowe w Lesznie, 2022. – 158 s. : fot., portr.

Bibliografia s. 143-153

Dotyczy ośrodków badań nad Czechami w Wielkopolsce i relacji polsko-czeskich

WSZECHMOCNI / Zofia Urbanowska; adaptacja tekstu oryginalnego z 1892 roku Jacek Wiśniewski. – Wyd. I. – Konin : Firma Księgarska MAWI, [2022]. – 422 s. : il.

Akcja powieści toczy się w Koninie w XIX w.

ZACHOWALIŚMY się jak trzeba... : groby wojenne ofiar komunizmu w województwie wielkopolskim / Bartosz Biegała, Sławomir Józefiak; red. Agnieszka Korcz. – Wyd. I. – Poznań : Wojewoda Wielkopolski, 2023. – 176 s. : fot., mapy, portr.

Bibliografia s. 173-[176]

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(marzec–maj 2023)

Gromadzenie, opracowanie i udostępnianie księgozbioru to oczywiście nadal podstawowe zadania bibliotek publicznych. Jednak dziś pełnią one również funkcje domów kultury, oferując lokalnym społecznościom różnorodne formy spędzania czasu.

Wiele imprez jest organizowanych z myślą o książce i promocji czytelnictwa, ale w kalendarzach bibliotecznych wydarzeń pojawia się coraz więcej takich, które z książką nie mają nic wspólnego. Wszystko po to, by zaspokoić potrzeby mieszkańców, uatrakcyjnić im czas oraz zachęcić do przekroczenia progów biblioteki.

Drugi kwartał roku to czas wiosny. Bibliotekarze przygotowali lekcje biblioteczne, konkursy i warsztaty związane z tą porą roku oraz tradycjami wielkonoconymi. Świątowano m.in.: Międzynarodowy Dzień Pisarzy, Światowy Dzień Poezji, Międzynarodowy Dzień Teatru, Światowy Dzień Wody, Dzień Kobiet, Dzień Matki, Światowy Dzień Ziemi, i Światowy Dzień Pszczół. Niektóre placówki biblioteczne zaangażowały się w „Akcję Żonkile” upamiętniającą 80. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim. Dużo uwagi poświęcono książce, bibliotekom i ich pracownikom w związku ze Światowym Dniem Książki i Praw Autorskich, Dniem Bibliotekarza i Bibliotek oraz Tygodniem Bibliotek, którego tegoroczną edycję ogłoszono pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – BIBLIOTEKA!”. Realizowano m.in. projekty: „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni”, „Mała książka – wielki człowiek”, „Cała Polska czyta dzieciom”, „Blżej Biblioteki (BLISKO)” oraz „KULTURALna Biblioteka”.

Biblioteki to idealne miejsca na wystawy, nie tylko książek, ale i fotografii czy malarstwa. Ma tu miejsce wiele spotkań z ciekawymi ludźmi: pisarzami, historykami, regionalistami, dziennikarzami, podróżnikami oraz różnymi specjalistami – prawnikami, dietetykami, lekarzami, psychologami, logopedami, a nawet behawiorystami zwierzęcymi.

Oprócz Dyskusyjnych Klubów Książki, spotkań czytelniczych i bajkoterapeutycznych odbyło się mnóstwo interesujących kursów i warsztatów rękodzieła, jak: makramy, origami, szydełkowanie, decoupage, scrapbooking, florystyka czy filcowanie. Nie zabrakło zajęć w ruchu – tanecznych i gimnastycznych. Ruch w plenerze zapewniły rajdy rowerowe. W bibliotekach można było poznać tajniki modnego makijażu oraz sporządzania mikstur kosmetycznych; nabyć umiejętności kaligraficznych, mindfulness; uczyć się języków obcych, rysunku

komiksowego lub grafiki projektowej; skorzystać z gier planszowych; zagrać w szachy i warcaby; tworzyć konstrukcje z klocków LEGO lub rozwijać kreatywność z robotami Photon.

Biblioteki publiczne współpracowały również z innymi instytucjami, jak: szkoły, ośrodki wychowawcze, urzędy gminne, angażując się we wspólne przedsięwzięcia, np. festyny rodzinne, jarmarki, konkursy i festiwale.

Oferta wielkopolskich bibliotek publicznych jest bardzo bogata i skierowana zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych czytelników. Niektóre placówki przygotowały specjalny program dla seniorów, osób z niepełnosprawnością oraz uchodźców z Ukrainy.

Poniższy wykaz imprez bibliotecznych opracowano na podstawie materiałów nadesłanych do redakcji „Poradnika Bibliograficzno-Metodycznego”.

Marzec

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- „Ameryka Południowa w 4 miesiące – Brazylia, Argentyna, Urugwaj, Peru, Ekwador” – spotkanie z podróżnikiem Mateuszem Sobierajskim
- „Akademia Młodego Czytelnika” – zajęcia czytelnicze w przedszkolu
- „Mali Czytelnicy” – zajęcia edukacyjno-czytelnicze w żłobku
- „Zajączkowy zawrót głowy” – konkurs dla najmłodszych czytelników

Czempiń (pow. Kościan)

- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki z powieścią „Przekłęci” Joyce’a Carola Oates’a
- „Jaś, Janek, Jan” – zajęcia literacko-plastyczne w oparciu o biografię Jana Brzechwy

Cienin Zaborny (pow. Słupca)

- Spotkanie dzieci z Dawidem Truskoląsem, autorem książki „Kulawa książeczka”
- „Międzynarodowy Dzień Pisarza i Pisarek” – lekcje biblioteczne dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów szkoły podstawowej, poznawanie zawodu i warsztatu pisarza, czytanie wierszy oraz wykonanie zakładki do książki metodą origami
- „Zwiastuny Wiosny” – lekcja biblioteczna dla przedszkolaków, wysłuchanie opowiadania „Wiosna” z książki „Cztery pory roku z Kubusiem Puchatkiem” oraz wiersza „Zwiastuny wiosny” Olgi Adamowicz, udział w zabawie i praca plastyczna
- Wielkanocne warsztaty makramy (także w kwietniu)

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- „Świnie w kosmosie i inne zjawiska. O świniach bardzo kulturalnie” – prelekcja dla dorosłych
- „Wiosna w Bibliotece” – zajęcia piątkowe dla dzieci
- Spotkanie Klubu MAK – manga/anime/komiks (także w kwietniu)
- „Pogadajmy o książce” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego Książki dla dorosłych (także w kwietniu i maju oraz Filia Żydowo)
- „Czytanie na dywanie” – zajęcia dla przedszkolaków (Filia Żydowo, także w maju)
- „Dzień Robala” – zajęcia piątkowe dla dzieci (Filia Żydowo)
- „BookTeen” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego Książki dla młodzieży (Filia Żydowo, także w kwietniu i maju)

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Międzynarodowy Dzień Pisarzy” – zajęcia literackie dla przedszkolaków (Oddział dla Dzieci)
- Ekospotkania autorskie z Bogusiem Janiszewskim (Filia Kucharki i Tursko)
- „Wisława Szymborska i jej wiersze” – zajęcia literackie dla dzieci w ramach Światowego Dnia Poezji (Oddział dla Dzieci)
- „Warsztaty wielkanocnych wianków” – zajęcia kreatywne dla dzieci (Oddział dla Dzieci)
- „Międzynarodowy Dzień Teatru” – przedstawienia teatryku kamishibai (Oddział dla Dzieci)
- „Wielkanoc tuż, tuż” – zajęcia literacko-plastyczne dla uczniów (Filia Kościelna Wieś)
- Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci
 - ~ zajęcia edukacyjno-plastyczne dla przedszkolaków, wykonanie zakładki do książek (Filia Tursko)
 - ~ zajęcia literackie dla przedszkolaków w oparciu o baśń „Brzydkie Kaczuszkę” H.Ch. Andersena (Oddział dla Dzieci)

Gostyń

- „Druga konspiracja w komunistycznej propagandzie” – konferencja popularnonaukowa
- Pracownia Literacka (także w kwietniu i maju)
- Klub Książki Seniora (także w kwietniu i maju)
- Spotkanie autorskie z poetą Markiem Klupsiem
- Klub Książki (także w kwietniu i maju)
- Gostyńska FilMOTEKA
- „Dzień Pisarzy”, „Wiosna” – wystawy
- Teatryk kamishibai (także w kwietniu i maju)

- Warsztaty origami dla najmłodszych (także w maju)
- Klub Mam (także w maju)
- Zajęcia sportowe dla dzieci z Akademią Ruchu ZVINNA

Grodzisk Wielkopolski

- Spotkania autorskie z Łukaszem Wierzbickim, podróżnikiem, autorem książek dla dzieci i młodzieży

Kalisz

- Klub gier planszowych „Cubus” (Filia nr 2, Klub Osiedlowy Serbinów; także w kwietniu i maju)
- Klub gier planszowych „Solaris” (także w kwietniu i maju)
- „Dwory i kościoły, cmentarze i kapliczki...” – spotkanie ze Stanisławem Małyszka
- „Szkoła kaligrafii” (Filia nr 3)
- Zajęcia dla dzieci z Polski i Ukrainy w ramach projektu „Biblioteka dla Wszystkich. Różni. Równi. Ważni” (także w kwietniu i maju):
 - ~ „Cyfrowe Centrum Edukacji” – pomoc w nauce
 - ~ „Polski przy kawie” – spotkania dla dorosłych
 - ~ „Zabawy z photonami”
- Warsztaty szydełkowania (także w kwietniu i maju)
- „Piękna litera” – lekcje kaligrafii dla szkół (we współpracy z Filią nr 3; także w kwietniu i maju)
- „Literackie biuro podróży” – cykl spotkań dla uczniów (Filia nr 6; także w kwietniu i maju)
- „Kropła wody ma znaczenie” – spotkanie z przedszkolakami w ramach obchodów Światowego Dnia Wody (Filia nr 9)
- „Społeczne Archiwum Kaliszan” – spotkanie z Uniwersytetem Trzeciego Wieku prowadzone przez Monikę Sobczak-Waliś
- „Kultura srebrnego wieku” – spotkanie poświęcone artystom seniorom oraz uczestnictwu osób dojrzałych w kulturze
- Dyskusyjny Klub Książki „Dialogi Literackie” – spotkanie z lekturą „Śliski interes” Ryszarda Ćwirleja (Filia nr 4)
- „Społeczne Archiwum Kaliszan” – wystawa plenerowa z okazji roku działalności projektu (także w kwietniu i maju)
- „Wielkopolska Press Photo 2021” – pokonkursowa wystawa WBPICAK
- „Po(d)pisz się jak...” – wystawa (Filia nr 3)
- „Śródmieście w obiektywie” – wystawa fotografii uczniów Technikum TEB Edukacja (Filia nr 4)
- „W krwawym polu srebrne ptaszę... O czym mówią pieśni Powstania Styczniowego” – wystawa (Filia nr 7)

- „Ala ma kota – krótka historia elementarza” – wystawa (Filia nr 5)
- „Czytanie przez oglądanie” – wystawa twórczości polskich ilustratorów książek (Filia nr 9)
- „Polska mniej znana” – wystawa fotograficzna Marcina Galanta (Filia nr 16)
- Działania online (także w kwietniu i maju):
 - ~ „Kaliski podcast historyczny” – audycje z udziałem ekspertów
 - ~ „Z Kalisza do Kamerunu. Śladami Stefana Szolca-Rogozińskiego” – gra (www.zkaliszadokamerunu.pl)
 - ~ „Kaliskie ścieżki w wojnie polsko-bolszewickiej” – aplikacja na smartfon (www.mbp.kalisz.pl)
 - ~ „Śladami Fibigerów” – aplikacja na smartfon oraz gra terenowa (www.mbp.kalisz.pl)
 - ~ „Lektury Michała” – vlog o książkach
 - ~ „Krótka piłka” – vlog poetycki
 - ~ „Obrazem pisane – ilustratorzy naszych książek” – vlog

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Dzień Kobiet i Mężczyzn” – spotkanie członków Stowarzyszenia Rehabilitacyjno-Kulturalnego „Słoneczny Promyk”

Kłecko (pow. Gniezno)

- Biblioteczna lekcja uważności mindfulness dla seniorów
- „Radość i smutek” oraz „Moja tożsamość i przyjaźń” – warsztaty bajkoterapeutyczne dla uczniów szkoły podstawowej: poznawanie emocji, wykonanie „sieci przyjaźni” oraz masek emocji, rzuty „zaczarowaną kostką” oraz udział w zabawie „udawanie”

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- „Powstanie Styczeńowe 1863” – spotkanie warsztatowe adresowane do młodzieży szkół podstawowych, prowadzone przez Grzegorza Skorupskiego
- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Skorupskim – nauczycielem, samorządowcem oraz pisarzem powieści historycznych i kryminałów połączone z obchodami Dnia Mężczyzny
- Warsztaty szydełkowe pod okiem Emilii Kaczmarek – dzierganie ozdób wielkanocnych (Filia Smolice, także w kwietniu)
- „Smaczne poczytajki” – warsztaty dietetyczne dla dzieci w wieku przedszkolnym prowadzone przez dietetyczkę, Paulinę Konkiewicz, w oparciu o przygody bohatera książki „Pucio zostaje kucharzem, czyli o radości z jedzenia”

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- „Co się kryje w kwiatku” – warsztaty dla grup przedszkolnych (także w kwietniu i maju)
- „Portugalski raj – Sintra” – wykład z cyklu „Z historią przy kawie”
- „Do dzieła!” – warsztaty artystyczne (także w maju)
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki z powieścią „Eskorta” Glendona Swarthouta
- Spotkanie z książką Toma Peravala „Wielkie marzenie małego krecika” w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”
- „Literacki Dzień Kobiet” – spotkanie poświęcone literaturze kobiecej
- Lekcje języka polskiego dla Ukraińców
- Klub Trąbka Bombka – zajęcia dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- „Inwestycje w Kościańskich Wodociągach” – wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej

Biblioteka Gminy Kościan zs. w Kielczewie

- „Zamiast maratony bieć, on woli budować piec” – spotkanie z przedszkolakami w oparciu o opowiadanie „Trudny wybór”, zabawy ruchowo-pamięciowe
- „W naszym ogródeczku zrobimy porządki” – wiosenne spotkanie z przedszkolakami
- „Wiosenne kwiaty” – spotkania czytelnicze z uczniami szkoły podstawowej, quizy, wykonanie kwiatowych wieńców
- „Lis Bartłomiej i pisanki” – wielkanocne spotkanie z przedszkolakami
- „Mój koszyczek wielkanocny” – spotkanie z uczniami szkoły podstawowej; omówienie zawartości koszyka wielkanocnego oraz gra „Nakarm kurczaka”
- „O kurczę!” , „Bielutki baranek co ma złote różki, bryka wesoło na łące z rzeżuszeki” oraz „Wielkanocny zajac przez pola pomyka, wiosny jest symbolem – krajobraz rozkwita” – cykle wielkanocnych warsztatów plastycznych dla uczniów szkoły podstawowej (Filia Racot)
- Warsztaty wielkanocne Klubu Seniora „Złota Jesień” z Turwi (Filia Turew)
- „Zajączku przybawaj!”, „Już zajączka czas!” – zajęcia literackie i plastyczne o tematyce wielkanocnej dla „zerówki” i przedszkolaków (Filia Turew)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- Klub Książki – spotkania z okazji Międzynarodowego Dnia Pisarzy i Pisarek oraz Dnia Poezji, czytanie wierszy Aleksandra Fredry – patrona roku 2023

- „Niektórzy lubią poezję” – wieczornica poetycka poświęcona Wisławie Szymborskiej w związku z rokiem poetki, przygotowana z Teatrem Seniora „Radość” i uczniami I klasy LO w Koźminie Wlkp.
- „Najpiękniejsza kartka wielkanocna” – wystawa prac pokonkursowych
- „Sprzeciw młodzieży przeciw wojnie” – wystawa prac uczniów klas I ZSP w Koźminie Wlkp.

Krobia (pow. Gostyń)

- Gry w szachy i warcaby – zajęcia dla dzieci
- Wielkanocne warsztaty z artystką Magdaleną Wojciechowską-Grzymiślowską
- „Z kotem Fryderykiem rowerem przez Europę” – spotkanie z podróżniczką Olą Mae
- Wiosenny pochód przedszkolaków
- „Dzień Kobiet” – koncert
- Zajęcia czytelniczo-plastyczne dla przedszkolaków (Filia Chwałkowo; także w kwietniu i maju)
- „Dzień Przytulania Bibliotekarzy” – zajęcia czytelniczo-plastyczne (Filia Pudliszki)
- „Czytanie na dywanie” – zajęcia czytelnicze dla przedszkolaków (Filia Pudliszki)

Krotoszyn

- „Motywy ulotne” – spotkanie z poezją śpiewaną przy akompaniamencie Oli Kielb-Szawuły
- „Wydział Kryminalny” – spotkanie autorskie z Grzegorzem Skorupskim, autorem kryminałów i książek historycznych
- „Rok Poplątanych” – wernisaż wystawy rękodzieła artystycznego autorstwa członków grupy „Poplątane”
- „Dzień Kobiet” – recital Agnieszki Miter-Pawłowskiej i Marka Olejnika
- „Powstanie Styczniowe 1863” – spotkanie warsztatowe adresowane do młodzieży szkół podstawowych, prowadzone przez Grzegorza Skorupskiego
- „Stres – jak sobie z nim radzić?” – zajęcia z Joanną Rogowską-Sroką z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
- Klub Maluszkowo – spotkania z dziećmi (Oddział dla Dzieci i Młodzieży; także w kwietniu i maju)
- Klub Gier Planszowych z Lemurem (Oddział dla Dzieci i Młodzieży; także w kwietniu i maju)
- „Tropem książek” – spotkania czytelnicze dla przedszkolaków (Oddział dla Dzieci i Młodzieży; także w kwietniu)

- „Paczka Zdrowia – Rozpakuj ją!” – wykłady o zdrowej żywności
- „Afrykańskie przygody” – konkurs czytelniczy na podstawie książki „Afryka Kazika” Łukasza Wierzbickiego (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Najładniejsza kartka wielkanocna” – wystawa prac pokonkursowych autorstwa uczniów szkoły podstawowej (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Młodzieżowy Dyskusyjny Klub Książki – spotkanie z powieścią „Gwiazd naszych wina” Johna Greena (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Jak powstaje książka” – spotkania z przedszkolakami z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich; poznawanie tradycji święta i historii książki (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Marysia i wielkanocne jajka” – spotkanie czytelnicze (Filia Kobierno)
- „Najładniejsza kartka wielkanocna” – konkurs plastyczny (Filia: Orpiszew, Biadki i Benice)
- Pasowanie na czytelnika (Filia Orpiszew)
- „Powstaje książka” – wizyta w drukarni (Filia Orpiszew)
- „Kosz pełen książek” – spotkanie czytelnicze (Filia Chwaliszew)
- „Afrykańskie przygody” – spotkanie czytelnicze z książką „Afryka Kazika” (Filia w Krotoszynie)
- „Dzień Teatru” – teatrzyk kamishibai w przedszkolu (Filia w Krotoszynie)

Lądek (pow. Słupca)

- „Pan Mikołaj Kopernik” – konkurs plastyczny w ramach obchodów Roku Mikołaja Kopernika

Łubowo (pow. Gniezno)

- Warsztaty malarskie – zajęcia plastyczne dla młodzieży i dorosłych (także w kwietniu i maju)
- Taniec z elementami baletu – zajęcia taneczne dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- „Musical” – zajęcia muzyczne dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- „Gimnastyka buzi i języka” – zajęcia profilaktyczne z logopedą dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- „Skakanka Dance” – nauka różnych technik tańca dla dzieci młodszych, starszych i dorosłych
- Joga – zajęcia dla dorosłych (także w kwietniu i maju)
- „Concept Club” – warsztaty kreatywne dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- „Zdrowy kręgosłup” – zajęcia ruchowe z rehabilitantem (także w kwietniu i maju)
- „Aktywny senior” – zajęcia ruchowe dla seniorów (także w kwietniu i maju)
- „Sensowne zabawy” – zajęcia ogólnorozwojowe dla maluszków (także w kwietniu i maju)

- Dyskusyjny Klub Książki (także w kwietniu i maju)
- „Spotkanie z baśnią o kobietach mądrych i przewrotnych” z okazji Dnia Kobiet; rozmowy z Szymonem Góralczykiem z grupy „Karawana Opowieści”
- „Bezpieczeństwo finansowe w sieci” – spotkanie z przedstawicielami Banku Spółdzielczego w Gnieźnie oraz Policji

Mieleszyn (pow. Gniezno)

- Konkurs online z okazji Dnia Kobiet
- „Światowy Dzień Czytania Tolkiena” – zajęcia z uczniami szkoły podstawowej: prezentacja twórczości Tolkiena oraz czytanie wybranych fragmentów książek i sentencji autora
- „Zakodowany Układ Słoneczny” – spotkania z uczniami szkoły podstawowej w związku z Rokiem Mikołaja Kopernika; odkrywanie planet przy pomocy Genibota, tableta i kart 4D

Orchowo (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Dawidem Trzuskolasem – przybliżenie dzieciom problemu niepełnosprawności oraz promocja książki „Kulawa książeczka”
- „Przepis na animację poklatkową” – zajęcia filmowe dla dzieci
- „Muzyczny Dzień Kobiet” – koncert muzyki klubowej połączony z poczęstunkiem dla mieszkańców gminy
- „Jak kochać i mądrze stawiać granice” – warsztaty dla rodziców z Moniką Bekker-Goską

Ostrowite (pow. Słupca)

- „Pokemony i inne stwory” – warsztaty LEGO
- „Chrobotkowe obrazki” – warsztaty wielkanocne, poznawanie ciekawostek przyrodniczych oraz tworzenie obrazków z mchu

Piaski (pow. Gostyń)

- „Dzień Kobiet” – warsztaty makijażu
- Spotkanie autorskie z Panem Poetą w szkole podstawowej (także filie w Bodzewie, Szelejowie)
- „Warsztaty wielkanocne”
- „Tydzień z książką” – wielkanocne poczytajki z przedszkolem
- „Smaczne poczytajki z dietetyczką Pauliną Koncewicz” – spotkanie z przedszkolakami

Pleszew

- Spotkanie z Adamem Wdówką, bohaterem programu telewizyjnego „Down the road. Zespół w trasie” oraz Patrycją Bartoszak – terapeutką wspierającą uczestników projektu

- „Papierowy kącik Dominiki” – warsztaty artystyczne
- 3. spotkanie z Orestesem Kowalskim, pochodzącym z Pleszewa autorem kanału „Everyday Hero” i „Go Vegan! 17 powodów, dla których porzucisz jedzenie mięsa”
- „Konkurs Pięknego Czytania” dla dzieci o zasięgu powiatowym
- „Fotograficzne wspomnienia z tybetańskich podróży” – spotkanie z Izabelą Szendo i Krzysztofem Krupnikiem w ramach „Klubu Podróżnika”

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Prelekcje nt. historii Pogorzeli i okolicznych miejscowości w okresie II wojny światowej w ramach spotkań miłośników starej fotografii (także w kwietniu)

Poniec (pow. Gostyń)

- Warsztaty wielkanocne dla dzieci – ozdabianie jajek
- Warsztaty wielkanocne dla dorosłych – tworzenie stroików

Powidz (pow. Sępca)

- Spotkania z Filharmonią Pomysłów z Poznania dla dzieci z przedszkola i „zerówki” – poznawanie rodzajów muzyki, instrumentów muzycznych oraz repertuarów (także w kwietniu)
- „Spotkania z bajką” dla dzieci z przedszkola i „zerówki” (także w kwietniu i maju)
- „Zwariowane skarpetki” – konkurs rysunkowy na podstawie książki Justyny Bednarek „Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek” oraz wystawa prac konkursowych

Sępca

- „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni”:
 - ~ „Kreatywny Piątek” – zajęcia dla dzieci, m.in.: zagadki; tworzenie markiety ZOO, witraży, kartki wielkanocnej i modelu układu słonecznego; warsztaty z LEGO (także w kwietniu i maju)
 - ~ „Biblioteczny Klub Kodowania i Robotyki” – zajęcia dla dzieci (także w kwietniu i maju)
 - ~ Klub Malucha Kangora – czytanie, zajęcia plastyczne
 - ~ „OSowiłe spotkanie w ramach OSowiłego Tygodnia” – prelekcja i warsztaty dla dzieci, wyjście do Parku Miejskiego w poszukiwaniu słów
 - ~ Klub Malucha „Kangurek” – zajęcia dla dzieci, czytanie, zabawy, m.in. wykonanie figurek z masy solnej (także w kwietniu i maju)
- „KULTURALna Biblioteka” – przedsięwzięcie finansowane z projektu „Kultura bez Barier”:
 - ~ Warsztaty kulinarne dla dzieci z Justyną Bednarek
 - ~ Spotkanie autorskie z Januszem Leonem Wiśniewskim

~ Spotkanie autorskie z Jarosławem Kretem

- „Senior na językach” – nauka języka angielskiego dla seniorów (także w kwietniu i maju)
- „Międzynarodowy Dzień Pisarzy i Pisarek” – warsztaty pisania wierszy dla uczniów szkoły podstawowej prowadzone przez lokalną pisarkę Lidię Prus
- „Bajkowy angielski” – zabawy anglojęzyczne z książką dla dzieci w wieku przedszkolnym w ramach projektu „Bliżej Biblioteki (BLISKO)” (także w kwietniu i maju)
- Biblioteczny Klub Szachowy (także w kwietniu i maju)
- „Kolory wiosny” – warsztaty literackie dla przedszkolaków, wykonanie ilustracji
- „E-senior” – zajęcia z obsługi komputera dla seniorów (także w kwietniu i maju)
- Dyskusyjny Klub Książki – omawianie książki Andrzeja Stasiuka „Wschód”
- „Dzień Wiosny” i „Przyjście wiosny” – warsztaty dla przedszkolaków
- Klub Malucha Smyk – spotkanie z okazji Dnia Pandy Wielkiej, czytanie, zabawy
- „Planszomaniacy” – rozgrywki gier planszowych
- „Wiosenne pejzaże” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego
- „Dzień Tęczy” – głośne czytanie przedszkolakom i warsztaty kreatywne

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Klub Maluszka” i „Śmigielaczek” – zajęcia zabawowo-ruchowe dla najmłodszych (także w kwietniu i maju)
- „Magiczny świat muzyki: trąbka” – warsztaty biblioteczne dla przedszkolaków (także w kwietniu)
- Spotkanie autorskie z reżyserem Januszem Dodotem oraz promocja tomiku wierszy
- Warsztaty kreatywne dla seniorów – zajęcia rękodzieła dla osób 60+ (także w kwietniu i maju)
- „Urwiski”, „Maluszki” i „Klub Malucha” – zajęcia zabawowo-ruchowe dla najmłodszych i ich rodziców (Filia Stare Bojanowo, Czacz i Nietążkowo, także w kwietniu i maju)
- „Zwiastuny wiosny” – warsztaty biblioteczne dla przedszkolaków (Filia Czacz)

Turek

- „Kobiety ze słynnych obrazów” – spotkanie autorskie z Iwoną Kienzler
- „Choroby serca i układu krążenia” – spotkanie z lek. med. Krystianem Karbowym
- „Rehabilitacja potrzeba wieku” – spotkanie z Tomaszem Pieńkowskim

- „Bibliosmyki” i „Bibliozaury” – warsztaty plastyczne dla dzieci (także w kwietniu i maju)
- „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi. Ważni” – zajęcia w ramach projektu edukacyjno-społecznego, integrującego dzieci i młodzież z Polski i Ukrainy poprzez wspólną naukę, zabawę (także w kwietniu i maju)
- Dyskusyjny Klub Książki (także w kwietniu i maju)
- Biblioteczny Klub Filmowy (także w maju)
- „Rocznice literackie” – wystawa (także w kwietniu)
- Warsztaty rękodziela dla dorosłych (także w kwietniu i maju)

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Sobotnie poranki w bibliotece” – cotygodniowe zajęcia dla najmłodszych
- „Czytanie na dywanie” – cykliczne spotkania w przedszkolach

Zagórów (pow. Sępólno)

- „Dzieciaki czytane – wiedzą co jest grane” – zajęcia dla klas zerowych poznające ich z działalnością biblioteki (także w kwietniu)
- „Czytanie dzieciom bajek” – udział w akcji na zaproszenie przedszkola
- Odwiedziny pensjonariuszy Domu Opieki Społecznej
- „Czerwieńcie, zieleńcie się słowa...” – konkurs recytatorski dla uczniów szkół podstawowych Spotkanie sekcji literacko-poetyckiej Uniwersytetu Trzeciego Wieku (także w kwietniu i maju)
- „Pogrążeni w lekturze – zaczytani w chmurze” – cykl spotkań o książkach elektronicznych dla uczniów szkół podstawowych i przedszkolaków
- Zajęcia z robotami Photon w przedszkolu
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki (Filia Trąbczyn; także w kwietniu i maju)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Zajęcia z fizjoterapeutą (także w kwietniu i maju)
- „Profilaktyka zdrowia” – pogadanka dla seniorów prowadzona przez Renatę Drygas (także Filia Baszków)
- Spotkanie z młodzieżą z okazji Dnia Kobiet
- Wielkanocne warsztaty florystyczne (także Filia Baszków)
- Dyskusyjny Klub Książki (także w kwietniu i maju)
- „Jak radzić sobie ze stresem” – spotkanie z psychologiem (Filia Baszków)
- BiblioMALUCH – zajęcia sensoryczne dla dzieci oraz spotkania z psychologiem, logopedą i neurologopedą (także w kwietniu i maju)
- BiblioNITKI – warsztaty szydełkowania (Filia Konarzew; także w kwietniu i maju)
- „Spotkanie (nie tylko) z pajsami” z okazji Dnia Poezji

- „Motylem jestem...” – spotkanie z mieszkańcami Domu Pomocy Społecznej
- „Przytulanie ważna sprawa” – spotkanie w ramach projektu „Nasza Mała Biblioteka”

Zdziechowa (pow. Gniezno)

- Zajęcia w Klubie Seniora we wsi Piekary; wypożyczenia oraz gra w kalambusy
- „Potyczki z ortografią w Gminie Gniezno” – gminny finał konkursu ortograficznego
- Głośne czytanie i warsztaty literacko-plastyczne z udziałem uczniów szkoły podstawowej o tematyce związanej z przedwiośnią
- Prelekcja na temat zdrowia i rehabilitacji dla seniorów
- Wyjazd na Targi Książki do Poznania
- Wiosenne warsztaty biblioteczne dla uczniów szkoły podstawowej; rozpoznawanie gatunków ptaków i praca z książką
- Wyjazd do Kina Helios w Gnieźnie na film pt. „Opiekun”
- Wyjazd uczniów szkoły podstawowej do Parku Etnograficznego w Dziekanowicach i przywitanie wiosny
- Komiksowe warsztaty biblioteczne dla uczniów szkoły podstawowej; czytanie fragmentów opowiadań o uczuciach, pogadanka i tworzenie wesołych komiksów
- „Wybitny gnieźnianin – Józef Kostrzewski” – wykład prof. Andrzeja Prinke z cyklu „Historyczne konfrontacje”
- Warsztaty w Klubie Seniora w Zdziechowie – zajęcia manualne, tworzenie lampionów
- „Wiosna w jesieni życia” – występy artystyczne przedszkolaków i zadania sprawnościowe dla seniorów

K w i e c i e ń

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- „Żonkile 2023” – udział w akcji społeczno-edukacyjnej, upamiętniającej 80. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim

Cienin Zaborny (pow. Słupca)

- „Wielkanocne rymowanie” – konkurs literacki dla uczniów szkół podstawowych
- „Witaj Majowa Jutrzenko” – gminny konkurs recytatorski poświęcony 232. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, skierowany do uczniów szkół podstawowych

- „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich” – spotkanie czytelnicze oraz wykonanie zakładki do książki
- „Przygody Kici Koci” – zajęcia w oparciu o serię książek Anity Głowińskiej, czytanie, pogadanka na temat bezpiecznego poruszania się na rowerze oraz działalności biblioteki

Czempiń (pow. Kościan)

- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki z powieścią „Gruzińskie wino” Katarzyny Pilip

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- „Za dużo marchewek” – zajęcia piątkowe dla dzieci
- „Czytanie przez doświadczenie” Rozczytana Koalicja – spotkanie dla przedszkolaków we współpracy z Biblioteką Publiczną Miasta Gniezna (także Filia w Żydowie)
- „Lekkie jak piórko” – zajęcia dla grup przedszkolnych
- „Wiosna w ogrodzie” oraz „Poznajemy Naszą Ojczyznę” – zajęcia piątkowe dla dzieci (Filia w Żydowie)

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Dzień Bezdomnych Zwierząt” – zajęcia edukacyjno-plastyczne dla przedszkolaków (Oddział dla Dzieci)
- Warsztaty z dietetyczką, Pauliną Konkiewicz dla dzieci z rodzicami (Oddział dla Dzieci) oraz dla seniorów
- Warsztaty tworzenia obrazków z prozdrowotnego mchu chrobotka dla dzieci (Oddział Dla Dzieci, Filia Kościelna Wieś)
- „Dzień Ziemi” – zajęcia edukacyjno-plastyczne dla uczniów „zerówki” (Filia Tursko)
- „O książce i prawach autorskich” – zajęcia edukacyjno-plastyczne dla uczniów szkoły podstawowej (Oddział dla Dzieci)
- „Pani od kołaży – wyimki z biografii Wisławy Szymborskiej” – prelekcja Moniki Sobczak Waliś
- „Co z tymi śmieciami?” – warsztaty z Bajanką i Kicią Kocią (Oddział dla Dzieci, Filia Kościelna Wieś)

Gostyń

- Kurs rysunku komiksowego z Laurą Fornalik
- „Gostyński Internetowy Konkurs Urodzinowy” – konkurs wiedzy o historii miasta
- Spotkanie z Januszem Dodotem – reżyserem teatralnym, scenarzystą, malarzem
- Kurs grafiki projektowej z Anną Teodorczyk

- Spotkanie mam dzieci z niepełnosprawnościami (także w maju)
- „Moje ulubione miejsce w Gostyniu” – konkurs plastyczny

Grodzisk Wielkopolski

- Zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej: spotkanie z Moniką Sawicką – pisarką, autorką książek dla dzieci i powieści obyczajowych dla dorosłych; warsztaty „Ale jaja, czyli zajęć pod palmą” oraz wykład pt. „Aleksander hrabia Fredro – smutny komediopisarz” (Filia Kąkolewo)
- Spotkanie z Wiesławem Kotem – filmoznawcą, krytykiem filmowym, publicystą, autorem książki „Sto najważniejszych scen filmu polskiego” w ramach projektu „Książka na planie”

Kalisz

- Spotkanie z Przemysławem Gołembowskim SP7VC, podróżnikiem i krótkofalowcem
- „Smartfon dla każdego” – nauka obsługi telefonu i bezpieczne korzystanie z dostępnych informacji w ramach zajęć „Bezpieczny senior” przygotowanych przez dzielnicowych (Filia nr 16)
- „Zajączki, pisanki i śmigus-dyngus. O zwyczajach wielkanocnych” – spotkanie przedświąteczne z grupą przedszkolaków (Filia nr 9)
- Dyskusyjny Klub Książki „Dialogi Literackie” – spotkanie z lekturą „Sen o okapi” Mariany Leky (Filia nr 4)
- Wystawa malarstwa Emilii Kuczyńskiej

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Śniadania Wielkanocne” dla członków Stowarzyszenia Rehabilitacyjno-Kulturalnego „Słoneczny Promyk” i osób starszych z terenu gminy w Restauracji Kłeckowianka

Kłeczko (pow. Gniezno)

- „Wspierający Rodzic” – warsztaty dla rodziców prowadzone we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Kłeczku pod hasłem: „Jak zachęcić dziecko do ćwiczeń logopedycznych w domu?”, „Gdy emocje przedszkolaka sięgają zenitu. Skąd się biorą i jak na nie reagować?” (także w maju)
- „Emocjo-bajki – czyli świat dziecięcych emocji” – warsztaty bajkoterapeutyczne dla dzieci (także w maju)
- „Zdrowe odżywianie przy aktywności fizycznej” – warsztaty dietetyczne i spotkanie z dietetyczką Pauliną Konkiewicz
- „Warsztaty recyklingowe z książką” z okazji Światowego Dnia Ziemi: czytanie opowieści o ratowaniu planety, wykonanie zadań detektywistycznych oraz skarbonki-żabki z materiałów recyklingowych
- Pasowanie dzieci przedszkolnych na czytelnika biblioteki

- Warsztaty decoupage dla dorosłych – wykonanie serwetników metodą decoupage

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wielkanocne spotkanie z przedszkolakami – naśladowanie zwierzątek symbolizujących Wielkanoc, rozmowy o potrawach świątecznych i święconych, wysłuchanie wiersza Urszuli Pukały „Legenda o białym baranku” oraz tworzenie koszyczków ze święconką (Filia Smolice)
- „Dzień Książki” – spotkanie z uczniami szkoły podstawowej na temat książki, bibliotek i praw autorskich, oglądanie filmu „Po co istnieją biblioteki” z udziałem dyr. Biblioteki Narodowej oraz tworzenie własnej książki
- Spotkanie z pisarką Danką Braun moderowane przez Dorotę Jagodzińską

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna Kościan

- „Regalia i klejnoty” – wykład dr. Emiliana Prałata z cyklu „Z historią przy kawie”
- „Zadbaj o swoją planetę” – warsztaty
- „Dzień Dobra” – udział w imprezie zorganizowanej przez Caritas; stoisko bookcrossingowe na placu przy Kościańskim Ośrodku Kultury
- „Wacław Taciak – wspomnienie” – wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej prowadzony przez Zdzisława Witkowskiego
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki z publikacją Anny Kamińskiej „Halina. Dziś już nie ma takich kobiet. Opowieść o himalaistce Halinie Kruger-Syrokomskiej”
- Koncert Macieja Tachera
- „O literaturze. Edward Stachura” – spotkanie poświęcone życiu i twórczości Edwarda Stachury
- „Było – Nie ma – Jest” – warsztaty w ramach „Akcji Żonkile”
- Zajęcia warsztatowe dla grup szkolnych o Detektywie Pozytywce

Biblioteka Gminy Kościan zs. w Kielczewie

- „Halo, halo... tu Ptasie radio!” – spotkanie z uczniami szkoły podstawowej w oparciu o „Historię o ptasim władcy” Wojciecha Widłaka oraz wykonanie ptaka-cudaka z kolorowych papierów
- „Światowy Dzień Ziemi” – spotkanie z przedszkolakami z wykorzystaniem opowiadania „Kicia Kocia. Co z tymi śmieciami?” oraz nauka segregowania odpadów
- „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich” – cykl spotkań z przedszkolakami (Filia Racot)

- „Wielkanocny maraton” – zajęcia dla dzieci; łamigłówki, gry planszowe, konkurencje z jajkiem, prace plastyczne (Filia Stary Lubosz)
- „Czas przygotować koszyczek wielkanocny!” – zajęcia plastyczno-literackie o tematyce wielkanocnej dla uczniów szkoły podstawowej (Filia Turew)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- Klub Książki – spotkania z okazji Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci, Dnia Delfina (czytanie książki „To ja delfin” W. Mirzowej) oraz zapoznanie z utworem „Elementarz Patrioty, czyli Kocham Polskę”
- Świąteczno-wiosenne spotkania z przedszkolakami
- „Ziołolecznictwo” – spotkanie Towarzystwa Miłośników Koźmina Wielkopolskiego prowadzone przez prof. Alfreda Błaszczyka z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Krobia (pow. Gostyń)

- „Światowy Dzień Książki” – wizyta przedszkolaków i tworzenie własnej książki
- „4 lata podróży” – spotkanie z podróżnikami, Izą i Piotrem Miklaszewskimi
- „Żonkile” – udział w akcji społeczno-edukacyjnej, upamiętniającej 80. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim
- „Światowy Dzień Ziemi” – spotkanie z przedszkolakami

Krotoszyn

- Spotkanie z pisarką Danką Braun z okazji Dnia Książki i Praw Autorskich
- „Historia i efekty współpracy Szkoły Podstawowej w Biadkach z Wydziałem Archeologii UAM” – spotkanie z archeologami, omówienie wyników projektu, prezentacja książki „Archeologia wspólnotowa – poznając przeszłość, nie zapominając o teraźniejszości”
- „Ja artysta” – wystawa fotografii Julii Ptaszyńskiej
- Klub Konesera Książki – spotkanie miłośników literatury
- Klub „Poplątane” – warsztatowe spotkania rękodzielnicze
- „Czytanie łączy pokolenia” – spotkanie czytelnicze z udziałem osób starszych z Domu Seniora „Senior+” oraz przedszkolaków (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Czarodziejska skrzynka” – spotkania z teatrykiem kamishibai (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Kiermasz wielkanocny, warsztaty tworzenia stroików wielkanocnych oraz podsumowanie konkursu „Najładniejsza kartka wielkanocna” (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Galeria pod Lemurem” – wystawa prac na płótnie Agnieszki Mikołajczyk, uczniicy szkoły podstawowej (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)

- Spotkanie autorskie z Panem Poetą (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Kicia kocia co zasiejemy w ogródku?” – spotkanie czytelnicze (Filia Kobierno)
- „Poezja o wiosnie” – konkurs poetycki (Filie: Orpiszew i Benice)
- „Czytanie uskrzydla” – międzyszkolny konkurs poetycki (Filia Benice)
- „Akcja Żonkile” upamiętniająca powstanie w getcie warszawskim – spotkanie czytelnicze (Filia Benice)
- Spotkania czytelnicze z okazji Dnia Ziemi, Dnia Zdrowia (Filia Chwaliszew)
- Quiz o książkach z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich

Lądek (pow. Słupca)

- Wystawa twórczości i spotkanie autorskie Barbary Supeł
- „Czytanki zapoznawanki” – zajęcia dla przedszkolaków w oparciu o książki Barbary Supeł „Jadzia Pętka nie odda łopatki” oraz „Staś Pętka najlepszy przyjaciel”
- „Ratujmy naszą planetę” – edukacja ekologiczna przedszkolaków z wykorzystaniem książki Marcina Przewoźniaka „Wycieczki Śmieciareczki. Cześć, Śmieciareczko”

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Warsztaty świątecznych pisanek” – praca metodą filcowania, scrapbookingu, krepkowania, ozdabiania sznurem i wstążką
- „Konkurs na najpiękniejszą palmę wielkanocną” organizowany z Urzędem Gminy Łubowo i parafią św. Mikołaja w Łubowie
- „Kiermasz ciast dla Łucji” – akcja charytatywna przygotowana przez Koła Gospodyń Wiejskich
- Eliminacje Gminne do XXVI Wojewódzkiego Festiwalu Piosenki Przedшкоłaków Czerwonak 2023
- „Nasza planeta Ziemia” – warsztaty z okazji Światowego Dnia Ziemi; spotkanie z pracowniczką Nadleśnictwa Czerniejewo – Lasy Państwowe oraz poznawanie tajemnic lasu, zagrożeń i sposobów ratowania Ziemi, prace plastyczne, wspólne sadzenie lipy na terenie biblioteki

Mieleszyn (pow. Gniezno)

- Konkurs online z okazji urodzin J.Ch. Andersena – odgadywanie tytułu baśni Andersena na podstawie ilustracji
- „Namaluj swoje jajko wielkanocne” – konkurs plastyczny
- Aktywne czytanie bajki „Bardzo głodna gąsienica” z udziałem robota i maty do kodowania Photon – spotkanie z przedszkolakami
- Zajęcia z teatrykiem kamishibai i Ozobotem dla uczniów szkoły podstawowej

- „Czytanie przez doświadczenie” – warsztaty dla uczniów szkoły podstawowej z udziałem Biblioteki w Gnieźnie i Bazy Centrum Edukacji Kreatywnej

Orchowo (pow. Słupca)

- Jarmark Wielkanocny – udział w imprezie promującej rękodzielnicтво, specjały kuchni lokalnej oraz talenty wokalne
- Zajęcia czytelniczo-sensoryczne dla dzieci poniżej 3 roku życia oraz ich rodziców i opiekunów
- „Spotkanie z przygodą” – zajęcia biblioteczne dla przedszkolaków
- „Akcja Żonkile” – lekcja historyczna dla uczniów ze szkoły podstawowej
- „Piosenka jest dobra na wszystko” – współorganizacja przeglądu zespołów muzycznych
- Zajęcia teatralne dla dzieci z Markiem Cyrisem, aktorem Teatru Animacji w Poznaniu
- „Jak skutecznie komunikować się ze swoim dzieckiem” – warsztaty dla rodziców

Ostrowite (pow. Słupca)

- „Pachnąca manufaktura” – warsztaty kosmetyczne, tworzenie balsamów i kul do kąpieli

Piaski (pow. Gostyń)

- „Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci” – spotkanie z przedszkolakami
- „Ciocia Jadzia” – spektakl Teatru Fuzja
- „Akcja Żonkile” – prelekcja dyrektora muzeum w Gostyniu
- „Sadzonka za książkę” – akcja z okazji Dnia Ziemi
- „Książka w ciemno” – akcja promująca czytelnicтво

Pleszew

- Wykład o muzeum w Lewkowie i rodzinie Lipskich dr Sylwii Nowickiej – dyrektorki muzeum
- „Efektywne czy efektowne odchudzanie” – wykład dietetyczki Anny Golińskiej
- Wykład dr Magdaleny Debińskiej o migrenie
- Spotkanie z grupą Heavy Rescue SGRT – członkami Sekcji Poszukiwawczo-Ratowniczej OSP Mosina
- Warsztaty z archeofotografii prowadzone przez Mariusza Hertmana
- „Niedziela podróżniczych inspiracji” – stolikowe spotkania z lokalnymi podróżnikami

Powidz (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Przemkiem Kossakowskim, dziennikarzem i podróżnikiem

- „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich” – spotkanie z przedszkolakami, poznawanie funkcjonowania biblioteki, różnych gatunków literatury oraz form książeczek dla dzieci
- Spotkanie z Panem Poetą, autorem rymowanych książek dla dzieci – słuchanie fragmentu książki, zajęcia z szumiącymi balonami, kolorowe przebieranki i latające komety
- „Historia siłą Ziemi Powidzkiej” – konferencja popularnonaukowa (współorganizacja wraz z Urzędem Gminy i Domem Kultury)

Słupca

- „Warsztaty wielkanocne” – zajęcia dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szolno-Wychowawczego, wykonanie koszyczków wielkanocnych metodą origami
- Wielki Konkurs Fotograficzny „Cztery Pory Roku” Słupецkiej Organizacji Turystycznej – wystawa prac konkursowych (także w maju)
- „Z bajką na ustach” – inicjatywa w ramach projektu „Blżej Biblioteki (BLISKO)” (także w maju)
- „Ogarnij to. Kompetencje cyfrowe w czasach przełomu” – zajęcia informacyjne dla uczniów szkoły podstawowej
- 80. rocznica wybuchu powstania w getcie warszawskim – udział w „Akcji Żonkile”, warsztaty dla uczniów szkół podstawowych, wręczanie papierowych żonkili w przestrzeni miejskiej i w bibliotece
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – omawianie powieści Jacka Dehnela „Lala”
- Klub Malucha Smyk – zajęcia z książką z okazji Światowego Dnia Książki, zabawy sensoryczne
- Klub Wiedzy „Gimnastyka umysłu dla seniorów” (także w maju)
- „KULTURALna Biblioteka” przedsięwzięcie finansowane z projektu „Kultura bez Barier”: spotkanie autorskie i warsztaty ilustratorskie z Joanną Rusinek
- „Biblioteka dla wszystkich. Różni. Równi”:
 - ~ Kreatywny Piątek zajęcia dla dzieci, m.in. wykonanie własnej książki dotykowej, styropianowych kaktusów, spotkanie z okazji Dnia Harry’ego Pottera
 - ~ Lekcje języka polskiego dla Ukraińców (także w maju)
- Tydzień Bibliotek pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka”:
 - ~ Dzień Bibliotekarza i Bibliotek – wizyta studyjna bibliotekarzy z bibliotek powiatu słupецkiego w Gminnej Bibliotece Publicznej im. Czesława Chruszczewskiego w Mieścisku
 - ~ „Moja ulubiona książka z dzieciństwa” – wywiad z Katarzyną Rybicką, radną miejską podczas spotkania z przedszkolakami

- ~ „Edu skrzynka – recykling” – warsztaty czerpania papieru
- ~ Uhonorowanie Najaktywniejszych Czytelników Roku 2022
- ~ Warsztaty wokół Kici Koci z Bajanką

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Żonkile dla powstania” – akcja upamiętniająca powstanie w getcie warszawskim
- Wystawa dziecięcych prac – kolorowanki z Instytutu Książki w ramach projektu „Mała książka, wielki człowiek”

Turek

- „Prawo mieszkaniowe i prawo spadkowe” – spotkanie z Markiem Staweckim
- „Rehabilitacja w onkologii” – spotkanie z Tomaszem Pieńkowskim
- Spotkanie z Alexem Dancygiem, Żydem polskiego pochodzenia, mieszkającym w Izraelu
- Wiosenny Rajd Rowerowy
- Ogólnopolski Festiwal Animacji O!PLA

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Wesołe pisanki” – konkurs plastyczny dla dzieci
- „Biblio-mem” – konkurs dla uczniów szkół podstawowych, związany z książką i biblioteką
- „Gdzieś w nas błyszczą gwiazdy poezji” – IV Międzypowiatowy Konkurs Poezji Śpiewanej i Piosenki Poetyckiej organizowany we współpracy ze Szkołą Podstawową nr 1 w Witkowie

Zagórów (pow. Słupca)

- „Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej” – zajęcia dla młodzieży szkolnej
- Udział w „Akcji Żonkile” – projekcja filmu o Marku Edelmanie, przemarsz ulicami z żółtymi żonkilami i wręczanie ich przechodniom
- „Światowy Dzień Książki” – wręczanie papierowych czerwonych róż czytelnikom odwiedzających bibliotekę
- Zajęcia z puzzlami historycznymi dla uczniów dotyczące czwartego rozbioru Polski

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Mistrz Pięknego Czytania 2023” – konkurs (Filia Baszków)
- „Jajko czy kura?” – spotkanie w ramach projektu „Nasza Mała Biblioteka”
- „Sekretne życie pszczół” – zajęcia edukacyjne z przedszkolakami
- „Miód przysmak dzieci i niedźwiadków” – zajęcia edukacyjne dla przedszkolaków (Filia Baszków)

- „Spotkanie (nie tylko) z pasjami” – prelekcja Kamilli Zając, dietetyczki klinicznej
- „Młodzi, zdolni i... ze Zdun” – spotkanie ze skrzypaczką Magdaleną Morawską

Zdziechowa (pow. Gniezno)

- Warsztaty plastyczne dla dzieci ze szkoły podstawowej; tworzenie lampionów przy pomocy książek „Historyczne konfrontacje” – wykłady: „Pierwsza polska wyprawa na Karaiby” Piotra Maszkowskiego, „Tu spoczywa Hubal” Dariusza Szymanowskiego oraz prelekcja „Jedwabne” Marcina Sochonia i Dariusza Szymanowskiego
- „Nasze dzieci kreatywne. Wiosna farbą malowana” – warsztaty plastyczne dla uczniów
- Wycieczka do Kórnik – zwiedzanie zamku i arboretum

M a j

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- „Tydzień Bibliotek 2023” – udział w ogólnopolskiej akcji: lekcje biblioteczne, spotkania, wystawy
- Spotkanie autorskie z Bajanką – Moniką Skikiewicz
- „156 000 km przez 100 krajów na rowerze” – spotkanie z podróżnikiem Maciejem Grzymisławskim
- „Najaktywniejszy czytelnik roku” – rozstrzygnięcie konkursu

Czempiń (pow. Kościan)

- „Bajka o Wiśle” – zajęcia dla uczniów z teatrykiem kamishibai
- Warsztaty decoupage – zdobienie zakładki do książki
- „Poszukiwanie zaginionego hasła Tygodnia Bibliotek” – gra kryminalna
- Dyskusyjny Klub Książki – omówienie publikacji „Ile kosztuje żona?” Violetty Rymszewicz
- Spotkanie z podróżniczką Olą Mae

Cienin Zaborny (pow. Sępca)

- „Cała Gmina Czyta Dzieciom” – akcja w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, czytanie dzieciom bajek przez zaproszonych gości
- Warsztaty LEGO
- Warsztaty z robotyki Bricks 4 Kidz w oparciu o innowacyjne programy
- Spotkanie autorskie z Dawidem Trzuskolasem oraz Joanną Perlińską, autorką książki „#RudaRządzi!” (Filia Młodojowo)

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia dla grup przedszkolnych z wykorzystaniem książki Anny Llenas „Kolorowy potwór” w ramach Tygodnia Bibliotek
- „Planszówki w Bibliotece” – spotkanie dla młodzieży
- Spotkanie bibliotecznego Klubu Malucha MOLIKI dla dzieci najmłodszych
- „Wyklejanki Szymborskiej” – zajęcia kreatywne dla młodzieży i dorosłych w ramach Tygodnia Bibliotek (Filia Żydowo)

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka” – Tydzień Bibliotek w gołuchowskiej Książnicy:
 - ~ „Cztery pory roku” – ekologiczne spektakle teatralne dla dzieci (Filia Kucharki i Tursko)
 - ~ „Co można robić w bibliotece?” – zajęcia edukacyjno-plastyczne (Oddział dla Dzieci, Filia Tursko)
 - ~ Warsztaty z robotyki, z wykorzystaniem programowalnych kostek LEGO (Filia Kościelna Wieś)
 - ~ „Rowerem przez Gminę” – rajd rowerowy, wspólne czytanie na polanie książki dla dzieci B. Kosmowskiej „Fred, psi ekopatrol”, bookcrossing, zabawy ekologiczne, kalambury, krzyżówki, rebusy, zagadki, quizy, konkursy z nagrodami, występ dzieci ze Szkoły Podstawowej w Kucharach, prezentacja starych rowerów, prelekcja na temat ekologicznych pojazdów prowadzona przez grupę kolekcjonerów „Stare Rowery Poznań”, konkurs jazdy na rowerze, zmagania na rowerkach biegowych, wymiana sadzonek i odnóżek roślin (przy współpracy m.in. GCK „Zamek”)
- „Wojciech Jagielski na szlaku” – spotkanie autorskie z dziennikarzem, Wojciechem Jagielskim, moderowane przez Monikę Sobczak-Waliś

Gostyń

- „Tydzień Bibliotek”:
 - ~ warsztaty komiksowe, malarskie i origami
 - ~ wystawa prac malarskich podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy w Gostyniu
 - ~ bookcrossing na Rynku
 - ~ spacer śladami bohatera literackiego z historykiem i pisarzem Grzegorzem Skorupskim
 - ~ dzień z nowoczesnymi technologiami w Mediatece
 - ~ konkursy na najlepszą biblioteczkę oraz na najlepsze kocie przebranie
 - ~ dzień z planszówkami

- ~ casting do filmu
- ~ wykład przedstawiciela stowarzyszenia NOE
- „Wiem więcej o ziemi gostyńskiej” – konkurs dla szkół
- Zajęcia z grafiki projektowej w ramach projektu „Akademia Pożytecznej Rozrywki”
- Biblioteczne spotkanie z seniorami z Dziennego Domu Senior Plus
- Spotkanie z historykiem i pisarzem Grzegorzem Skorupskim
- „Bajkowe poranki” – seanse filmowe w bibliotecznym kinie
- „Moje ulubione miejsce w Gostyniu” – wystawa pokonkursowa

Grodzisk Wielkopolski

- Spotkanie z Joanną Bator, pisarką, laureatką wielu prestiżowych nagród literackich w ramach projektu „Książka na planie”

Kalisz

- „Gloria Victis” – lekcje o powstaniu styczniowym w ramach programu „Powstanie Styczniowe 1863-1864” oraz warsztaty tworzenia gry terenowej
- „B jak BIBLIOTEKA” – spotkanie z uczniami szkoły podstawowej (Filia nr 9)
- „Śmiecimy... i co dalej” – obchody „Dnia bez Śmiecenia” z przedszkolakami (Filia nr 9)
- Spotkanie z Jackiem Kałuckim i promocja jego książki „Sekrety zza kulis” prowadzone przez Roberta Kucińskiego, wydarzenie towarzyszące 63. Kaliskim Spotkaniom Teatralnym (Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu)
- Spotkanie autorskie z Januszem Taranienką – poetą, redaktorem i krytykiem literackim, prowadzone przez Izabelę Fietkiewicz-Paszek
- Spotkanie dawnych mieszkańców pałacyku
- Dyskusyjny Klub Książki „Dialogi Literackie” – spotkanie z lekturą „Wśród mangowych drzew” Madhur Jaffrey (Filia nr 4)
- „Księga Twarzy Bibliotekarzy” – wystawa plenerowa przy IV LO
- „Kto się urodził Polakiem, ten musi być patriotą. Aleksandra Piłsudska 1882-1963” – wystawa (Filia nr 6)
- „Wojaże książki” – wystawa prac Wioletty Filipowskiej
- „Kalisz wielu kultur” (Filia nr 4)
- „Historia mojej rodziny” – prace dzieci ze Szkoły Podstawowej z Kosmowa i Morawina (Filia nr 5)
- „Muzyk jest władcą: wszak rzesza go słucha (Deotyma „Do Stanisława Moniuszki”)” – wystawa (Filia nr 16)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Folklor Sąsiadów na rzecz walczącej Ukrainy” – organizacja koncertu charytatywnego
- „Ziemia kiszkowa wczoraj i dziś” – spotkanie promujące publikację w ramach projektu „Promowanie walorów historycznych i kulturowych Gminy Kiszkowo i Programu Operacyjnego „Rybnictwo i Morze”
- „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka!” – wizyty przedszkolaków w bibliotece w ramach XX Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek

Kłecko (pow. Gniezno)

- VII Maraton Biblioteczny organizowany z okazji XX Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka”:
 - ~ „Zdrowe odżywianie dla seniorów” – warsztaty dietetyczne z dietetyczką Pauliną Konkiewicz
 - ~ „O rybaku i złotej rybce” – przedstawienie dla dzieci w wykonaniu Teatru Cieni „Latarenka”
 - ~ Lekcja biblioteczna dla uczniów szkoły podstawowej: zapoznanie z księgozbiorem, funkcjonowaniem biblioteki, wykonanie kodu QR biblioteki oraz pasowanie na czytelników
- Warsztaty biżuteryjne dla dzieci i młodzieży; zdobienie drewnianych kolczyków metodą decoupage
- „Zakładka do książki” – konkurs plastyczny
- Warsztaty literackie oraz plastyczne dla dzieci ze żłobka z wykorzystaniem baśni „Jaś i Małgosia”
- „Wiosenne warsztaty z LEGO” – zajęcia dla dzieci; budowanie konstrukcji i pojazdów z klocków
- Kiermasz Książki z okazji Dnia Dziecka

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Zajęcia biblioteczne dla uczniów szkoły podstawowej w ramach Tygodnia Bibliotek – poznawanie procesu powstawania książki, oglądanie finalnego etapu druku na filmie Wydawnictwa Psychoskok, rozmowy o korzyściach płynących z czytania oraz tworzenie własnej książki
- „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka” – konkurs fotograficzny
- Spotkanie uczniów z pisarką i dziennikarką Karoliną Binek (Filia Smolice)
- Warsztaty szydełkowe – wykonanie torby ze sznurka bawełnianego (Filia Smolice)
- „Słodka promocja biblioteki” – akcja propagująca bibliotekę oraz patronów roku 2023, częstowanie mieszkańców cukierkami wraz z literackimi wignetkami

- „Zdrowy Talerz” – spotkanie uczniów szkoły podstawowej z dietetykiem rodzinnym Pauliną Konkiewicz, budowa „żywego” talerza zdrowego żywienia, poznawanie zasad odżywiania poprzez zabawę w „Gorącego ziemniaka” (Filia Smolice)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki z literaturą kobiet i o kobietach
- „Bałkańska poezja ludowa” – wykład dr. Emiliana Prałata w cyklu „Z historią przy kawie”
- „150 lat kościańskiego pszczelarstwa” – wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej wygłoszony przez Zdzisława Mejsaka
- „Fletnia Pani. Wielkopolska kontra reszta świata” – warsztaty dla dzieci
- „O literaturze. Hłasko i Osiecka” – spotkanie poświęcone życiu i twórczości autorów
- Spotkanie z Oliwią Ciesielską, autorką powieści „Dom Słonia I”
- „Jak rozmawiać z psem?” – spotkanie z Sylwią Zeh-Waligórą, behawiorystką
- „Dziedzictwo mojego miasta” – spotkania w ramach projektu związanego z edukacją regionalną
- Akcja bookcrossingowa przygotowana w ramach Tygodnia Bibliotek

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan zs. w Kielczewie

- Spotkania z przedszkolakami w oparciu o historie „Franklin i książka z biblioteki” oraz „Kicia Kocia w kosmosie”; łamigłówki oraz prace plastyczne: wykonanie zakładki do książki i ufoludka z materiałów papierniczych
- „Ona mi pierwsza pokazała księżyc...” – spotkanie z przedszkolakami z okazji Dnia Matki z wykorzystaniem bajki „Franklin mówi Kocham cię” oraz wykonanie bukietów z papierowych tulipanów dla mam
- Tydzień Bibliotek:
 - ~ „Biedroneczki są w kropeczki” – wiosenne spotkania z przedszkolakami (Filia Racot)
 - ~ „O alfabecie w bibliotece!” – lekcja biblioteczna dla uczniów szkoły podstawowej (Filia Stary Lubosz)
 - ~ Pasowanie na czytelnika uczniów klas pierwszych szkoły podstawowej (Filia Stary Lubosz)
 - ~ „Od pomysłu do Czytelnika... – czyli ile książka musi przejść” – zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej na temat powstawania książek i pracy bibliotekarza (Filia Turew)
- „Światowy Dzień Pszczół” – spotkanie z przedszkolakami; czytanie opowiadania „Pracowite pszczołki”, poznawanie pracy pszczelarza, funkcjo-

nowania pasieki oraz sposobu, w jaki powstaje miód; wykonanie pszczołki z papierowego talerzyka, kolorowanki oraz zabawy ruchowe przed budynkiem biblioteki (Filia Widziszewo)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Fredro tęczę malowany” – konkurs plastyczny z okazji 320. rocznicy urodzin Aleksandra Fredry oraz wystawa prac
- „Mikołajek – kto to taki?” – gminny konkurs czytelniczy dla uczniów szkoły podstawowej
- „Biblioteka skarbnica bajek” – spotkanie dla przedszkolaków
- Tydzień Bibliotek „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka” – spotkanie Klubu Książki oraz warsztaty decoupage (Filia Stara Obra)
- „Światowy Dzień Pszczół” – zajęcia dla przedszkolaków
- „Jak budować świadomość prawną rodziców?” – spotkanie z sędzią Anną Marią Wesołowską
- Spotkanie Klubu Książki z okazji Dnia Matki – wspólne czytanie opowiadania z książki Renaty Piątkowskiej „Po prostu mama”
- „Dzieje muzealnictwa w Koźminie” – XXVI edycja konkursu Wiedzy o Ziemi Koźmińskiej organizowanego przy współpracy z Towarzystwem Miłośników Koźmina Wielkopolskiego

Krobia (pow. Gostyń)

- „Tydzień Bibliotek” – warsztaty malowania toreb oraz rzeźbienia w masie solnej dla podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy w Krobi
- Spotkanie leśniczego z uczniami szkoły podstawowej
- Spotkanie z podróżnikiem Marcinem Gabrukiem
- „Dzień Matki” – zajęcia dla dzieci, wykonanie laurek dla mam
- Gminny Konkurs Recytatorski
- Promocja książki Kariny Szymankiewicz pt. „Kuba i Agatka na tropie keczupy”
- „Self Care Day z Przyjaciółką”
- „Happening biblioteczny” – przemarsz przedszkolaków oraz dzieci i opiekunów z Zespołu Rewalidacyjno-Wychowawczego Zespołu Szkół w Brzeziu z hasłami zachęcającymi mieszkańców do korzystania ze zbiorów biblioteki (Filia w Chwałkowie)

Krotoszyn

- Tydzień Bibliotek „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka”:
 - ~ spotkanie autorskie z Edytą Świętek oraz wręczenie dyplomów „Czytelnik na medal”
 - ~ „Kolory nadziei” – wernisaż prac ks. Michała Ostafińskiego

- ~ „Międzypokoleniowe warsztaty plastyczne scrapbooking” prowadzone przez Kamilę Żaruk
- „Powiatowy Dzień Bibliotekarza” – wyjazd studyjny bibliotekarzy, czytelników i sympatyków biblioteki do Rogalina i Kórnika
- „Z plecakiem i namiotem od Morza Barentsa do Grenlandzkiego” – spotkanie z podróżnikiem Adamem Włodarczykiem w ramach cyklu „Klub Po-
dróżnika Arkady”
- „Piosenki sercem śpiewane – dla Matki, dla Ojca, dla Ciebie” – koncert zespołu Jarry Band Mira&Roma
- „Odjazdowy Bibliotekarz” – X Rajd Rowerowy na trasie Krotoszyn-Orpiszew
- „Spotkanie z baśniami” – spotkanie prowadzone przez Mateusza Świstaka i uhonorowanie „Czytelnika na medal” (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Galeria pod Lemurem” – wystawa prac plastycznych dzieci inspirowanych twórczością Jerzego Nowosielskiego (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Jak dobrze znasz księgozbiór biblioteki?” – konkurs (Filia Chwaliszew)
- „Wspólna praca = świetna zabawa” – spotkania czytelnicze (Filia Chwaliszew)
- Festyn rodzinny – współudział w organizacji szkolnej imprezy (Filia Chwaliszew)
- „Tydzień Bibliotek” – spotkania czytelnicze (Filia Benice)
- „Biblioteka i książki” – czytanie bajek, pogadanka o książkach i bibliotece (Filia Krotoszyn)
- „Wiersze Wisławy Szymborskiej” – konkurs recytatorski (Filia Krotoszyn)
- „Praca bibliotekarza i zachowanie w bibliotece” – spotkanie czytelnicze (Filia Biadki)
- „Kicia Kocia w bibliotece” – spotkanie czytelnicze z przedszkolakami (Filia Kobierno)

Lądek (pow. Słupca)

- Tydzień Bibliotek 2023:
 - ~ rozstrzygnięcie konkursów bibliotecznych
 - ~ zwiedzanie biblioteki przez przedszkolaków, rozmowy o pracy bibliotekarza, czytanie książki M. Oklejak i Z. Staneckiej „Basia i biblioteka”, prezentacja opowiadania A. Głowińskiej „Kicia Kocia w bibliotece” oraz konkursy o tematyce bibliotecznej

Łubowo (pow. Gniezno)

- Uroczyste obchody Narodowego Święta Konstytucji 3 Maja – Msza Święta w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Łubowie, uroczystości w Bibliotece Publicznej i Centrum Kultury Gminy Łubowo, widowisko patriotyczne „Opowiedz nam moja Ojczyzno...” przygotowane przez

- uczniów i nauczycieli Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Owieczkach, tradycyjnie spotkanie z mieszkańcami na zaproszenie wójta
- XX Ogólnopolski Tydzień Bibliotek pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka!”:
 - ~ „Patroni roku 2023” – wystawa
 - ~ „Okładka książki” – wystawa plastyczna
 - ~ „Fredro w powiedzeniach” – lekcja biblioteczna dla uczniów szkoły podstawowej
 - ~ „Elfowa wioska” – lekcja biblioteczna dla seniorów
 - ~ Konkurs wiedzy o Bibliotece Publicznej i Centrum Kultury
 - ~ „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka” – prezentacja filmu o bibliotece widzianej oczami dzieci z grupy Concept Club
 - ~ Rajd rowerowy nad jeziorem Lednica zorganizowany przez sekcję rowerową działającą przy BPiCK
 - ~ Spotkanie z Agnieszką Gadzińską, autorką książek dla dzieci
 - Niecodzienny koncert „Dwóch Pokoleń – Dla Mamy i Taty” w wykonaniu dzieci z sekcji BPiCK oraz zaprzyjaźnionego zespołu „The Braders” ze Środowiskowego Domu Samopomocy „Dom Anki” w Gnieźnie
 - XXVII Lednicka Wiosna Poetycka – finał konkursu o Koronę Wierzbową, Turniej Jednego Wiersza, Mój Pierwszy Wiersz
 - „Dzień Dziecka z klockami LEGO” – darmowe zajęcia z cyklu „Buduję i Wiem” oraz „Robotyka dla Juniora” przeprowadzone przez Zespół Bricks 4 Kidz Gniezno

Mieleszyn (pow. Gniezno)

- Tydzień Bibliotek:
 - ~ Książkowe bingo dla odwiedzających bibliotekę
 - ~ Spotkanie w bibliotece z przedszkolakami na temat powstawania i obiegu książki
- Teatrzyk kamishibai i rozmowy o książce – zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej
- Konkurs online z okazji Dnia Matki
- Lekcja biblioteczna dla niepełnosprawnych intelektualnie z Domu Pomocy Społecznej Dzieci i Młodzieży w Łopiennie

Niechanowo (pow. Gniezno)

- Odwiedziny u przedszkolaków w ramach Tygodnia Bibliotek – praca z „Książką bez obrazków”, „Książką pełną dźwięków” oraz bajką „Rycerz Stopa” z serii „Pachnące opowieści”
- Spotkanie z Olą Mae, podróżniczką, która przemierzyła 15 tys. km na rowerze

- „Postać inspirowana mangą lub anime” – konkurs plastyczny
- „Dyzio na drodze” – przedstawienia profilaktyczno-edukacyjne Studia Teatralnego „HERBI” dla uczniów szkoły podstawowej w ramach Tygodnia Bibliotek
- „Rodzinny dramat” – spektakl profilaktyczno-edukacyjny w wykonaniu Teatru „Kurtyna” poświęcony problemowi alkoholizmu, adresowany do uczniów szkoły podstawowej
- XV edycja konkursu: „Zostań mistrzem ortografii” – finał konkursu o Pióro Wójta Gminy Niechanowo; dyktando poświęcone postaci Mikołaja Kopernika

Orchowo (pow. Słupca)

- „Różne oblicza książek” – wizyta w przedszkolu
- Zajęcia z szydełkowania dla dzieci
- „Jak skutecznie wychowywać” – warsztaty dla rodziców
- „Dzień Matki” – spotkanie poetycko-muzyczne dla mieszkańców gminy (współorganizacja z Klubem Seniora „Złota Jesień”)

Ostrowite (pow. Słupca)

- Warsztaty decoupage – zajęcia dla dzieci, ozdabianie drewnianych szkatulek dla mam

Pępowo (pow. Gostyń)

- „Tydzień Bibliotek”:
 - ~ słodkości dla czytelników
 - ~ zajęcia plastyczne dla dzieci
 - ~ spektakl teatralny „Na tropie afery – gdzie podziały się litery”, spotkanie z Klubem Senior+ i fotografem oraz rozstrzygnięcie konkursu fotograficznego

Piaski (pow. Gostyń)

- „Tydzień Bibliotek”:
 - ~ Bibliobus w szkołach podstawowych
 - ~ „Gramy i czytamy” – lekcja muzyczno-biblioteczna
 - ~ „Star Wars” – spotkanie z Karoliną Czemplik
 - ~ Bookcrossing na rynku w Piaskach
 - ~ Szkolne warsztaty detektywistyczne z Lasseem i Mają – bohaterami serii książek wydawnictwa Zakamarki
 - ~ Spotkanie z pisarzem Przemysławem Pawlakiem
 - ~ „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka” – rozstrzygnięcie konkursu

- „Serce dla matki za kwiatki” – akcja promująca czytelnictwo w związku z Dniem Matki, czyli serce z piernika za wypożyczoną książkę i wykonanie kwiatka w dowolnej technice plastycznej

Pleszew

- Spotkanie z pisarką Joanną Jax
- „Dzień Harrego Pottera” – konkursy, pokazy, wykłady, turniej wiedzy związane z cyklem powieści J.K. Rowling
- Recital Katarzyny Pakosińskiej
- „Przyrodniczy warsztat o żubrze Pomponiku” – zajęcia dla dzieci z Bajanką, animatorką i pisarką
- „Fredro na nowo” – konkurs recytatorski dla młodzieży
- Spotkanie autorskie z Marcinem Walczakiem – pisarzem thrillerów kryminalnych
- Spotkanie z Anną Mularczyk-Meyer – propagatorką minimalizmu
- Spotkanie z Łukaszem Wierzbickim – autorem książek dla dzieci

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Spotkanie z podróżnikiem Mateuszem Sobierajskim – prelekcja o Ameryce Południowej
- Warsztaty z Bajanką z wykorzystaniem książki „Listy od Feliksa” Annette Langen i Constanzy Drooop

Poniec (pow. Gostyń)

- „Tydzień Bibliotek”:
 - ~ zajęcia kreatywne dla dzieci (rysowanki do czytanki)
 - ~ warsztaty plastyczne, tworzenie książki o sobie
 - ~ spotkanie autorskie dla dorosłych

Słupca

- „KULTURALna Biblioteka” przedsięwzięcie finansowane z projektu „Kultura bez Barrier”:
 - ~ Spotkanie motywacyjne z Janem Melą
 - ~ Recital poetycko-muzyczny „Animus – serce moje” Piotra Pilarskiego
 - ~ Warsztaty literacko-plastyczne z Roksaną Jędrzejewską-Wróbel
 - ~ Spotkanie z Mikołajem Reyem
 - ~ Spotkanie z Agnieszką Cegielską
 - ~ Spotkanie autorskie oraz warsztaty kucharskie z Marzeną Żurek
 - ~ Spotkanie z Ewą Woydyłło Osiatyńską
 - ~ Spotkanie autorskie oraz warsztaty literacko-muzyczne z Marzeną Żurek
- „Blżej Biblioteki (BLISKO)”:
 - ~ „Książka szyta na miarę” – warsztaty, m.in. szycia zakładek

~ Warsztaty dla młodzieży z tworzenia gry planszowej

- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – omawianie publikacji Ingi Iwaśiów „Jak poradzić sobie w życiu ze sporym bagażem trudnych doświadczeń wojennych”

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Warsztaty dla dzieci pod kierunkiem pisarki Elizy Piotrowskiej
- „Naszynik pamięci” – przedstawienie Teatru Kokon z Krakowa
- „Strefa bałaganu” – warsztaty dla dzieci Katarzyny Georgiou
- „Patroni roku 2023 – Mikołaj Kopernik” – wystawa

Śmigiel (pow. Kościan)

- XX Ogólnopolski Tydzień Bibliotek połączony z obchodami jubileuszu 75-lecia istnienia MBP w Śmiglu
- Wystawa starych zdjęć biblioteki we współpracy z Muzeum Regionalnym im. dr. H. Florkowskiego w Kościanie oraz Kurkowym Bractwem Strzeleckim w Śmiglu
- Gminny Konkurs Pięknego Czytania dla klas II szkół podstawowych
- Spotkanie autorskie z Piotrem Bojarskim, autorem książki „Coraz ciemniej w Wartheland”
- „W krainie baśni i bajek” – XVIII edycja imprezy edukacyjno-integracyjnej; bajkowy korowód (współpraca Filii: Stare Bojanowo, Czacz i Nietążkowo)
- Konkurs plastyczny dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz klas nauczania początkowego (współpraca Filii: Stare Bojanowo, Czacz i Nietążkowo)
- Spotkanie autorskie z Aldoną Wleklak i promocja III tomu „Sagi Niewoli”, w ramach Dni Śmigla
- „Od jajeczka do motyla – cykl życia motyla” – warsztaty biblioteczne dla przedszkolaków (Filia Czacz)

Turek

- „Muzyka łączy pokolenia” – spotkanie ze Zbigniewem Osadą

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Kochamy Bajki” – konkurs plastyczny dla przedszkolaków

Zagórz (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Michałem Rusinkiem
- „Dzieciaki czytane – wiedzą co jest grane” – zajęcia poświęcone sztuce i malarstwu dla klas zerowych
- Wystawa kubistycznych prac uczniów placówki „Nasza Szkoła” w Michalinowie
- Wystawa prac malarskich pensjonariuszki Domu Pomocy Społecznej

- Spotkanie z uczniami szkoły podstawowej – prezentacja książek pop-up oraz quiz „270 ważnych pytań, 810 śmiesznych odpowiedzi” (Filia w Trąbczynie)
- Zajęcia dla przedszkolaków – prezentacja książek pop-up, teatrzyk kamishibai, zabawa z interaktywną książką „Guzikowa książka” (Filia w Trąbczynie)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Pippi moja przyjaciółka” – spotkanie dla uczniów szkoły podstawowej (Filia Baszków)
- „Dlaczego warto czytać książki” – lekcja biblioteczna (Filia Baszków)
- „Żywienie osób 60+” – spotkanie z psychodietetykiem w ramach Klubu Miłośników Biblioteki (Filia Baszków)
- „Las w stoiku” – warsztaty florystyczne (Filia Baszków)
- Spotkanie z podróżnikiem Michałem Szulimem
- „Leśny mech” – warsztaty florystyczne
- „Spotkanie (nie tylko) z pasjami...” – rozmowy o cyberprzestępczości
- XVIII Konkurs Recytatorski utworów Juliana Tuwima dla dzieci ze szkół podstawowych
- XVIII Konkurs Pięknego Czytania utworów Adama Bahdaja dla dzieci ze szkół podstawowych
- Spotkanie przyrodnicze w oparciu o książkę łotewskiego autora Martinsa Zutisa „Niedokonane odkrycie” – w ramach projektu „Nasza Mała Biblioteka”
- Konkurs pięknego czytania wierszy Juliana Tuwima – uczniowie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia Konarzew)
- Wernisaż wystawy prac członków klubu rękodziela artystycznego „BIBLIOTKI” (Filia Konarzew)

Zdziechowa (pow. Gniezno)

- Tydzień Bibliotek, m.in:
 - ~ „Małe co nieco” – zajęcia z dziećmi ze żłobka, zabawy ruchowe z Kubusiem Puchatkiem
 - ~ Udział w Gnieźnieńskim Dniu Bibliotekarza i Bibliotek
 - ~ „Dzień Europy” – warsztaty z młodzieżą; pogadanka, tworzenie mapy, poznawanie flag
 - ~ „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka” – lekcja biblioteczna dla przedszkolaków; zagadki z bajkami w tle, puzzle, rebusy, quizy, zabawy ruchowe
 - ~ „Wiosna z książką” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

20 TYTUŁÓW Nike. W: *Gazeta Wyborcza*. – 2023, nr 126, s. 4-5

Lista 20 książek nominowanych do Nagrody Literackiej „Nike”, na której znajdują się dwie pozycje wydane przez WBPICAK w Poznaniu.

BAMBERKA na dwanaście halek. W: *Gospodyni*. – 2023, nr 2, s. 8-11

Rozmowa z Piotrem Kulką, kierownikiem zespołu folklorystycznego „Wielkopole” działającego w WBPICAK.

BŁYSKI świadomości / Jarosław Petrowicz. W: *Nowe Książki*. – 2023, nr 6, s. 20-21

Omówienie książki „Równo z prawej. Antologia polskiego poematu prozą” pod red. Jakuba Kornhausera i Zofii Baładygi, wydanej przez WBPICAK.

CZERWONA falbanka / Kamila Dzika-Jurek. W: *Nowe Książki*. – 2023, nr 4, s. 14-15

Omówienie książki poetyckiej Kamili Janiak „miłość” wydanej przez WBPICAK.

FILMOWY eksperyment. W: *IKS*. – 2023, nr 5, s. 35

Trzecia edycja Festiwalu BAZA organizowanego przez Dział Fotografii WBPICAK.

ILUMINARE necesse est / Jarosław Petrowicz. W: *Nowe Książki*. – 2023, nr 5, s. 22-24

Omówienie książki zawierającej opowiadania Grzegorza Filipa „Iluminacja” wydanej przez WBPICAK.

KONKURS na limeryk. W: *Monitor Wielkopolski*. – 2023, nr 5, s. 7.

Informacja o ogłoszeniu przez WBPICAK konkursu upamiętniającego 100. urodziny Wisławy Szymborskiej.

KSIĄŻKA – rzecz dyskusyjna. W: *IKS*. – 2023, nr 5, s. 3.

Informacja o działalności Dyskusyjnych Klubów Książki w Poznaniu, w tym w WBPICAK.

NAGRODY dla bibliotekarzy. W: *Monitor Wielkopolski*. – 2023, nr 6, s. 11

Relacja z jubileuszowej uroczystości 75-lecia WBPiCAK oraz obchodów Wielkopolskiego Dnia Bibliotekarza i Bibliotek.

„O WISŁAWIE Szymborskiej chwila...” z prof. Michałem Rusinkiem rozmawiała prof. Elżbieta Winiecka / Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: *Bibliotekarz*. – 2023, nr 6, s. 37

Spotkanie autorskie z okazji Roku Szymborskiej w siedzibie WBPiCAK.

ÓSMY arkusz Odry : czy konwencja oniryczna może być polityczna? W: *Odra*. – 2023, nr 5, s. 137

Zapowiedź nowej książki wydawnictwa WBPiCAK pt. „Fiszki” oraz zawartego w nim eseju Tomasza Bąka dotyczącego „Realizmu kapitalistycznego” Marka Fishera.

SOBOTA / Kamila Janiak. W: *Wysokie Obcasy*. – 2023, nr 12, s. 23

Wiersz pochodzący z książki poetyckiej „miłość” Kamili Janiak, wydanej przez WBPiCAK.

SZYMBORSKA i konkurs limeryków. W: *IKS*. – 2023, nr 5, s. 33

Informacja dotycząca wydarzeń z okazji Roku Szymborskiej organizowanych przez WBPiCAK.

WSPÓLNE gnieźnieńskie świętowanie Dnia Bibliotek i Bibliotekarza. W: *Przemiany na Szlaku Piastowskim*. – 2023, nr 20, s. 9.

Relacja z obchodów Dnia Bibliotek i Bibliotekarza w Gnieźnie, w których m.in. uczestniczyła delegacja z WBPiCAK.

WYSTAWA „Niektórzy lubią poezję – Wisława Szymborska na zdjęciach Joanny Helander” / Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: *Bibliotekarz*. – 2023, nr 6, s. 33

Wystawa zdjęć i wierszy noblistki prezentowana z okazji Roku Szymborskiej w siedzibie WBPiCAK.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- Laureatami **Nagrody Prezydenta Miasta Gdańska za Twórczość Translatorską im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego** za publikacje wydane w latach 2020–2022 zostali *René Koelblen* i *Stanisław Waszak*, tłumacze powieści „Zniknięcie” Georges’a Pereca. **Nagrodę za całokształt działalności translatorskiej** otrzymał *Ireneusz Kania* – tłumacz i poliglota, autor przekładów z kilkunastu języków, w tym z sanskrytu, tybetańskiego i hebrajskiego.
- W ramach **Poznańskiej Nagrody Literackiej: Nagrodę im. Adama Mickiewicza** otrzymała pisarka *Zyta Rudzka*, **Nagrodę – Stypendium im. Stanisława Barańczaka** – dramatopisarka *Anna Wakulik*.
- W IX edycji **Konkursu „Newsweeka” im. Teresy Torańskiej**, w kategorii: Najlepsza książka zwyciężyła *Anna Bikont* – autorka reportażu „Cena. W poszukiwaniu żydowskich dzieci po wojnie”.
- **Nagrodę im. Adama Włodka** otrzymał *Łukasz Barys* za projekt powieści „o banale codzienności i zarazem doniosłości warunków, które wpływają na to, kim jesteśmy” oraz *Agnieszka Daukszy* za projekt eseju o niepewności.
- **Nagrodę Literacką im. Marka Nowakowskiego** w 2023 roku otrzymała pisarka i tłumaczka *Aleksandra Majdzińska* za reportaż literacki „Szalom bonjour Odessa”.
- Jury **VI Konkursu Literackiego im. Astrid Lindgren** na współczesną książkę dla dzieci i młodzieży w 2023 roku przyznało nagrody pierwszego miejsca za dzieła: „Jak Ancymonek został Ancymonem” *Liliany Bardijewskiej* (kategoria wiekowa 0-6), „Porozmawiajmy o sztuce, Tygrysie” *Katarzyny Rygiel* (kategoria wiekowa 6-10), „Zaplątani w sieci” *Elżbiety Jodko-Kuli* (kategoria wiekowa 10-14). **Grand Prix konkursu** otrzymała *Katarzyna Rygiel* za książkę „Porozmawiajmy o sztuce, Tygrysie”.
- Laureatami **Nagród Historycznych „Polityki”** w 2023 roku za książki o najnowszej historii Polski, wydane w 2022 roku, zostali: *Łukasz Bertram* za „Bunt, podziemie, władza. Polscy komuniści i ich socjalizacja polityczna do roku 1956” (kategoria: Prace naukowe, monografie), *Włodzimierz Mędrzecki* za „Odzyskany śmietnik. Jak radziliśmy sobie z niepodległością w II Rzeczypospolitej” (Prace popularnonaukowe), *Róża Sułek* za opraco-

wanie „Dzienników” Stanisława Ossowskiego (Pamiętniki, relacje, wspomnienia). **Nagrodę za najlepszy debiut** wręczono *Jakubowi Gałęziowskiemu* za „Niedopowiedziane biografie. Polskie dzieci urodzone z powodu wojny”. W kategorii Wydawnictwa źródłowe *Grażyna Pawlak i Marcin Urynowicz* odebrali nagrodę za opracowanie „Kronik wojennych” Aurelii Wyleżyńskiej. Kapituła Nagród Historycznych „Polityki” przyznała także dwie Nagrody Specjalne. Pierwsza przypadła księżce „Zawód: historyk”. Odebrali ją *Andrzej Friszke* oraz przeprowadzający z nim wywiad-rzekę *Jan Olaszek i Tomasz Siewierski*. Druga Nagroda Specjalna trafiła w ręce *Jarostawa Kurskiego* za „Dziady i dybuki. Opowieść dygresyjna”.

- Laureatem **Nagrody Żółtej Ciżemki** w 2023 roku, przyznawanej najlepszej księżce dla dzieci, został *Maciej Szymanowicz* za książkę „Marzenia: fakty, mity, głupoty”.
- **Nagrody Orient Meny**, czyli nagrody polskiego środowiska komiksowego, za 2022 rok otrzymali: *Adrian Tomine* za „Samotność komikarza” (kategoria: Najlepszy komiks zagraniczny), *Artricia i Hophop* za „Wianek” (Najlepszy debiut), *Berenika Kołomycka* za dzieło „Malutki Lisek i Wielki Dzik. Trzy słowa” (Najlepszy komiks dziecięcy), *Wojciech Stefaniec* za „Bardo. Rege” (Najlepszy rysownik) oraz *Tomasz „Spell” Grzędziela* za „Zasadę trójek” (Najlepszy komiks polski).
- Laureatką XIV edycji **Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego** za reportaż literacki została *Anna Goc* za książkę „Głusza”.
- **Nagrody miesięcznika „Nowej Fantastyki”** otrzymali: *Ada Palmer* za „Być może gwiazdy” (kategoria: Książka zagraniczna), *Radek Rak* za „Agl. Alef” (Książka polska), *Arkadij i Borys Strugaccy* za „Wywrócony świat i inne utwory” (Wznowienie). W kategoriach komiksowych nagrodzono: *Sergia Toppi* za „Toppi. Kolekcja t. 1-3” (Zagraniczny komiks roku), *Tomasza „Spell” Grzędziela* za „Zasadę trójek” (Polski komiks roku). **Nagrodę im. Macieja Parowskiego** otrzymała *Marta Sobiecka*.
- **Nagrody Magellana** dla najlepszych książek turystycznych i podróżniczych, w 2023 roku otrzymali: *Paweł Kwiatkowski* za „Street art Polska” (kategoria: Wydarzenie roku), *Piotr Jabłoński* za „Korfu i Zakynthos. Kefalonia, Itaka, Lefkada, Paksos. Przewodnik light” (Przewodnik kieszonkowy), *Izabela Nowek* za książkę „Albania, Kosowo, Macedonia Północna. Przewodnik 3 w 1” (Przewodnik ilustrowany), *Grzegorz Bobrowicz* za „Uroczyska Polski” (Album), *Lechosław Herz* „Puszcza. Opowieści kempingowe” (Przewodnik literacki), *Ola Synowiec i Arkadiusz Winiatorski* za „Na

poboczu Ameryk. Pieszo z Panamy do Kanady” (Książka podróżnicza) oraz *Ewa Pluta* za „Rubież. Reportaż wędrowny” (Książka reportażowa).

- **Nagrodę im. Marcina Króla** za najlepszą, opublikowaną w 2022 roku, polską książkę z dziedziny historii idei i badań nad przyszłością, filozofii, myśli społecznej i politycznej, refleksji nad cywilizacją i kulturą otrzymał *Konstanty Gebert* za „Ostateczne rozwiązania. Ludobójcy i ich dzieło”.
- Laureatką **Nagrody Literackiej „Znaczenia”** w 2023 roku została *Ewa Pluta* za książkę „Rubież. Reportaż wędrowny”.
- **Nagroda Wielkiego Kalibru** w 2023 roku trafiła do *Marka Stelara* za powieść kryminalną „Krzywda”. **Nagrodę Specjalną im. Janiny Paradowskiej** przyznano *Annie Potyrze* za powieść „Pakt”. **Honorową Nagrodę Wielkiego Kalibru** przyznano brytyjskiej pisarce *B.A. Paris*, autorce thrillerów psychologicznych.
- **Nagroda Planeta Izabelin** przyznawana podczas Izabelińskich Spotkań z Książką trafiła do *Adama Robińskiego* za książkę „Pałace na wodzie. Tropem polskich bobrów”. Wyróżnienia w postaci Piór Literatury otrzymali także: *Adam Wajrak* za książkę „Na północ. Jak pokochałem Arktykę”, *Maciej Zdziarski* za książkę „Na skrzydłach. O ludziach, ptakach i radości życia” oraz *Krzysztof Łapiński* za książkę „Świnia Malwina”. Nagrodę specjalną z okazji 25. edycji Izabelińskich Spotkań z Książką przyznano *Lechosławowi Herzowi*, autorowi książki „Puszczka. Opowieści kampsinoskie”.
- **Nagrodę Polskiego PEN Clubu im. Jana Parandowskiego** w 2023 roku otrzymała *Ewa Bieńkowska*.
- **Nagrodę Literacką m.st. Warszawy** w 2023 roku otrzymali: *Zyta Rudzka* za książkę „Ten się śmieje, kto ma zęby” (kategoria: Proza); *Kamila Janiak* za tomik „miłość” (Poezja); *Anna Taraska* (Tekst), *Dominika Czerniak-Chojnacka* (Ilustracje) za książkę „Dwa słowa” (Literatura dziecięca); *Konrad Niemira* za książkę „Bazgracz. Trzy eseje o Norblinie” (Książka o tematyce warszawskiej); *Daniel Odjja* (Tekst), *Wojciech Stefaniec* (Ilustracje) za komiks „Rege” (Komiks i powieść graficzna) oraz *Paweł Dunin-Wąsowicz* (Warszawski twórca).
- Laureatem **Nagrody Transatlantyk** w 2023 roku został *Hatif Janabi* – poeta, pisarz, tłumacz literatury polskiej na język arabski oraz arabskiej na język polski.
- Rada Polskiej Akademii Umiejętności przyznała **Nagrodę im. Erazma i Anny Jerzmanowskich** *Ryszardowi Krynickiemu*.

- **Nagrode Feniksa**, przyznawaną przez Stowarzyszenie Wydawców Katolickich, w 2023 roku otrzymał kardynał *Gerhard Ludwig Müller* za książkę „Dogmatyka katolicka”. Feniksami Specjalnymi uhonorowano m.in. *Leszka Sosnowskiego*, założyciela wydawnictwa „Biały Kruk” oraz poetę *Roberta Gawłowskiego*.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrode Akademii Szwedzkiej** w 2023 roku, przyznawaną tłumaczom i tłumaczkom literatury szwedzkiej na języki obce, otrzymała *Justyna Czechowska*, autorka przekładów dzieł Tove Jansson, Stiga Dagermana, Idy Linde, Therese Bohman i Agnety Pleijel.
- **Nagrode Found in Translation Award** za rok 2023 otrzymała *Anna Zarranko* za przekład „Chłopów” („The Peasants”) Władysława Reymonta, wydany przez Penguin Classics w 2022.
- **Nagrode Literacką Unii Europejskiej** w 2023 roku otrzymała chorwacka autorka *Martina Vidaić* za powieść „Stjenice”.
- Laureatem **Nagrody Księżnej Asturii** w dziedzinie literatury w 2023 roku został japoński pisarz *Haruki Murakami*.
- **Nagrode Man Booker International Prize** otrzymał bułgarski pisarz *Georgi Gospodinow* za książkę „Schron przeciwczasowy”.
- **Nagrode Pokojową Księgarzy Niemieckich** w 2023 roku otrzymał *Salman Rushdi* – brytyjski pisarz i eseista pochodzenia indyjskiego.
- **Nagrode Literacką Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju** otrzymali: *Bianca Bellová* (autor) oraz *Alex Zucker* (tłumacz) za powieść „The Lake” („Jezioro”).

C. Zmarli

- ALEKSANDER ZANDECKI (6.04.2023), pedagog, prof. nauk humanistycznych, nauczyciel akademicki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, rektor Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie
- BOHDAN URBANKOWSKI (15.06.2023), poeta, dramaturg, prozaik, historyk i filozof, twórca ruchu Nowego Romantyzmu
- CORMAC MCCARTHY (13.06.2023), amerykański pisarz, scenarzysta i dramaturg

- HARRY BELAFONTE, właśc. Harold George Belafonte Jr. (25.04.2023), amerykański piosenkarz, aktor filmowy i aktywista społeczny
- JERZY REDLICH (08.05.2023), dziennikarz i tłumacz, korespondent radiowy
- JĘDRZEJ STĘPAK (10.05.2023) architekt, prof. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wykładowca, kierownik Laboratorium Działań Twórczych w Przestrzeni Społecznej Wydziału Studiów Edukacyjnych
- MACIEJ CISŁO (13.05.2023), poeta, eseista
- MARIA BOJARSKA (21.06.2023), krytyczka teatralna, historyczka teatru, muzyczka i pisarka
- MARTIN AMIS (19.05.2023), angielski pisarz i nauczyciel akademicki
- MICHAŁ KURZYŃSKI (24.05.2023), fizyk, prof. nauk fizycznych, nauczyciel akademicki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- OLGIERD BŁAŻEWICZ (15.04.2023), dziennikarz, recenzent teatralny, związany z prasą poznańską
- PAWEŁ SMOLEŃSKI (02.05.2023), dziennikarz, reporter, publicysta, autor książek m.in. o Izraelu i Ukrainie
- PAWEŁ ŚPIEWAK (30.03.2023), socjolog, historyk, prof. nadzw. Uniwersytetu Warszawskiego, publicysta, polityk, dyrektor Żydowskiego Instytutu Historycznego (2011-2020)
- PETRUŠKA ŠUSTROVÁ (6.05.2023), czechosłowacka dysydentka, czeska tłumaczka i publicystka, polityczka
- SILVO BERLUSCONI (12.06.2023), włoski polityk, przedsiębiorca, twórca imperium medialnego, trzykrotny premier Włoch
- STANISŁAW BALBUS (3.03.2023), teoretyk literatury, krytyk literacki, poeta, tłumacz, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, redaktor
- TINA TURNER, właśc. Anna Mae Bullock (24.05.2023), amerykańska piosenkarka soulowa i rockowa, autorka tekstów, choreografka, tancerka, aktorka, producentka i pisarka
- WOJCIECH PESTKA (03.04.2023), poeta, prozaik, tłumacz z języka ukraińskiego, scenarzysta, promotor polskiej kultury